

150 SORUDA
ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ UYGULAMASI
(İşverenler ve Çalışanlar İçin)

İmdat TÜRKAY
Gelir İdaresi Müdürü

TÜRMOB YAYINLARI- 450
Sirküler Rapor Serisi
Seri No: 2013 - 4

TÜRMOB Adına Sahibi
Nail SANLI

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

TÜRMOB
MU-DEN A.Ş.
tarafından yayınlanmaktadır.

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Yayıncı Sertifika No:24512

Dizgi - Düzenleme
Tuncay TEKYILDIZ

Baskı
Ankara Ofset Basım Matbaacılık Reklam Ltd.Şti.
Büyük Sanayi 1. Cad. 93/43-44 İskitler/ANKARA

Baskı Tarihi
10.05.2013

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB'u bağlamaz.

ÖNSÖZ

Bilginin büyük öneme sahip olduğu bir çağı yaşıyoruz. Bu çağda tek başına bilgiye sahip olmakta yetmiyor. Elde edilen bilginin raporlanması ve amaca uygun olarak kullanılması da ayrı bir öneme sahip. Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleği güncel bilgiye ve bu bilginin bir sonucu olarak üretilen raporlara dayanmaktadır.

Meslek mensuplarımızın teknik muhasebe bilgisine sahip olmanın yanında; gerektiğinde işletme danışmanı, finansal analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici olmalarını sağlayan becerilerde gerekmektedir. Mesleki değerler, etik kurallar, dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki anlamda sağlam bir duruş meslek mensuplarının önemli özelliklerindedir. Mensuplarının, mesleklerini yerine getirirken gerekli donanıma sahip olmalarını sağlamak ise meslek örgütünün temel görevidir.

TÜRMOB olarak bugüne kadar meslektaşlarımızın ihtiyaç duyacakları bilgiye kolay erişmelerini sağlamak için bir çok çalışma yürüttük ve yürütmeye devam edeceğiz.

Bu çalışmalarımızdan en önemlilerinden biri de yayın faaliyetleridir. Yayımlarımızın bir parçası olan **Sirküler Rapor** kitaplarımız bir plan doğrultusunda hazırlanarak, sizlere ulaştırılmaktadır. Kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelendikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağıma inandığımız 2013-4 Seri Numaralı bu kitabı; Gelir İdaresi Müdürü İmdat Türkay tarafından hazırlanan **“150 Soruda Asgari Gelim İndirimi Uygulaması”** isimli eser oluşturuyor.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Yücel AKDEMİR
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ SİSTEMİNİN GENEL ESASLARINA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

- SORU 1: Asgari geçim indirimi uygulamasının temel amacı nedir?1
- SORU 2: Asgari geçim indirimi sistemine ilişkin
Kanuni düzenleme nedir?2
- SORU 3: Asgari geçim indirimi uygulamasına ilişkin olarak
Gelir İdaresi tarafından çıkarılan Genel Tebliğ ve
Sirküler nelerdir?4
- SORU 4: Asgari geçim indiriminden yararlanacak olan
ücretliler kimlerdir?5
- SORU 5: Asgari geçim indirimi hangi gelir unsuruna uygulanır?7
- SORU 6: Ücret ve ücret kapsamında sayılan ödemeler nelerdir?7
- SORU 7: Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde
gayrisafi ücret matrahından indirim konusu
yapılacak hususlar nelerdir?9
- SORU 8: Ücret ödemelerinin tevkif suretiyle
vergilendirilmesi nasıldır?11
- SORU 9: Hangi ücret ödemesinin asgari geçim indiriminde
dikkate alınacağıın ölçüsü nedir?13
- SORU 10: Aynı işveren bünyesinde bulunan farklı tahakkuk
birimleri tarafından yapılan ücret ödemelerine vergi
tarifesi nasıl uygulanacaktır?16
- SORU 11: Sosyal güvenlik destek primi ödeyenler asgari
geçim indiriminden yararlanabilir mi?17
- SORU 12: Asgari geçim indiriminden kimler yararlanamaz?17
- SORU 13: Elde ettikleri ücret gelirinden gelir vergisi
tevkifatı yapılmayan ücretliler asgari geçim
indiriminden yararlanabilir mi?18

SORU 14:	Asgari Geçim İndiriminden yararlanamayan diğer ücretliler kimlerdir?	18
SORU 15:	Asgari geçim indiriminden yararlanamayan dar mükellefiyet kapsamında ücret geliri elde edenler kimlerdir?	19
SORU 16:	Asgari Geçim İndiriminden ücret geliri dışında gelir elde edenler yararlanabilir mi?	20
SORU 17:	Kapıcılar asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?	20
SORU 18:	Hesaplama da her yıl için takvim yılı başında geçerli olan asgari ücret tutarı mı esas alınacaktır?	21
SORU 19:	Yıl içerisinde asgari ücrette meydana gelen artışlar asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında dikkate alınacak mı?	22
SORU 20:	Birden fazla işverenden ücret alan ücretli asgari geçim indirimi tutarını hangi işverenden alacaktır?	22
SORU 21:	Yıl içinde işyeri ve işvereni değişen ücretliler hangi tarihten itibaren asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır?	23
SORU 22:	Sakatlık indiriminden faydalananlar için asgari geçim indirimi nasıl uygulanır?	23
SORU 23:	Sakatlık indiriminden yararlanan ücretlinin vergi matrahı kalmaması durumunda, aynı işverenden alınan döner sermaye ödemeleri üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	24
SORU 24:	Ücretlinin medeni durumu ve çocuk sayısı sistemin uygulanmasında ne derece önemlidir?	24
SORU 25:	2013 Yılında asgari geçim indirimi aylık ücretlere kaç TL uygulanacaktır?	25
SORU 26:	Asgari geçim indirimi tutarı haczedilebilir mi?	26
SORU 27:	Fazla mesai ücretine asgari geçim indirimi uygulanır mı?	27
SORU 28:	Asgari geçim indirimi yüksek ve düşük ücret geliri elde eden herkese aynı oranda mı uygulanacaktır?	28

SORU 29:	Huzur hakkı ödemeleri asgari geçim indirimi kapsamında mıdır?.....	28
SORU 30:	Net ücret üzerinden anlaşılan ücretliler asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?.....	29
SORU 31:	Bu sistemde medeni durumu ve çocuk sayısı aynı olan tüm ücretliler aynı oranda mı yararlanacaktır?	30
SORU 32:	16 yaşından küçükler için asgari geçim indirimi nasıl hesaplanacaktır?.....	30
SORU 33:	Jokeyler, jokey yamakları, antrenörler ve seyislere yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?	30
SORU 34:	Sporculara yapılacak ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?.....	32
SORU 35:	Apartman yönetimi tarafından yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetçilere yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?	33
SORU 36:	Burslu öğrenciler için çalışan anne/baba asgari geçim indiriminden yararlanır mı?.....	37
SORU 37:	Köylere Hizmet Götürme Birliği toplantılarına katılan üyelere ödenen huzur hakkı ödemelerine asgari geçim indirimi uygulanır mı?.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİNDEN YARARLANACAK HİZMET ERBABI İLE EŞ VE ÇOCUKLARA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 38:	Asgari geçim indirimi uygulamasında ücretlinin beyanı esas mıdır?	41
SORU 39:	Yeni işe giren ücretli asgari geçim indiriminden yararlanmak için işverene bildirimde bulunmak zorunda mıdır?.....	41
SORU 40:	Ücretliler Aile Durumu Bildirimini doldururken nelere dikkat edeceklerdir?.....	42

SORU 41:	Sadece ücret geliri elde eden eşin çalışan eş, diğer gelir unsurlarını elde eden eşin ise çalışmayan eş olduğuna ilişkin düzenleme nerede yapılmıştır?	45
SORU 42:	Asgari geçim indirimi uygulamasında eş tabirinden ne anlaşılması gerekmektedir?	45
SORU 43:	Asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk tabirinden ne anlaşılması gerekmektedir?.....	46
SORU 44:	Üvey evlatlar asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk tabirinin kapsamında mıdır?	47
SORU 45:	Eşlerin her ikisinin de ücretli olması durumunda çocukları hangi eş bildirecektir?.....	47
SORU 46:	Çocuklardaki yaş sınırının önemi nedir?.....	47
SORU 47:	Tahsilde olan çocuklardan ne anlaşılması gerekir?	48
SORU 48:	Çocuklar sosyal güvenlik yönünden ücretli olmayan eşe tabi olması durumunda ücretli olan diğer eş çocuklar için asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	48
SORU 49:	Yasal bir evlilik bağına dayanmayan çocuklardan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanmak mümkün müdür?.....	49
SORU 50:	Sistemin uygulanmasında ücretlinin medeni hali ve aile durumu neden önemlidir?	49
SORU 51:	Ücret geliri olmayan biri ile evlenen bir ücretli işverene ne zaman bildirimde bulunacaktır?	49
SORU 52:	Ücretlinin sağlık yönünden bakmakla yükümlü bulunduğu anne ve babası veya aynı evde ikamet ettiği diğer aile üyeleri için asgari geçim indirimi uygulanacak mı?	50
SORU 53:	Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşin mahiyeti nedir?	50
SORU 54:	Sadece emekli maaşı alanların ücret geliri dışında diğer gelir unsurlarını da elde etmesi sistemden yararlanmasına engel midir?.....	51

SORU 55:	Serbest meslek faaliyetinde bulunan eş için asgari geçim indirimi uygulanır mı?.....	52
SORU 56:	Ücretlinin ticari faaliyetinden dolayı gelir vergisi mükellefi olan eşi için asgari geçim indirimi uygulanır mı?	52
SORU 57:	Emekli olduktan sonra ücretli olarak çalışan eş nedeniyle asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün müdür?	53
SORU 58:	Boşanan eşlerin çocuklarının olması durumunda asgari geçim indirimi uygulaması nasıl olacak?	53
SORU 59:	Boşanan eşlerde nafakası emekli olan baba tarafından karşılanan çocuklar için velayeti kendisinde olan ücretli anne sistemden yararlanabilir mi?.....	54
SORU 60:	Yasal bir evlilik bağına dayanmayan çocuklar için ücretli anne ve/veya baba sistemden yararlanabilir mi?	55
SORU 61:	Boşanan eşlerde mahkeme kararına göre nafakaya hükmedilen bir durumun olmaması halinde çocuklar için sistemden hangi eş yararlanacaktır?	55
SORU 62:	Sosyal güvenlik yönünden emekli olan veya vefat eden eşe tabi olan çocuklar için ücretli olan diğer eş sistemden yararlanabilir mi?	55
SORU 63:	Boşanma davası devam ederken eş ve çocuklardan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün müdür?	56
SORU 64:	Eşin, eski eşinden olma çocuğu ile aynı evde ikamet etmesi ve çocuklardan dolayı nafaka alınmaması durumunda uygulama nasıl olacaktır?	57
SORU 65:	18 Yaşını doldurmuş ve tahsil yapmayan çocuğun durumu nedir?	57
SORU 66:	Asgari geçim indiriminden çocukları nedeniyle yararlanmakta iken ay içinde ücretlinin vefat etmesi durumunda ücretli olan diğer eşin yapması gereken nedir?.....	58

SORU 67:	İşveren değişikliğinde yeni işverene ibraz edilecek bir belge var mıdır?.....	58
SORU 68:	Emekli olduktan sonra elde ettiği ücret gelirinden sosyal güvenlik destek primi kesilen kişi asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	59
SORU 69:	Ay içinde kıst dönem çalışan bir hizmet erbabı asgari geçim indiriminden nasıl yararlanır?.....	59
SORU 70:	Ücretlinin yıl içinde medeni durumunda bir değişiklik olmadığı sürece Ocak-Aralık ayında alınacak asgari geçim indirimi tutarı aynı mıdır?	60
SORU 71:	Aynı ay içinde işveren değiştiren ücretlinin her iki işveren bünyesinde asgari geçim indiriminden yararlanması doğru mudur?	61
SORU 72:	Bir aydan daha az süreli çalışılması durumunda asgari geçim indirimi oranı nasıl hesaplanır?.....	62
SORU 73:	İşveren değiştiren ücretli eski işverenden aldığı tutarları toplam olarak yeni işverene bildirmesi gerekir mi?.....	62
SORU 74:	Doğum iznine ayrılan ücretli asgari geçim indiriminden nasıl yararlanacak?	62
SORU 75:	Doğum nedeniyle aylıksız/ücretsiz izine ayrılan memur veya işçi sistemden yararlanabilir mi?.....	64
SORU 76:	Her ikisi de ücretli olan eşlerden birinin ücretsiz izne ayrılması durumunda sistem nasıl uygulanacaktır?.....	65
SORU 77:	Doğum, askerlik, yurtdışı görev ve diğer sebepler dolayısıyla ücretsiz izine ayrılan ücretlilerde asgari geçim indirimi uygulaması nasıl olacaktır?	66
SORU 78:	Türkiye’de faaliyette bulunan dar mükelleflere ait irtibat bürosunda çalışan ve döviz olarak elde ettiği ücret geliri gelir vergisinden istisna olan bir eş çalışan bir eş midir?	67
SORU 79:	Asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk sayısında bir sınırlama var mıdır?	67

SORU 80:	Sistemden ücretli anne veya babası yoluyla yararlanan çocukların çalışmaya başlaması ve ücret elde etmeleri durumunda ne yapılması gerekir?	69
SORU 81:	Bir şirketi olan veya şirkette ortak olan bir kişi aynı zamanda ücret geliri de elde etmesi durumunda asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	69
SORU 82:	Bayan ücretli, ücret geliri elde etmeyen eşinden ve sosyal güvenlik yönünden kendisine bağlı olan çocuktan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	70
SORU 83:	5084 sayılı Teşvik Kanunu kapsamında bulunan illerde ücret geliri elde edenler sistemden yararlanabilir mi?	70
SORU 84:	Haksız yere asgari geçim indiriminden yararlanan ücretliden bu tutar nasıl geri alınacaktır?	70
SORU 85:	Genel bütçeli kuruluşlarda ücretlinin haksız aldığı asgari geçim indirimi tutarı için vergi/ceza ihbarnamesi kimin adına düzenlenir?	71
SORU 86:	Muhtasar Beyanname veren işverenin yanında çalışan ücretlinin haksız aldığı asgari geçim indirimi tutarı için vergi/ceza ihbarnamesi kimin adına düzenlenir?	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞVERENLER TARAFINDAN ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ TUTARININ HESAPLANMASI VE ÖDENMESİNE İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 87:	İşverenler asgari geçim indirimi uygulamasında çalışanın beyanını her halükarda esas almak durumunda mıdır?	73
SORU 88:	Uygulanan asgari geçim indirimi oranları nedir?	73
SORU 89:	Asgari geçim indirimi tutarı nasıl hesaplanır?	75

SORU 90:	2013 yılında asgari geçim indiriminin hesaplanmasında dikkate alınacak asgari ücret tutarı nedir?	76
SORU 91:	16 yaşından küçük işçilerde sistem nasıl uygulanacaktır?	77
SORU 92:	2013 yılında asgari geçim indirimi uygulaması asgari ücretlinin aylık net ücretini ne kadar artıracaktır?	78
SORU 93:	Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında üst sınır nedir?	79
SORU 94:	Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında uygulanacak en üst oran olan %85 oranına hangi durumlarda ulaşılmaktadır?	81
SORU 95:	2013 Yılında ücretlilerin alacağı yıllık ve aylık asgari geçim indirimi tutarları nedir?	81
SORU 96:	Ücret ödemesini aylık dönemler dışında ödeyen işveren asgari geçim indirimini nasıl ödeyecektir?	85
SORU 97:	Bekar bir ücretlinin aylık alacağı asgari geçim indirimi tutarı nasıl hesaplanır?	85
SORU 98:	Yıl içinde ücretlinin aylık maaşında veya asgari ücret tutarında meydana gelen artış asgari geçim indirimi tutarını artırır mı?	86
SORU 99:	Ücretli ay içerisinde raporlu ya da ücretsiz izinli olursa asgari geçim indirimi uygulanır mı?	87
SORU 100:	İşverenler Asgari Geçim İndirimine Ait Bordroyu ne zaman düzenleyecektir?	87
SORU 101:	Asgari geçim indirimi tutarı ücret bordrosunda gösterilecek midir?	90
SORU 102:	Asgari Geçim İndirimine Ait Bordronun elektronik ortamda düzenlenmesi mümkün müdür?	90
SORU 103:	Asgari Geçim İndirimine Ait Bordronun muhafazası gerekli midir?	91
SORU 104:	Muhtasar Beyanname veren işverenler tarafından yapılacak işlemler nelerdir?	92
SORU 105:	Muhtasar Beyanname asgari geçim indirimi tutarı hangi vergilerden mahsup edilecektir?	93

SORU 106: Muhtasar Beyanname vermek zorunda olmayan işverenlerce yapılacak işlemler nedir?	94
SORU 107: İşverenler asgari geçim indirimini tutarını hesaplarken, ücretlinin hangi tarihteki durumunu esas alacaktır?	94
SORU 108: Ücretlinin evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb. durumları işverene geç bildirmesi durumunda yapılacak işlem nedir?	95
SORU 109: İşverenler net ücret üzerinden sözleşme imzalattırdıkları hizmet erbabına asgari geçim indirimini nasıl ödeyeceklerdir?	96
SORU 110: Aynı dönemde birden fazla işveren üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanan ücretlinin durumu nedir? ...	98
SORU 111: Teşvik amaçlı indirim ve istisnalardan yararlanan işveren asgari geçim indirimini nasıl uygulayacaktır?	98
SORU 112: 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?	100
SORU 113: 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?	101
SORU 114: 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?	102
SORU 115: 5084 sayılı Kanuna göre gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan işverenlerde asgari geçim indirimini uygulaması nasıl uygulanacaktır?.....	103
SORU 116: 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda yer alan ücret istisnasından yararlanan personel sistemden yararlanabilir mi?	104
SORU 117: 4490 Sayılı Uluslararası Gemi Sicili Kanununda yer alan ücret istisnasından yararlanan personel sistemden yararlanabilecek mi?.....	105
SORU 118: İşveren ücretsiz izine ayrılan ücretliye asgari geçim indirimini ödeyecek midir?	105

SORU 119: Ek ders ücretine asgari geçim indirimi uygulanacak mı?	106
SORU 120: Hastane döner sermayelerinden yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanacak mıdır?.....	107
SORU 121: Asgari geçim indirimi tutarı ücretliye aylık yerine üç aylık, altı aylık veya yıllık olarak ödenebilir mi?	107
SORU 122: İşveren değiştiren ücretliye eski işveren tarafından ödenmeyen asgari geçim indirimi tutarını yeni işveren ödeyebilir mi?	111
SORU 123: Sakatlık indiriminden yararlanan ücretli asgari geçim indirimi uygulamasından nasıl yararlanacak?	111
SORU 124: Birinci derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?.....	112
SORU 125: İkinci derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?.....	114
SORU 126: Üçüncü derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?.....	115
SORU 127: Sakatlık indiriminden yararlanan ücretliden gelir vergisi kesilmediği durumda, ek ders ve fazla mesai ücretine asgari geçim indirimi uygulanabilir mi?.....	117
SORU 128: Anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ödenen huzur ücreti ile limitet şirket ortaklarına ödenen aylık maaş ödemelerine asgari geçim indirimi uygulanacak mıdır?	120
SORU 129: Ücretlinin Aile Durumu Bildirimini vermemesi veya verdiği bildirimde eşi ve çocuklarını bildirmemesi durumunda, daha sonra bir hak iddia edebilir mi?	120
SORU 130: Birden fazla işverenden aynı anda ücret geliri elde eden ücretli bütün işverenlerden aynı anda asgari geçim indirimi tutarını alabilir mi?	121

SORU 131: Aynı ay içinde birden fazla işveren değiştiren bir ücretliye asgari geçim indirimini hangi işveren ödeyecektir?	121
SORU 132: Yıl içinde işten ayrılan bir ücretli kalan asgari geçim indirimi tutarını işverenden isteyebilir mi?.....	122
SORU 133: İşveren tarafından ödenmeyen asgari geçim indirimi tutarı için ücretli ne yapmalıdır?	123
SORU 134: Asgari geçim indirimi uygulamasında cezai müeyyide nasıl doğar?	124
SORU 135: Ücretlilerin karşılaşılabileceği cezai müeyyide nedir?	125
SORU 136: Muhtasar Beyanname vermek zorunda olmayan işverenin yanında çalışan ücretliden fazla aldığı tutar nasıl geri alınır?	126
SORU 137: Muhtasar Beyanname vermek zorunda olan işverenin yanında çalışan ücretliden fazla aldığı tutar ne şekilde geri alınacaktır?	127
SORU 138: İşverenler tarafından çalışana ödenmediği halde haksız yere mahsup edilen tutar için cezai müeyyide nedir?	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
YILLIK BEYANNAME VEREN ÜCRETLİLERDE ASGARI
GEÇİM İNDİRİMİ UYGULAMASINA İLİŞKİN
SORU VE CEVAPLAR

SORU 139: Yıllık Beyanname veren bütün ücretliler asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?.....	129
SORU 140: Ücret gelirleri için Yıllık Beyanname verilmesi ne şekilde olmaktadır?	129
SORU 141: Tevkifata tabi olmayan ücret gelirlerini yıllık beyanname ile beyan edenler kimlerdir?.....	130
SORU 142: Ücretlerinden tevkifat yapılmadığı için yıllık beyanname veren ücretli asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?.....	131

SORU 143: Tevkifata tabi olmayan ücret gelirlerinin diğer gelir unsurları ile birlikte beyan edilmesi halinde asgari geçim indiriminin mahsubu nasıl olacaktır?	134
SORU 144: Yıllık Beyannamede mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarı mükellefe iade edilecek midir?	134
SORU 145: Yıllık Beyannamede ücret gelirin e isabet eden vergiden mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarı, diğer gelir unsurlarına isabet eden vergiden mahsup edilir mi?	135
SORU 146: Birden fazla işverenden tevkifata tabi tutulmuş ücret geliri elde eden ücretli Yıllık Beyanname vermesi halinde asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?	135
SORU 147: Yıllık Beyannamede mahsup edilecek gelir vergisi tespit edilirken neye dikkat edilecektir?	136
SORU 148: Yıllık Beyannamede mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı nasıl belirlenecektir?	138
SORU 149: Ücret gelirin in kıst dönem elde edilmesi halinde Yıllık Beyannamede yıllık indirim tutarı mı mahsup edilecektir?	141
SORU 150: Yıllık Beyanname veren ücretlinin haksız yere asgari geçim indirimini mahsup etmesi halinde yapılacak işlemler nedir?	141

BEŞİNCİ BÖLÜM EKLER

EK-1: 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği	142
EK-2: 272 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği	165
EK-3: Aile Durumu Bildirimi	166
EK-4: Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro	168
EK-5: 2013 Yılı Yıllık ve Aylık Asgari Geçim İndirimi Tutarları	170

BİRİNCİ BÖLÜM

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ SİSTEMİNİN GENEL ESASLARINA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 1: Asgari geçim indirimi uygulamasının temel amacı nedir?

28.03.2007 tarih ve 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun¹ genel gerekçesinde, asgari geçim indirimi uygulamasının temel amaçları kısaca şu şekilde açıklanmaktadır;

- Kamu maliyesi teorisinde geniş kabul görmüş ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin vergi sisteminde yerini alan “Ayrıma Kuramı”na kısmen de olsa yer verilmesi,
- Ücretlilerde Vergi İndirimi uygulamasının belge düzenini olumsuz yönde etkilemesi ve bir takım olumsuzlukların ortaya çıkması,
- Uluslararası hesaplamalarda kabul edilen bir standart indirim türüne geçilmesi,
- Avrupa Birliği müktesebatına daha uygun olması,
- Kişinin medeni durumunun dikkate alınması.

Asgari Geçim İndirimi Uygulamasının genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, vergilendirmede önemli kuramlardan biri olan “**ayırma kuramı**” sisteme dahil edilmekte ve belge düzeni konusundaki katkılarına rağmen zamanla etkinliğini kaybeden, yaygın kötüye kullanımlar nedeniyle bizatihi belge düzenini olumsuz etkilemeye

¹ 04.04.2007 tarih ve 26483 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

başlayan ve uluslar arası vergi yükü hesaplamalarında standart bir indirim kabul edilmediği için ülkemizde istihdam üzerindeki vergi yükünün daha fazla görünmesinin nedenlerinden biri olan “ücretlilerde vergi indirimi” sistemi kaldırılmıştır. Bunun yerine, Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu ve çağdaş vergi kanunlarının çoğunda yer alan ve mükellefin medeni halini de vergileme yönünden dikkate alan “asgari geçim indirimi” sistemi getirilmektedir. Bu sistemle asgari ücret ile bağlantı kurularak mükellefin kendisi, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi ile bakmakla yükümlü olduğu çocukları için standart bir indirim getirilmektedir. Böylece, vergi sisteminin prensiplerine de uygun bir düzenleme yapılmak suretiyle, özellikle düşük ücret gelirleri üzerindeki vergi yükü kısmen de olsa azaltılmakta ve gelir dağılımının daha adil olmasına katkı sağlanmaktadır.

SORU 2: Asgari geçim indirimi sistemine ilişkin Kanuni düzenleme nedir?

5615 sayılı Kanununun 31. maddesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 121. maddesinde yer alan “Ücretlilerde vergi indirimi” uygulaması 01.01.2007 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Kanununun 2. maddesi ile GVK'nın 32. maddesinde yapılan düzenleme ile ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde “Asgari geçim indirimi” sistemi getirilmiştir. Yeni sistem 01.01.2008 tarihinden itibaren elde edilecek gelirlere uygulanmak üzere Kanununun yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5615 sayılı Kanununun 2. maddesi ile 193 sayılı Kanununun mülga 32. maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Asgarî geçim indirimi

MADDE 32– Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgarî geçim indirimi uygulanır.

Asgarî geçim indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için % 7,5 diğer çocuklar için % 5'idir. Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınır. Asgarî geçim indirimi, bu fıkraya göre belirlenen tutar ile 103 üncü maddedeki gelir vergisi tarifesi- nin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz.

İndirimin uygulamasında "çocuk" tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, "eş" tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.

İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır. İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirin e uygulananır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır.

Ücretlerin vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra, varsa teşvik amaçlı diğer indirim ve istisnalar dikkate alınır.

Bakanlar Kurulu, indirim konusu yapılacak toplam tutarın asgarî ücretin yıllık brüt tutarını aşmaması şartıyla ikinci fıkrada belirtilen

asgarî geçim indirimi oranlarını artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye yetkilidir. Asgarî geçim indiriminin uygulama dönemleri ve mahsup şekli ile diğer hususlara ilişkin usûl ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.”

SORU 3: Asgari geçim indirimi uygulamasına ilişkin olarak Vergi İdaresi tarafından çıkarılan Genel Tebliğ ve Sirküler nelerdir?

Asgari geçim indirimi uygulamasının usul ve esasları Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği² ile açıklanmış bulunmaktadır. Daha sonra, 5084 sayılı Kanun kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan işverenlerce istihdam edilen ücretlilerin asgari geçim indirimi karşısındaki durumuna ilişkin açıklamalar, 267 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde³ yapılmıştır.

2008 yılında sadece bir dönemle ilgili olarak 23.06.2008 tarihinde 69 Nolu Gelir Vergisi Sirküleri yayımlanmıştır. Söz konusu Sirkülerde, 5084 sayılı Teşvik Kanunu kapsamındaki illerde faaliyet gösteren mükelleflerce Mayıs/2008 vergilendirme dönemine ilişkin olarak verilecek aylık muhtasar beyannamede asgari geçim indirimi ve gelir vergisi stopaj teşviki uygulaması anlatılmıştır. Daha sonra 26.03.2012 tarih ve 81 Nolu Gelir Vergisi Sirküleri ile 22.12.2011 tarihli ve Esas No:2010/7 ve Karar No:2011/172 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 04.06.2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 8 inci maddesi ile eklenen geçici 73 üncü maddesi, 06.06.2008 tarihinden önce 29.01.2004 tarihli ve 5084 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında yatırıma başlaya-

2 04.12.2007 tarih ve 26720 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

3 24.06.2008 tarihli ve 26916 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

rak gelir vergisi stopajı teşvikinden faydalanması gereken mükellefler yönünden iptal edilmiştir. Söz konusu Sirkülerde, 5084 sayılı Kanun kapsamında bulunan illerdeki işyerlerinde, istihdam sağlayan işverenlerin, gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında hesaplayacakları teşvik tutarının terkinin ile ücretliler için hesaplayacakları asgari geçim indirimi tutarını beyanname üzerinden hesaplayacakları toplam gelir vergisi stopaj tutarından birlikte mahsup edecekleri açıklanmıştır.

Son olarak da konu hakkında yayımlanan 272 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde⁴, gelir vergisi stopajı teşviki öngörülen yerlerde ücretli olarak çalışan işçilerin ücret gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, asgari geçim indirimi mahsubunun yapılması ve bu mahsup uygulandıktan sonra da ilgili kanunlarda yer alan teşvik amaçlı indirim ve istisnaların uygulamasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

SORU 4: Asgari geçim indiriminden yararlanacak olan ücretliler kimlerdir?

Gelir Vergisi Kanununda yer alan düzenlemeye göre, gerçek usulde vergilendirilen ücret geliri elde eden ücretlilerin asgari geçim indiriminden yararlanması mümkün bulunmaktadır. Yani sistemin uygulanacağı ücret gelirinin gerçek usulde vergiye tabi tutulan ücret geliri olması gerekmektedir. Bilindiği üzere, GVK'nın 64. maddesinde belirtilen “diğer ücretler” kapsamında değerlendirilen hizmet erbabının dışında kalan ücretlilerin almış oldukları ücretler gerçek usule tabidir. Bu sistemden gerçek usulde vergilenmiş ücret geliri olan tam mükellef gerçek kişiler yararlanacak olup, tam mükellef gerçek

4 12.08.2009 tarih ve 27317 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

kişinin Türk veya yabancı uyruklu olmasının bir önemi bulunmamaktadır.

Gelir Vergisi Kanununda ücret gelirleri “gerçek usulde” ve “diğer ücretler” olmak üzere iki şekilde tespit edilmektedir. Gerçek usulde ücretlerin vergilendirilmesine ilişkin esaslar anılan Kanunun 61. maddesinde düzenlenmiştir. Diğer ücretler ise Gelir Vergisi Kanununun 64. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre diğer ücretlilerin yıllık safi ücret geliri, takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının %25 i şeklinde götürü bir tutar olarak belirlenmiş ve diğer ücretlilerin kimler olduğu maddede açıklanmıştır.

Buna göre; asgari geçim indirimi uygulamasından;

- Ücretleri gerçek usulde vergilendirilen tam mükellef gerçek kişiler (Diğer bir ifade ile ücretleri tevkif suretiyle vergilendirilen tam mükellef kişiler),
 - Tevkifata tabi tutulmamış ücret gelirlerini yıllık beyanname ile bildirenler,
 - Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesi kapsamında ücret kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenler (Örneğin sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanlar),
 - Yabancı uyruklu olup da Türkiye’de tam mükellefiyet esasında elde ettikleri ücret gelirleri tevkif suretiyle vergilendirilenler,
- yararlanabilecektir.

SORU 5: Asgari geçim indirimi hangi gelir unsuruna uygulanır?

Asgari geçim indirimi uygulaması bazı ülkelerde uygulandığı gibi gelir unsurlarının tamamına veya bir kısmına değil sadece ücret gelirlerine uygulanmakta olup, ücret geliri elde edenlerin de tamamına değil sadece gerçek usulde vergilendirilen ücret gelirlerine uygulanmaktadır. Ücret geliri elde edenlerin asgarî geçim indiriminden yararlanabilmesi için Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesine göre elde ettikleri ücretlerin, gerçek usulde tespit edilerek vergilendirilmesi gerekmektedir. GVK'nın 94. maddesine göre tevkifata tabi olmayan ve bu nedenle aynı Kanunun 95. maddesine istinaden ücret gelirlerini yıllık beyanname ile beyan eden ücretliler de asgari geçim indiriminden, yıllık beyanname üzerinden yararlanma imkanına sahiptirler.

Bu durumda, asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler (dar mükellefler hariç) yararlanabilecektir. Asgari geçim indiriminden, ücret gelirlerini yıllık beyanname ile bildirenler de yararlanabilecektir. GVK'nın 61. maddesi kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenler, örneğin sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanlar da genel hükümlere göre asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır.

SORU 6: Ücret ve ücret kapsamında sayılan ödemeler nelerdir?

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 1. maddesinde, “Gerçek kişilerin gelirleri gelir vergisine tabidir. Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır.” hükmü yer almakta ve 2. maddesinde de gelire giren kazanç ve iratlar sayılmaktadır. Yedi gelir unsurundan biri olan ücret geliriyle ilgili olarak

Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesinde ücretin, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatler olduğu ve ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmeyeceği hüküm altına alınmıştır. GVK'nın 61. maddesine göre, bir ödemenin ücret olarak kabul edilebilmesi ve buna göre vergilendirilebilmesi için, hizmet erbabının;

- Bir işverene tabi ve onun göstereceği işyerinde çalışması,
- İşverenin emir ve talimatı dahilinde hizmet görmesi ve,
- Hizmet karşılığında para veya para ile temsil edilebilen bir menfaat elde etmesi, gerekmektedir.

İşverenler tarafından yapılan bir ödemenin gerçek usulde elde edilen bir ücret olarak değerlendirilebilmesi için yukarıda belirtilen bu üç temel şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. GVK'nın 61. maddesinde, Gelir Vergisi Kanununun uygulanmasında, aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılmıştır.

- GVK'nın 23. maddesinin (11) numaralı bendine göre istisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları,
- Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler,
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre

kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzeyen diğer kimselere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,

- Yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,
- Bilirkişilere, resmî arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler,
- Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

Gelir vergisinden istisna edilen ücret ödemeleri ise Gelir Vergisi Kanununun “Müteferrik İstisnalar” bölümünde, geçici maddelerde ve ücret ödemelerine ilişkin kendi özel kanunlarında belirtilmiştir. Dolayısıyla, istisna kapsamında olmayan veya istisna kapsamında olmakla beraber belli bir istisna limitini geçen ücret ödemelerinin tamamının gerçek usulde elde edilen ücret geliri olarak tevkif suretiyle ya da yıllık beyan esasıyla vergilendirilmesi gerekmektedir.

SORU 7: Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde gayrisafi ücret matrahından indirim konusu yapılacak hususlar nelerdir?

GVK'nın 61. maddesinde ücretin tanımı yapılmış ve 62. maddesinde işverenler hizmet erbabını işe alan, emir ve talimatları dahilinde çalıştıran gerçek ve tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. GVK'nın 31 ve 63. maddesinde ise, ücret ödemelerinin yıl içinde tevkif suretiyle vergilendirilmesi sırasında gayrisafi ücret matrahından indirim konusu yapılacak unsurlar belirtilmiştir. Bunlar;

- OYAK ve benzeri kamu kurumlarınca yapılan yasal kesintiler,
- Kanunla kurulan emekli sandıkları olan Emekli Sandığına ve Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenen aidat ve primler,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler,
- İşsizlik sigortası primleri,
- Sosyal güvenlik destek primi,
- Ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, sağlık, hastalık, sakatlık, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler (İndirim konusu yapılacak primler toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz.)
- Ölüm, kaza, sağlık, hastalık, sakatlık, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler,
- Çalışanlar tarafından ilgili kanunlarına göre sendikalara ödenen aidatlar (işçi ve memur sendikaları)
- Sakatlık indirimi.

SORU 8: Ücret ödemelerinin tevkif suretiyle vergilendirilmesi nasıldır?

GVK'nın 61. maddesinde, ücretin tanımı yapılmış, 62. maddesinde ise, işverenler, hizmet erbabını işe alan, emir ve talimatları dahilinde çalıştıran gerçek ve tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. GVK'nın 94. maddesinin birinci fıkrasında ise yaptıkları ödemelerden tevkifat yapacak kişi ve kuruluşlar sayılmıştır. Aynı maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde de “Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61. maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104. maddelere göre” vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir. Ücret ödemelerinin ne şekilde vergilendirileceği ise genel olarak 128 Seri No.lu ve 160 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde açıklanmıştır. Gelir vergisinden istisna edilen ücret ödemelerinin ise Gelir Vergisi Kanununda veya özel kanunlarda belirtilmesi gerekmektedir.

Bu durumda, GVK'nın 94 ve 104. maddeleri hükümlerine göre, işverenlerce ücret adı altında yapılan ve gelir vergisine tabi olan ödemelerin gelir vergisi; bu ödemelerin vergi matrahları toplamına 103. maddede yer alan vergi tarifesinin uygulanması suretiyle hesaplanmaktadır. GVK'nın 104. maddesinde, “Yıllık gelir vergisi, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31. maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103. maddedeki nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanır.” hükmü yer almıştır. 30.03.2006 tarih ve 5479 sayılı Kanunla GVK'nın 103. maddesi yeniden düzenlenmiş ve ücret ve diğer gelir unsurları için tek vergi tarifesi uygulanmaya başlanmıştı. Tüm gelir unsurları için dört gelir dilimi tespit edilmiş ve birinci gelir dilimine uygulanacak vergi nispetinin %15, son gelir dilimine uygulanacak vergi nispeti ise %35 olarak belirlenmişti. 5479 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeyle, 1998 yılından beri uygulanan ücretler için ayırı ve düşük oranlı vergileme, 2006 yılı gelirlerinin vergilemesinden başlayarak sona ermişti.

Daha sonra Anayasa Mahkemesinin 15.10.2009 tarih ve 2006/95 Esas, 2009/144 Karar sayılı Kararı⁵ ile ücret gelirlerinden diğer gelirlere uygulanan oranda gelir vergisi kesilmesi uygulaması Anayasa aykırı bulunmuştur. Anayasa mahkemesi, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 5479 Sayılı yasa ile değiştirilen 103. maddesinde yer alan “40.000 TL’den fazlasının 40.000 TL’si için 9.190 TL,” ibaresinden sonra gelen “... fazlası % 35 oranında ...” ibaresini ücret gelirleri yönünden Anayasa’nın 2. ve 73. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

Son olarak 23.07.2010 tarih ve 6009 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla⁶ Gelir Vergisi Kanununun 103. maddesinde yer alan vergi tarifesi değiştirilmiş ve gelir dilimlerinde ücret gelirleri ile diğer gelir unsurları arasında farklılaştırma yapılmıştır.

2013 yılında elde edilen gelir unsurlarına uygulanacak GVK’nın 103. maddesindeki vergi tarifesi ise 284 Seri No.lu GV Genel Tebliği⁷ ile aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. Vergi tarifesinde de görüldüğü üzere, tarifenin 3. diliminde ücret gelirleri ile diğer gelir unsurlarının vergilendirilmesi farklılık göstermektedir. Kira gelirinin yanında kişinin ücret gelirinin de olması ve beyannamedeki toplam gelirin 60.000 TL’yi aşması durumunda 25.02.2011 tarih ve 75 No.lu Gelir Vergisi Sirkülerinde⁸ yapılan açıklamalara göre gelir vergisinin hesaplanması gerekmektedir.

5 08.01.2010 tarih ve 27456 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

6 01.08.2010 tarih ve 27659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

7 31.12.2012 tarih ve 4. Mükerrer 28514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

8 25.02.2011 tarih ve GVK-75/2011-1 (Vergi Tarifesi) Sayılı Sirküler/www.gib.gov.tr

10.700 TL'ye kadar	% 15
26.000 TL'nin 10.700 TL'si için 1.605 TL, fazlası	% 20
60.000 TL'nin 26.000 TL'si için 4.665 TL (ücret gelirlerinde 94.000 TL'nin 26.000 TL'si için 4.665 TL), fazlası	% 27
60.000 TL'den fazlasının 60.000 TL'si için 13.845 TL (ücret gelirlerinde 94.000 TL'den fazlasının 94.000 TL'si için 23.025 TL), fazlası oranında vergilendirilir.	% 35

SORU 9: Hangi ücret ödemesinin asgari geçim indiriminde dikkate alınacağını ölçüsü nedir?

Gelir vergisi kesintisi yapılmayan ücret ödemelerinin asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınması mümkün değildir. Ücret gelirlerinin gerçek usulde vergilendirilmesinde öncelikle ücretlinin vergi matrahını bulmak gerekir. Vergi matrahını bulabilmek için de yıl içinde ücretliye yapılan hangi ödemelerin gelir vergisi tevkifatına tabi tutulduğunun bilinmesi gerekir. Gelir vergisinden istisna edilen ücret ödemeleri ya Gelir Vergisi Kanununda ya da özel kanunlarla yapılan düzenleme sonucunda belirlenmektedir. Aşağıda kısaca bazı ücret ve ücret kapsamında değerlendirilen ödemelerin türü ve gelir vergisi kesintisi yapıp yapılmadığı belirtilmiştir.⁹

9 İ.TÜRKAY, Asgari Geçim İndirimi Uygulaması, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ocak 2008, S:61-62

ÖDEMENİN TÜRÜ	GELİR VERGİSİ TEVKİFATI
Aylık ücret (maaş)	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
Avans ödemeleri	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
Kıdem tazminatı	1475 ve 854 Sayılı Kanuna göre Yok, 5953 sayılı Kanuna göre 24 aylığını aşarsa “Var” (GVK-25/7.mad.)
Fazla mesai ücreti	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
Yevmiye (yolluk)	Belli bir sınırı aşarsa var (GVK-24/2.mad.)
Huzur ücreti (hakkı huzur)	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
İkramiye	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
İhbar tazminatı	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
Primler	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
Toplu iş sözleşmesi zam farkları	Var (GVK-61, 94/1.mad.)
İşe başlatmama tazminatı	Yok (GVK-25/1.mad.)
Aile yardımı	Yok
Askerlik yardımı	Var
Çocuk yardımı	Belli bir sınırı aşarsa var (GVK-25/4.mad.)
Evlenme yardımı	Belli bir sınırı aşarsa var (GVK-25/5.mad.)
Giyecek yardımı (aynı ve nakdi)	Var
İş riski zammı	Var

Kasa tazminatı	Var
Çıtrıklık ücreti	Yok (Belli bir sınırı aşarsa var-GVK-23/12.mad.)
Bayram harçlığı	Var
Doğum yardımı	Belli bir sınırı aşarsa var (GVK-25/5.mad.)
Gece zammı	Var
Kıdem zammı	Var
Konut tahsisi (lojman)	Belli şartlarda yok (GVK/23/9.mad.)
Konut yardımı (nakdi)	Var
Makam tazminatı	Var
Ölüm yardımı	Yok
Satış primi	Var
Ulaşım yardımı (servis)	Yok
Ulaşım yardımı (nakit)	Var
Temsil ödeneği	Var
Kardan hisse ücreti	Var
İzin harçlığı	Var
İdarecilik primi	Var
Jübile ikramiyesi	Var
Temettü ikramiyesi	Var
Teşvik ikramiyesi	Var

Eleman Temininde Güçlük Zammı	Var
Yemek yardımı (aynı işyerinde)	Yok
Yemek yardımı (nakdi yemek şirketi)	Belli bir sınırı aşarsa var (GVK-23/8.mad.)
Yemek yardımı (nakdi ücretliye)	Var
Yıllık izin ücreti	Var
Yakacak yardımı (aynı-nakdi)	Var
Yıpranma tazminatı	Var
Yılbaşı ikramiyesi	Var
İş kaybı tazminatı	Yok (4046 Sayılı Kanun)
İşsizlik ödeneği	Yok (4447 Sayılı Kanun)

SORU 10: Aynı işverenin bünyesinde bulunan farklı tahakkuk birimleri tarafından yapılan ücret ödemelerine vergi tarifesi nasıl uygulanacaktır?

128 Seri Nolu ve 160 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde, işveren tarafından veya aynı işverenin bünyesinde bulunan farklı tahakkuk birimleri tarafından çalışanlara yapılan ve ücret veya ücret olarak kabul edilen ödemelerin, tek işveren tarafından ödendiğinin kabul edilerek gelir vergisinin bu ücretlerin toplamı üzerinden aynı vergi tarifesi uygulanarak hesaplanması gerektiği açıklanmıştır. Öte yandan, farklı işverenler tarafından hizmet erbabına aynı yılda yapılan ücret ödemeleri için her işveren tarafından ayrı ayrı vergi tarifesi uygulanması gerekmektedir.

SORU 11: Sosyal güvenlik destek primi ödeyenler asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Asgari geçim indirimi ile ilgili olarak 265 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre, Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesi kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenler, örneğin sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanlar da genel hükümlere göre asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır. Buna göre; asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanabileceğinden, emekli olduktan sonra yeniden çalışmaya başlanarak, gerçek usulde ücret geliri elde edilmesi durumunda, asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

SORU 12: Asgari geçim indiriminden kimler yararlanamaz?

Asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanacak olup, ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanların asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanması mümkün değildir. Buna göre;

- Ücretleri diğer ücret kapsamında vergilendirilen hizmet erbabı,
- Ücret geliri elde etmeyen diğer gerçek kişiler,
- Başka bir kanun hükmü (4490 Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu, 4691 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu v.b.) uyarınca ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanlar,
- Dar mükellefiyet kapsamında ücret geliri elde edenler, yararlanamazlar.

SORU 13: Elde ettikleri ücret gelirinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayan ücretliler asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Gelir Vergisi Kanununda yer alan hüküm gereğince veya başka bir kanun hükmü (4490 ve 4691 sayılı Kanun v.b.) uyarınca ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayan ücretlilerin asgari geçim indiriminden yararlanması mümkün değildir. Çünkü, ortada bir vergi matrahı ve kesilen gelir vergisi olmadığı için bu sistemin uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla, mevcut istisna ve indirimler nedeniyle vergi matrahları doğmadığı için elde ettikleri ücret gelirinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayan ücretlilerin de sistemden yararlanması mümkün değildir.

SORU 14: Asgari Geçim İndiriminden yararlanamayan diğer ücretliler kimlerdir?

GVK'nın 64. maddesine göre, aşağıda yazılı hizmet erbabının ücretleri diğer ücret kapsamında vergilendirilmektedir. Dolayısıyla, aşağıda yer alan diğer ücret geliri elde eden ücretlilerin Asgari Geçim İndiriminden yararlanması mümkün değildir.

- Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret erbabının yanında çalışanlar,
- Özel hizmetlerde çalışan şoförler,
- Özel inşaatlarda çalışan işçiler,
- Gayrimenkul sermeyi iradı sahibi yanında çalışanlar,
- Gerçek ücretlerinin tespitine imkan olmaması sebebiyle, Danıştay'ın müspet mütalaasıyla, Maliye Bakanlığınca bu kapsama alınanlar.

SORU 15: Asgari geçim indiriminden yararlanamayan dar mükellefiyet kapsamında ücret geliri elde edenler kimlerdir?

Bilindiği üzere, tam mükellefiyetin tanımlandığı GVK'nın 3. maddesinde, hangi şartlarda tam mükellef olunacağı hüküm altına alınmıştır. Öte yandan, dar mükellefiyete ilişkin olarak GVK'nın 6. maddesinde, Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişilerin sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri belirtilmiştir. Dolayısıyla, Türkiye'de ikametgahı olmayanlar ile bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturmamayanlar Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar. Buna göre, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunan kurumlara bağlı olarak gelen ve Türkiye'de yerleşik teşebbüslere hizmet veren ve Türkiye'de yerleşmiş olan kişilerin, Türkiye'deki hizmetleri karşılığında yurtdışındaki işvereninden almış oldukları ücretin Türkiye'deki teşebbüs aracılığı ile almaları halinde "hizmetin Türkiye'de ifası" nedeniyle, GVK'nın ücretlerin vergilendirilmesine ilişkin 61, 94, 103 ve 104. maddeleri gereğince ödemeyi yapan kurumca gelir vergisi tevkifatına tabi tutulması gerekir.

Diğer yandan, GVK'nın 23/14. maddesinde kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan dar mükellef hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler gelir vergisinden istisna edilmiş bulunmaktadır. Bu şartların birlikte gerçekleşmemesi durumunda ise ilgiliye yurt dışındaki kurum tarafından doğrudan yurt dışında ödenen ücretlerin söz konusu kişiler tarafından, GVK'nın 95/1. maddesi uyarınca yıllık beyanname ile beyan edilerek vergilendirilmesi gerekecektir.

Sonuç olarak, dar mükellef gerçek kişilerin Türkiye'de elde etmiş oldukları ücret gelirleri gerçek usulde vergilendirilmiş olsa dahi as-

gari geçim indirimi uygulamasından yararlanmaları mümkün değildir. Aynı şekilde, elde ettikleri ücret gelirleri yıl içinde tevkifata tabi tutulmadığı için yıllık beyanname veren dar mükelleflerinde bu sistemden yararlanmaları mümkün değildir.

SORU 16: Asgari Geçim İndiriminden ücret geliri dışında gelir elde edenler yararlanabilir mi?

Esas itibariyle Türk Vergi Sistemine yeni giren asgari geçim indirimi uygulaması birçok OECD ülkelerinde sadece ücret gelirlerine değil tüm gelir unsurlarına toplu olarak uygulanmaktadır. Ancak, GVK'da yer alan mevcut düzenlemeye göre, bu sistem sadece gerçek usulde vergiye tabi tutulan ücret gelirleri için geçerli olduğundan, GVK'nın 2. maddesinde yer alan ücret dışındaki altı gelir unsurundan birini elde eden gerçek kişilerin bu sistemden yararlanmaları mümkün değildir.

SORU 17: Kapıcılar asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?

Asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanabilmektedir. Bu nedenle, elde ettikleri ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanların asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanması mümkün değildir. GVK'nın 23/6. maddesi gereğince, aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere, konut kapıcı ücretlerinden gelir vergisi kesintisi yapılmamakta olup, gerçek usulde vergilendirilmeyen konut kapıcılarının bu sistemden yararlanması mümkün değildir. Ayrıca, kapıcı ücretleri 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun (2) Sayılı Tablonun IV. Bölümünün (34) numaralı fıkrası gereğince Damga Vergisinden de muaf tutulmaktadır.

Konut Kapıcı Ücreti ve Kesintiler (01.01.2013-30.06.2013 Dönemi)	
Brüt Asgari Ücret	978,60 TL
Sigorta Primi İşçi Payı (%14)	137,00 TL
İşsizlik Sigortası İşçi Payı (%1)	9,79 TL
Gelir Vergisi Kesintisi (GVK 23/6)	-
Damga Vergisi (%0,759)	-
Kesintiler Toplamı	146,79 TL
Net Ücret	831,81 TL

SORU 18: Hesaplama her yıl için takvim yılı başında geçerli olan asgari ücret tutarı mı esas alınacaktır?

Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında, ücretin elde edildiği takvim yılı başında belirlenen 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarı esas alınmaktadır. Bilindiği üzere, asgari ücret yılın altışar aylık dönemleri için farklı olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda, bir yıl boyunca hesaplamada dikkate alınacak asgari ücretin brüt tutarı olarak, takvim yılı başında belirlenen asgari ücret tutarı esas alınacaktır.

SORU 19: Yıl içerisinde asgari ücrette meydana gelen artışlar asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında dikkate alınacak mı?

Asgari geçim indirimi, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarı üzerinden hesaplanmakta olup, yıl içinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişikliklerde dikkate alınmayacaktır. Örneğin, 1.1.2013 tarihinde geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçi için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarı, tüm yıl boyunca geçerli olacak ve yıl içinde asgari ücret tutarındaki artışlar dikkate alınmayacaktır.

SORU 20: Birden fazla işverenden ücret alan ücretli asgari geçim indirimi tutarını hangi işverenden alacaktır?

Genel Tebliğde yapılan açıklamalara göre, aynı zamanda birden fazla işverenden ücret alınması halinde, asgari geçim indirimi uygulanması, en yüksek ücretin elde edildiği işveren tarafından gerçekleştirilecektir. Ücretliler medeni durumu ve çocuk sayısı hakkında bildirimlerini, en yüksek ücret geliri elde ettikleri işverene vererek uygulamanın ilgili işverence yerine getirilmesini sağlayacaklardır. En yüksek ücretin hangi işverenden alınacağını belli olmaması halinde, indirimden yararlanacağı işvereni ücretli kendisi belirleyecektir. Ücretlinin aynı anda birden fazla işverenden dolayı asgari geçim indiriminden faydalandığının tespiti halinde; oluşan vergi ziyayı, ücretliden cezalı olarak tahsil edilecektir.

Örnek: (X) A. Ş. de Genel Müdür olarak çalışmakta olan ücretli, 2013 yılı Ocak ayında; bu işyerinden 10.000 TL, (Y) Konut Kooperatifi Başkanlığından 4.000 TL ve (Z) Anonim Şirketin yönetim kurulu üyeliğinden de 5.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

İşverenler	Aylık Brüt Ücret Tutarı
(X) Anonim Şirketi	10.000 TL
(Y) Konut Kooperatifi	4.000 TL
(Z) Anonim Şirketi Huzur Ücreti	5.000 TL
Toplam	19.000 TL

Örnekte ücretli, Ocak/2013 ayında üç ayrı işverenden ücret geliri elde etmektedir. Ücretli, medeni durumu ve çocuk sayısı hakkında Aile Durumu Bildirimini, en yüksek ücret geliri elde ettiği (X) A.Ş.'ye verecek ve asgari geçim indirimi uygulamasından en yüksek ücret aldığı bu işvereni kanalıyla yararlanacaktır.

SORU 21: Yıl içinde işyeri ve işvereni değişen ücretliler hangi tarihten itibaren asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır?

Yıl içinde işyeri ve işvereni değişen ücretliler, yeni işyerlerinde veya işverenleri nezdinde çalışmaya başladıkları aydan itibaren asgari geçim indiriminden yararlanmaya devam edeceklerdir.

SORU 22: Sakatlık indiriminden faydalananlar için asgari geçim indirimi nasıl uygulanır?

Sakatlık indirimi bulunan ücretlinin gelir vergisi matrahı hesaplanırken sakatlık indirimi mahsup edilecek, sakatlık indiriminin mahsubundan sonra kalan gelir vergisi matrahı bulunması halinde, bu matrah üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si mahsup edilecektir. Mahsup edilecek

tutar, kalan gelir vergisi tutarını aşamayacak ve mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarı diğer dönemlerde mahsup edilemeyecektir. Ödenecek asgari geçim indirimi tutarı, aylık asgari ücret üzerinden hesaplanan vergiden fazla olamayacaktır.

SORU 23: Sakatlık indiriminden yararlanan ücretlinin vergi matrahı kalmaması durumunda, aynı işverenden alınan döner sermaye ödemeleri üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Aylık maaş ödemeleri ile döner sermaye ödemeleri, aynı işverenler bünyesinde yer alan tahakkuk birimlerinin koordineli olarak çalışması sonucu, tek bir işverenden alınan ücret olarak kabul edileceğinden,; maaş ödemesine uygulanan sakatlık indirimi nedeniyle matrah oluşmaması veya asgari geçim indirimi tutarından daha az vergi hesaplanması halinde, asgari geçim indiriminin, aynı dönem içinde yapılan döner sermaye ödemeleri üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından mahsup edilmesi mümkün bulunmaktadır.

SORU 24: Ücretlinin medeni durumu ve çocuk sayısı sistemin uygulanmasında ne derece önemlidir?

Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında ücretlinin medeni durumu ve çocuk sayısı son derece etkilidir. Bu konuda sistem tamamen ücretlinin beyanı doğrultusunda yürümektedir. Bu nedenle, ücretlinin medeni durumu ve çocuk sayısı ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında işverenlerine doğru bildirimde bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca, ücretlinin mevcut durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene süresinde bildirmesi gerekmektedir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen bu değişiklikler bildirilmediği sürece işverenin bir sorumluluğu yoktur. İşverenler, ücretlilerin bu değişiklikleri kendilerine bildirdikleri tarih itibarıyla dikkate alacaklardır.

SORU 25: 2013 Yılında asgari geçim indirimi aylık ücretlere kaç TL uygulanacaktır?

Ücretlinin Medeni Durumu	Aylık AGİ Tutarı (TL)
BEKÂR	73,39
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN	88,07
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 1 ÇOCUKLU	99,08
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 2 ÇOCUKLU	110,09
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 3 ÇOCUKLU	117,43
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 4 ÇOCUKLU*	124,76
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN	73,39
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 1 ÇOCUKLU	84,40
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 2 ÇOCUKLU	95,41
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 3 ÇOCUKLU	102,75
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 4 ÇOCUKLU	110,09
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 5 ÇOCUKLU	117,43
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 6 ÇOCUKLU*	124,76
*Asgari ücretin 2013 yılı ilk 6 aylık dönemi için hesaplanan Gelir Vergisi tutarı 124,76 TL olduğundan, Asgari Geçim İndirimi 2013 yılında 124,76 TL'yi aşamayacaktır.	

SORU 26: Asgari geçim indirimi tutarı haczedilebilir mi?

265 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, asgari geçim indiriminin yıllık tutarının, ücretlinin bir yıl boyunca faydalanacağı net menfaat olduğu ve net ücret üzerinden anlaşmak suretiyle çalışanların da asgari geçim indiriminden yararlanacakları belirtilmiştir. 3816 sayılı “Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanunun “Kapsam” başlıklı 2. maddesinde yeşil kart verilebilmesi, 2828 sayılı “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun ek 7’nci maddesinde özürllülere bakım hizmeti verilebilmesi, 5434 sayılı “T.C. Emekli Sandığı Kanununun” “Muhtaçlık” başlığı adı altında düzenlenen 108’nci maddesinde muhtaçlık ödeneğinin verilebilmesi, 3269 sayılı “Uzman Erbaş Kanununun” 16. maddesinde uzman erbaşlara ikramiye verilmesi için gerekli rakamsal ölçütlere yer verilmiştir.

Öte yandan, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun “Haczedilemeyecek Mallar” başlıklı 70. maddesinde haczedilemeyecek mallar belirtilmiş olup; “Kısmen Haczedilebilen Gelirler” başlıklı 71. maddesinde ise aylıklar, ödenekler, her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama bağlı olmayan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirlerin kısmen haczedilebileceği, ancak haczedilebilecek miktarın üçte bir ile dörtte bir arasında olacağı vurgulanmıştır.

2004 sayılı İcra İflas Kanununun “Kısmen Haczi Caiz Olan Şeyler” başlıklı 83. maddesinde ise maaşların, tahsisat ve her nevi ücretlerin, intifa hakları ve hasılatın, ilama müstenit olmayan nafakaların, tekaüt maaşlarının, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratların, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolu-

nabileceği, ancak haczolunacak miktarın bunların dörtte birinden az olamayacağı belirtilmiştir.

Gelir İdaresi ücretlilere ödenen asgari geçim indirimi tutarlarının alınmaktan vazgeçilen gelir vergisi tutarı olduğunu belirterek, asgari geçim indirimi tutarlarının ücret kapsamında değerlendirilemeyecek olması nedeniyle net ücret veya net asgari ücret tutarına ilave edilmemesi gerektiği yönünde görüş vermektedir. Yukarıda bahsedilen kanunlar ile benzeri kanunlarda yer alan, rakamsal ölçütlerle ikramiye ve kıdem tazminatı gibi unsurların tespitinde asgari geçim indirimi tutarları ücret olarak değerlendirilmediğinden, söz konusu tutarların asgari net ücret veya net ücret tutarına ilave edilmesi mümkün değildir.

Gerek 6183 sayılı Kanun, gerekse de 2004 sayılı Kanun gereğince maaşlar ve her nevi ücretlerin en az 1/4'ü hacze konu olabilmekte iken asgari geçim indirimi tutarlarının alınmaktan vazgeçilen vergi tutarı olarak değerlendirilmekte ve ücret olarak kabul edilmemektedir. Dolayısıyla, asgari geçim indirimi tutarının haczedilmesi mümkün değildir.

SORU 27: Fazla mesai ücretine asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanmaktadır. Çeşitli sebeplerle, örneğin sakatlık indiriminden dolayı aylık ücret matrahı kalmaması nedeniyle gelir vergisi tevkifatı yapılmayan bir ücretlinin, ilgili ayda fazla mesai ücreti elde etmesi ve bu mesai ücretinin de gelir vergisi kesintisine tabi tutulması halinde, bu ücretlinin fazla mesai ücretinden kesilen gelir vergisi tutarını geçmemek üzere, asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanması gerekir.

SORU 28: Asgari geçim indirimi yüksek ve düşük ücret geliri elde eden herkese aynı oranda mı uygulanacaktır?

Asgari geçim indirimi avantajından, ücret seviyesi ne olursa olsun, medeni durumları aynı olan gerçek usulde ücret geliri elde eden tüm ücretliler aynı ölçüde yararlanacaktır. Yani eşi çalışmayan ve dört çocuğu üzerinden sistemden yararlanan bir asgari ücretli ile aynı şartlarda eşi çalışmayan ve dört çocuğu bulunan ve 10 bin lira ücret alan bir ücretlinin alacağı asgari geçim indirimi tutarı aynı olacaktır. Bilindiği üzere, vergi teorisinde ayırma kuramı, gelirin elde edildiği kaynağın dikkate alınarak emekten sağlanan gelirlerin servet ve sermaye gelirlerine göre daha düşük oranlarda vergilendirilmesini gerektirmektedir. Bu sistem genel olarak emekten elde edilen gelirin vergilendirilmesinde bir avantaj sağlamakla beraber; ücret geliri elde edenlerin kendi içinde ayırıma tabi tutulmadan, düşük ve yüksek ücret gelirlerine aynı oranda sistemin uygulanması düzenlemenin ruhuna aykırı olduğunu söyleyenler de vardır.

SORU 29: Huzur hakkı ödemeleri asgari geçim indirimi kapsamında mıdır?

İşverenler tarafından meclis üyelerine, komisyon üyelerine veya yönetim kurullarında görevli bulunan kişilere ödenen huzur hakkı adı altında yapılan ücret ödemeleri, Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesine göre ücret kapsamında değerlendirilmekte ve ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Dolayısıyla, bu ödemeler asgari geçim indirimi uygulamasının kapsamı dahilinde bulunmaktadır. Konuya ilişkin olarak Gelir İdaresi tarafından verilen bir görüşte¹⁰, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24. maddesi gereğince alınan meclis üyeleri huzur hakları ile 28. maddesi gereğince en-cümen üyelerine verilen ödeneklerin Gelir Vergisi Kanununa göre

10 Gelir İdaresi Başkanlığının 21.02.2008 tarih ve 17303 sayılı özeldesesi.

ücret olarak değerlendirildiği belirtilerek söz konusu ödenekleri alan kişilerin asgari geçim indiriminden yararlanmaları gerektiği belirtilmiştir. Yine benzer bir konuda Gelir İdaresi tarafından verilen görüşte, yönetim kurulunda görevli olanlara verilen ödenekler ücret olarak değerlendirildiğinden söz konusu ödenekleri alan kişilerin asgari geçim indiriminden yararlanmaları ve yararlanılacak tutarın da bu ödemeler üzerinden kesilen vergilerinden mahsup edilmesi gerektiğini belirtilmiştir.¹¹

SORU 30: Net ücret üzerinden anlaşılan ücretliler asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Ülkemizde, özel sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin çoğunda işverenler, işçilerle “net ücret” üzerinden anlaşmakta ve işçinin gelir vergisi ve sigorta primini işveren üstlenmektedir. Bu durumda, bu sistemin mutlak surette ücretliye yansımaları ve ücretlinin vergi yükünü azaltması gerekmektedir. Uygulamada işverenlerce bireysel emeklilik, sakatlık indirimi v.b. gibi işçiye tanınan vergi avantajları işçiye yansıtılmamakta işçiyle ne kadarlık bir anlaşma yapılmışsa o tutar ücretliye ödenmektedir. Örneğin; ücretli ve işveren ayda 2.000 TL net ücret üzerinden anlaştıklarını varsayarsak daha sonra işçinin bireysel emeklilik ödemesi, sakatlık indirimi v.b. nedenlerle daha az vergi ödemesi durumunda ücretliye tanınan bu vergi avantajı nedeniyle ödenmeyen bu tutar ücretliye ödenmemekte ve ücretliye 2.000 TL ücret ödenmeye devam edilmektedir. Oysa ücretliye tanınan bu vergi avantajı Devletin vazgeçtiği vergi niteliğinde olup bu tutarın da ücretliye ödenmesi gerekmektedir.

Bu konuda, Maliye Bakanlığınca yayımlanmış olan 265 Seri No.lu Genel Tebliğde açıkça bu hususa değinilmiş ve işverenlerin asgari geçim indirimi tutarını mutlaka net ücrete ilave edip ücretliye öde-

¹¹ Gelir İdaresi Başkanlığının 31.01.2008 tarih ve 9620 sayılı özeldesesi.

mesi gerektiği açıklanmıştır. Aksi takdirde işverenler, muhtasar beyannamede ücretliye ödemediği bir tutarı mahsup etmiş olacağından, vergi ziyana sebebiyet vermiş olacaktır.

SORU 31: Bu sistemde medeni durumu ve çocuk sayısı aynı olan tüm ücretliler aynı oranda mı yararlanacaktır?

Asgari geçim indirimi avantajından, ücret seviyesi ne olursa olsun, medeni durumları ve çocuk sayıları aynı olan tüm ücretliler aynı ölçüde yararlanacaktır. Dolayısıyla, yüksek ücret seviyesinden geliri olan ücretlilerle asgari ücret seviyesinden gelir elde eden ücretlilerin medeni durumları aynı ise yararlanacakları tutar aynı olmaktadır. Dolayısıyla, eşin ücretli olup olmama durumu ile sistem dahilinde bulunan çocuk sayısı aynı olan ücretlilerin yararlanacağı tutar aynı olmaktadır.

SORU 32: 16 yaşından küçükler için asgari geçim indirimi nasıl hesaplanacaktır?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalarda da 16 yaşından küçüklerin Asgari geçim indiriminden nasıl yararlanacaklarına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Mevcut Kanuni düzenlemeye göre asgari geçim indirimi tutarı 16 yaşından büyük işçiler için geçerli olan asgari ücret üzerinden hesaplanacağından, 16 yaşından küçük işçiler için de bu tutarların esas alınması gerekmektedir.

SORU 33: Jokeyler, jokey yamakları, antrenörler ve seyislere yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Jokeyler, jokey yamakları (apranti) ve antrenörler, Türkiye Jokey Kulübünce organize edilen yarışlara katılan atların sahiplerine hizmet veren kişilerdir. Bu kişilere at sahiplerince yapılan ödemeler,

“ücret” olarak nitelendirilmektedir. Türkiye Jokey Kulübü tarafından organize edilen yarışmalara katılan atların jokeyleri, jokey yamakları ve antrenörlerine ücret olarak yapılan bazı ödemeler, 10.07.1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun ile At Yarışları Tüzüğü gereğince at sahibi adına Türkiye Jokey Kulübünce ödenmektedir.

GVK’ya 5281 sayılı Kanununun 30. maddesiyle eklenen geçici 68. maddede, “31/12/2015¹² tarihine kadar Türkiye Jokey Kulübünce organize edilen yarışmalara katılan atların jokeyleri, jokey yamakları ve antrenörlerine ücret olarak yapılan ödemeler üzerinden yüzde 20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılır. Ödemeyi yapanın 94 üncü madde kapsamında tevkifat yapma zorunluluğu bulunup bulunmamasının ve 23 üncü maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde düzenlenmiş olan istisnanın tevkif yoluyla ödenecek gelir vergisine etkisi yoktur. Türkiye Jokey Kulübü aracılığıyla yapılan ücret ödemelerinde gelir vergisi tevkifatı bu Kulüp tarafından yerine getirilir.

Tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan bu gelirler için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Bakanlar Kurulu, yüzde 20 oranını yüzde 25 oranına kadar artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkilidir.” hükmü yer almıştır.

12 31.12.2010 tarihinde son bulan bu uygulama, 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla 31.12.2015 tarihine kadar uzatılmıştır. 6111 Sayılı Kanunla değiştirilen bu ibare 31.12.2010 tarihinden geçerli olmak üzere, 25.02.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Söz konusu Kanun, 25/02/2011 tarih ve 1. mükerrer 27857 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır).

Buna göre, 31.12.2015 tarihine kadar Türkiye Jokey Kulübüncü organize edilen yarışmalara katılan atların jokeyleri, jokey yamakları ve antrenörlerine ücret olarak yapılacak ödemeler üzerinden %20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekir. Ödemeyi yapanın tevkifat yapmakla sorumlu olup olmaması ve ödenen ücretin GVK'nın 23. maddesinin (2) numaralı bendi kapsamında vergiden istisna edilmiş olması bu tevkifatın yapılmasına engel teşkil etmeyecektir.

Türkiye Jokey Kulübüncü organize edilen yarışmalara katılan atların jokeyler, jokey yamakları (apranti) ve antrenörlere yapılan ücret ödemeleri her ne kadar 31.12.2015 tarihine kadar gelir vergisinden istisna olmakla beraber, ücret olarak yapılacak ödemeler üzerinden % 20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldığından gerçek usulde gelir vergisi tevkifatı yapılmış olmaktadır. Dolayısıyla, jokeyler, jokey yamakları (apranti) ve antrenörlere yapılan ücret ödemelerine asgari geçim indirimi sisteminin uygulaması gerekmektedir.

SORU 34: Sporculara yapılacak ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?

04.06.2008 tarih ve 5766 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 72. maddede, “31.12.2017 tarihine kadar sporculara yapılan ücret ve ücret sayılan ödemelerden aşağıdaki oranlarda gelir vergisi tevkifatı yapılır.

a) Lig usulüne tabi spor dallarında;

1) En üst ligdekiler için % 15,

2) En üst altı ligdekiler için % 10,

3) Diğer liglerdeki için % 5,

b) Lig usulüne tabi olmayan spor dallarındaki sporculara yapılan ödemeler ile milli sporculara uluslararası müsabakalara katılmaları karşılığında yapılan ödemelerden % 5.

Bu ödemeler üzerinden 94 üncü madde kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu gelirler için yıllık beyanname verilmaz, diğer gelirler dolayısıyla beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan ücret ve ücret sayılan ödemelerin vergilendirilmesinde 31/12/2007 tarihinde yürürlükte olan hükümler uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 5766 sayılı Kanunla yapılan düzenleme sonrasında, GVK'nın geçici 72. maddesi gereğince sporculara ücret ve ücret sayılan ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmakta ve bu ödemeler gerçek usulde vergilendirilmiş olmaktadır. Dolayısıyla, sporculara ödenen ücretler gerçek usulde gelir vergisi tevkifatına tabi tutulduğu sürece asgari geçim indirimi uygulamasına konu olacaktır.

SORU 35: Apartman yönetimi tarafından yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetçilere yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesinde; “Ücret işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir. Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortak-

lık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.” hükmüne yer verilmiş olup, aynı maddenin 4. bendinde ise; yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatlerin de ücret olarak vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır.

Yine aynı Kanununun 94. maddesinin birinci fıkrasında; “Kamu idare ve müesseseleri, iktisadî kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadî işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya ziraî işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar.” hükmü yer almakta olup, aynı fıkranın birinci bendinde de; hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61. maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104. maddelere göre gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, kişilerin bazı amaçlarla birleşerek meydana getirdikleri ve kendilerinden ayrı bağımsız bir şahsiyeti olan teşekküller genel olarak “sair kurum” olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu hükümlerine göre kurulan “Site Yöneticiliği”nin vergi tevkifatı yapma zorunluluğu bulunan kişi ve kurumların belirtildiği 94. madde içeriğinde yer alan “sair kurum” olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 34. maddesinde

yönetici tarif edildikten sonra, 35-38. maddelerinde bunların görevleri ve sorumlulukları belirtilmiş; 40. maddesinde ise; “Yönetici yönetim planında veya kendisiyle yapılan sözleşmede bir ücret tayin edilmemiş olsa bile kat maliklerinden uygun bir ücret isteyebilir.

Kat malikleri kurulu, kat malikleri arasından atanmış yöneticinin normal yönetim giderlerine katılıp katılmayacağı, katılacaksa, ne oranda katılacağını kararlaştırır. Bu yolda, bir karar alınmamış ise, yönetici yönetim süresince kendisine düşen normal yönetim giderlerinin yarısına katılmaz.” hükmü yer almıştır.

Buna göre, yönetici ve denetçilerin kat malikleri dışından seçilmesi halinde, kendisine yönetim planında ya da sözleşmede saptanan ücret ödemesinin, gerçek ücret olarak kabul edilerek vergilendirilmesi gerekmektedir. Ancak, yönetici ve denetçilerin kat malikleri arasından seçilmesi halinde, bunlara yönetim giderlerine katılmaması şeklinde sağlanan menfaatler, yukarıda belirtilen görev ve sorumlulukların külfeti ve bu görevin yerine getirilmesinde yapılması gerekli olan masrafların karşılığı niteliğinde olması nedeniyle, bunların vergilendirilmemesi gerekmektedir. Kat malikleri arasından seçilen yöneticilere yönetim giderlerinin üstünde bir ödeme yapılması halinde ise, fazla kısmın ücret olarak vergilendirilecektir.

Öte yandan, Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesinde; “Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgarî geçim indirimi uygulanır. Asgarî geçim indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için %50’si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için %10’u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için %7,5 diğer çocuklar için %5’idir. Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden in-

dirim tutarları esas alınır. Asgarî geçim indirimi, bu fıkraya göre belirlenen tutar ile 103. maddedeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz...” hükmüne yer verilmiştir.

Asgari geçim indirimi uygulamasına ilişkin açıklamalar 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılmış olup, söz konusu Tebliğde; asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişilerin yararlanabilecekleri, Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesi kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenlerin, örneğin sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanların da genel hükümlere göre asgari geçim indiriminden yararlanacakları, ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanların asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanamayacakları, ayrıca birden fazla işveren ücret alınması halinde (emekli maaşı hariç) asgari geçim indirimi uygulamasının en yüksek ücretin elde edildiği işveren tarafından gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalar çerçevesinde; yönetimini üstlendiği ve tevkifat uygulamasında “sair kurum” olarak değerlendirilen site yöneticiliklerine bağlı olarak çalıştırılan ve kat malikleri arasından seçilen yönetici ve denetçilere yönetim giderlerine katılmama oranında yapılan ödemeler gerçek ücret olarak kabul edilmediğinden gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmayacak olup, gelir vergisi tevkifatına tabi olmayan bu ödemelere asgari geçim indiriminin de uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Ancak, aynı kişilere yönetim giderlerinin üzerinde bir ödeme yapılması durumunda fazladan yapılan ödemenin veya anılan kişilerin

kat malikleri dışından seçilmesi halinde bu kişilere yapılan ödemenin tamamı ücret olarak değerlendirilmesi ve Gelir Vergisi Kanununun 61, 94, 103 ve 104. maddeleri kapsamında gelir vergisi tevkifat yapılarak durumlarına göre asgari geçim indirimi uygulanması gerekmektedir.¹³

SORU 36: Burslu öğrenciler için çalışan anne/baba asgari geçim indiriminden yararlanır mı?

Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgarî geçim indirimi uygulanır. Asgarî geçim indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için %10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için %7,5 diğer çocuklar için %5'idir. Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınır.

Asgarî geçim indirimi, bu fıkraya göre belirlenen tutar ile 103. maddedeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz. İndirimin uygulamasında "çocuk" tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, "eş" tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.

13 www.gib.gov.tr (Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının 11.11.2011 tarih ve 120[61-11/4]-989 sayılı özeldesesi.)

Öte yandan, asgari geçim indirimi uygulamasına ilişkin usul ve esaslar 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmış olup, Tebliğin “Medeni Durum ve Eşin Gelirinin Olmadığının Tespiti” başlığını taşıyan 6 numaralı bölümünde, “Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında Tebliğ ekinde yer alan “Aile Durumu Bildirimi” ile işverenlerine bildirimde bulunacaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene bir ay içerisinde bildireceklerdir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişiklikler, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibariyle uygulanacak olup, eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.” denilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, Milli Eğitim Bakanlığında burs alanlar dahil bakmakla yükümlü olunan ve 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocuklar için anılan Genel Tebliğde açıklanan esaslar dahilinde asgari geçim indiriminden faydalanılması mümkün bulunmaktadır.¹⁴

SORU 37: Köylere Hizmet Götürme Birliği toplantılarına katılan üyelere ödenen huzur hakkı ödemelerine asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesinin birinci fıkrasında; ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatler olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında; ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye,

¹⁴ www.gib.gov.tr (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 18.10.2010 tarih ve GVK 32-427 sayılı özelgesi.)

gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunmasının ücretin mahiyetini değiştirmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, aynı Kanunun “Vergi Tevkifatı” başlıklı 94. maddesinin birinci fıkrasında sayılanların aynı fıkrada bentler belirtilen ödemeleri nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur oldukları hüküm altına alınmıştır. Aynı fıkranın 1 numaralı bendinde de hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61. maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç) 103 ve 104. maddelere göre tevkifat yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre; birlik başkan ve üyeleri ile diğer kamu kurumlarından görevlendirilen personele yapılan huzur hakkı v.b. ödemeler Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesinde ücret olarak sayıldığından, bu ödemeler üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin 1. bendi hükmü gereğince gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Aynı Kanunun 32. maddesine göre, ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulanır. Asgari geçim indirimine ilişkin açıklamaların yapıldığı 265 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin, “Birden Fazla İşverenden Ücret Alan Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması” başlıklı bölümünde yapılan açıklamalara göre, aynı zamanda birden fazla işverenden ücret alınması halinde, asgari geçim indirimi uygulaması, en yüksek ücretin elde edildiği işveren tarafından gerçekleştirilecektir.

Ücretliler medeni durumu ve çocuk sayısı hakkında bildirimlerini, en yüksek ücret geliri elde ettikleri işverene vererek uygulamanın il-

gili işverence yerine getirilmesini sağlayacaklardır. En yüksek ücretin hangi işverenden alınacağını belli olmaması halinde, indirimden yararlanacağı işvereni ücretli kendisi belirleyecektir. Ücretlinin aynı anda birden fazla işverenden dolayı asgari geçim indiriminden faydalandığının tespiti halinde; oluşan vergi ziyayı, ücretliden cezalı olarak tahsil edilecektir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, söz konusu birlik üyelerinin huzur hakkı dışında başka bir ücret geliri elde etmemeleri durumunda bu ödemelere asgari geçim indirimi uygulanacak olup, huzur hakkı ödemeleri dışında başka bir ücret geliri de elde edilmesi halinde ise asgari geçim indiriminin en yüksek ücret gelirine uygulanması gerekmektedir.¹⁵

15 www.gib.gov.tr (Denizli Vergi Dairesi Başkanlığının 05.01.2011 tarih ve GİB.4.20.15.01-30-MUK-2010-66-1 sayılı özelgesi)

İKİNCİ BÖLÜM

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİNDEN YARARLANACAK HİZMET ERBABI İLE EŞ VE ÇOCUKLARA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 38: Asgari geçim indirimi uygulamasında ücretlinin beyanı esas mıdır?

Bu uygulamada eşin çalışmadığı ve herhangi bir gelirin olmadığına ilişkin olarak (aksi tespit edilmediği sürece) ücretlinin beyanı yeterli olacaktır. Asgari geçim indiriminde ücretlinin yararlanması için başka herhangi bir araştırmanın yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu çerçevede bildirim dışında ücretlilerden nüfus kayıt örneği v.b. belgeler talep edilmeyecektir. Ancak, işverenler sorumluluklarını göz önünde bulundurarak şüpheli durumlarda gerekli belgeleri de talep edebilirler. Ayrıca, çocuk sayıları ile çocukların yaş ve öğrenim durumları konusunda da ücretlilerin beyanı esas alınacaktır. Dolayısıyla sistemin sağlıklı işlemesi için ilk olarak ücretlilerin doğru beyanlarda bulunması gerekmektedir.

SORU 39: Yeni işe giren ücretli asgari geçim indiriminden yararlanmak için işverene bildirimde bulunmak zorunda mıdır?

Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında Genel Tebliğ ekinde yer alan “Aile Durumu Bildirimi” ile işverenlerine bildirimde bulunacaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene bir ay içerisinde bildireceklerdir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişiklikler, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibarıyla uygulanacak

olup, eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.

SORU 40: Ücretliler Aile Durumu Bildirimini doldururken nelere dikkat edeceklerdir?

Aile Durumu Bildiriminin ücretliler tarafından doldurulmasında dikkat edilecek hususlar Bildirim üzerinde yer almaktadır. Buna göre;

- Bu bildirim, işverenlerce muhteviyatına uygun olarak çoğaltılıp kullanılabilir, kullanılabilecektir,
- Bildirim, ilk işe girişte verilecek olup, çalışanın asgari geçim indiriminden yararlanan eş veya çocuk durumunda bir değişiklik meydana gelmesi halinde bildirim yeniden verilecektir,
- Bildirim ilk işe girişte verilmekle beraber, işverenler uygulamayı doğru yapmak ve hataya sebebiyet vermemek için uygulamanın ilk başlangıcından önce ücretlilerden bildirimini doldurmalarını isteyeceklerdir,
- Nafakasını sağladıkları çocuklara ait asgari geçim indiriminden yararlanacak olan eş tarafından, mahkeme ilamının onaylı bir örneği bildirimine eklenecektir,
- Çocuklar, sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir,
- İndirimin uygulamasında “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25

yaşını doldurmamış çocukları, “eş” tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade edecektir,

- Sadece ücret geliri elde eden eş, “çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş” kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir,
- Bildirim üç bölümden oluşmakta olup; bunlar bildirimden yararlanan ücretliye ilişkin bilgiler kısmı, ücretlinin eşine ait bilgiler kısmı ve sistemden yararlanacak çocuklara ait bilgiler kısmıdır,
- Ücretlinin Bildirimini doldururken “Sosyal Güvenlik No/Sicil No/Kurum Sicil No” bölümüne sadece birisini yazması yeterli bulunmaktadır,
- Eşin iş durumu ile ilgili olarak da eş ücretli ise çalışıyor, diğer durumlarda ise çalışmıyor şeklinde doldurulması gerekmektedir,
- Eşin gelir durumu kısmının ise doldurulmasına gerek bulunmamaktadır. Çünkü, Genel Tebliğde yapılan açıklamalara göre, sadece ücret geliri elde eden eş, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilmeyecek olup, bunun dışındaki tüm durumlardaki eş, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak değerlendirilecektir.

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğ ekinde yer alan ve sistemden yararlanan gerçek usulde ücret geliri elde eden hizmet erbabı tarafından doldurularak işverene verilmesi gereken Bildirim aşağıda yer almaktadır.

AİLE DURUMU BİLDİRİMİ

EK: 1

Bildirim Verenin	T.C./Vergi Kimlik No					Sosyal Güvenlik No/Sicil No/Kurum Sicil No				
	Adı Soyadı					Görevi				
	Medeni Hali	Bekar ☐			Evlü ☐			Diğer ☐		
	EŞİN									
Adı Soyadı		İş Durumu				Gelirine/Gelirlerine İlişkin Açıklama				
		Çalışıyor	Çalışmıyor	Geliri Olan	Geliri Olmayan					
		☐	☐	☐	☐					
MÜKELLEFLE OTURAN VEYA MÜKELLEF TARAFINDAN BAKILAN ÇOCUKLARIN DURUMU										
Adı Soyadı	T.C. Kimlik No	Doğum Tarihi (Varsa ay ve günü de yazılacaktır)	Cinsiyet	Baba Adı	Ana Adı	Öz, Üvey, Evlat Edinilmiş, Nafakası Sağlanmış Çocuk, Ana Babasını Kaybetmiş Torun	Öğretime Devam Ediyorsa			Açıklama
							Kayıt Tarihi	Okul Adı	Sınıfı	
Alt Satırdaki hususları da göz önüne almak suretiyle düzenlediğim asgari geçim indirimine ait bildirimdir,										
							Düzenleyen Adı Soyadı İmzası/Tarih			

- 1- Bu bildirim, işverenlerce yukarıdaki muhteviyatına uygun olarak çoğaltılıp kullanılabilir.
- 2- Bildirim, ilk işe girişte verilir. Çalışanın asgari geçim indiriminden yararlanan eş veya çocuk durumunda bir değişiklik meydana gelmesi halinde bildirim yeniden verilir.
- 3- Nafakasını sağladıkları çocuklara ait asgari geçim indiriminden yararlanacak olan eş tarafından, mahkeme ilamının onaylı bir örneği bildirimde eklenir.
- 4- Çocuklar, sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilir.
- 5- İndirimin uygulamasında “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmuş çocukları, “eş” tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.
- 6- Sadece ücret geliri elde eden eş, “çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş” kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.

SORU 41: Sadece ücret geliri elde eden eşin çalışan eş, diğer gelir unsurlarını elde eden eşin ise çalışmayan eş olduğuna ilişkin düzenleme nerede yapılmıştır?

GVK'nın 32. maddesinde eş için %10 oranında asgari geçim indiriminden yararlanılması iki şarta bağlanmış olup; birincisi eşin "çalışmaması", diğeri ise eşin "herhangi bir gelirinin olmaması" halidir. Vergi idaresi konu hakkında 265 Seri Nolu GVK Genel Tebliğindeki düzenleme ile ücret geliri olan eşi çalışan ve geliri olan eş kabul etmiş; ücretli çalışanlar dışındakileri ise çalışmayan ve geliri olmayan eş olarak kabul etmiştir. Bu durumda, ücret geliri elde eden eş çalışan eştir, ama örneğin ticari kazanç, serbest meslek kazancı, gayrimenkul ve menkul sermaye iradı elde eden eş çalışmayan eştir. Dolayısıyla, ücret geliri dışında bir geliri olan eş asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınacaktır. Sonuç olarak Kanun metninde açıkça belirtilmeyen bu husus Genel Tebliğle düzenlenmiş ve eş ücret dışında ne gelir elde ederse etsin, "çalışmayan eş" olarak kabul edilmiştir.

SORU 42: Asgari geçim indirimi uygulamasında eş tabirinden ne anlaşılması gerekmektedir?

Konu ile ilgili olarak asgari geçim indirimine ilişkin Kanuni düzenlemenin yer aldığı GVK'nın 32. maddesinde, "*..İndirimin uygulamasında "çocuk" tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, "eş" tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder. İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır. İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde*

eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirine uygulanır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır.” hükmü yer almaktadır.

GVK'nın 32. maddesine göre, “eş” tabirinden aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişilerin anlaşılması gerekmektedir. Burada, yasal evlilik bağının Türk yasalarına göre olması şartının aranıp aranmayacağı konusunda bir açıklama yapılmamıştır. Dolayısıyla, yasal olmak şartıyla yabancı ülke yasalarına göre evlenen bir tam mükellef ücretlinin, eş ve çocuklarından dolayı Türkiye’de asgari geçim indiriminden yararlanmasına engel bir durum bulunmamaktadır.

SORU 43: Asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk tabirinden ne anlaşılması gerekmektedir?

GVK'nın 32. maddesine göre, indirimin uygulamasında “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları ifade eder. İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır. İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirine uygulanır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır. Buna göre, “çocuk” tabirinden;

- Mükellefle (ücretli) birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil),

- 18 yaşını doldurmamış veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukların anlaşılması gerekmektedir.

Buradan şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır. Ücretli olan anne veya baba, 18 yaşını doldurmuş ancak tahsilde olmayan ve kendileri tarafından bakılan çocukları için asgari geçim indiriminden yararlanamayacaklardır. Aynı durum, 25 yaşını doldurmuş ve tahsili devam eden veya tamamlanan çocuklar içinde geçerlidir. Ücretlinin bakmakla yükümlü bulunduğu 18 yaşını doldurmuş ve eğitim imkanı olmayan özürlü çocukları için de bu sistemden yararlanmaları mümkün değildir. Ancak, bu durumda olan ücretlilerin, özürlü ve bakmakla yükümlü oldukları çocukları için GVK'nın 31. maddesinde yer alan sakatlık indiriminden yararlanma imkanı bulunmaktadır.

SORU 44: Üvey evlatlar asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk tabirinin kapsamında mıdır?

Asgari geçim indirimi uygulamasında çocukların öz veya üvey olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Yaş ve öğrenime ilişkin şartları taşımaları kaydıyla üvey evlatlar da çocuk tabiri içinde değerlendirilmekte ve asgari geçim indiriminden yararlanabilmektedirler.

SORU 45: Eşlerin her ikisinin de ücretli olması durumunda çocukları hangi eş bildirecektir?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamaya göre, eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.

SORU 46: Çocuklardaki yaş sınırının önemi nedir?

Çocukların asgari geçim indiriminde değerlendirilmesi için belli bir yaş sınırı bulunmaktadır. Buna göre, 18 yaşını doldurmamış (18 ya-

şından küçük) çocuklar için asgari geçim indiriminden yararlanılacaktır. Ancak, 18 yaşını doldurup da tahsilde bulunan çocuklar için 25 yaşını doldurana kadar asgari geçim indirimi uygulanacaktır. Bu bakımdan çocukların kız veya erkek olmasının; evli veya bekar olmasının bir önemi bulunmamaktadır.¹⁶ Burada esas alınacak ölçüt yaş ve tahsil için getirilen sınırlamalar dahilinde ücretlinin çocuklara bakmakla yükümlü olup olmadığıdır. Ancak, evli olmasına rağmen ücretlinin bakmakla yükümlü bulunmadığı çocuklar için sistemden yararlanılması mümkün değildir.

SORU 47: Tahsilde olan çocuklardan ne anlaşılması gerekir?

Tahsilde olan çocuklardan ne anlaşılması gerektiği yönünde Genel Tebliğ’de herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak, Gelir Vergisi Kanununun çeşitli maddelerinde “Tahsil” deyimini kullanılmış olup, tahsil kavramından örgün eğitimin ifade edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, ilköğretim, lise ve üniversite’ye devam eden çocuklar tahsilde olan çocuk kabul edilmelidir. Bunun dışında özel kurslara (Bilgisayar, muhasebe ve yabancı dil kursu gibi), devam eden çocukların tahsilde olan çocuklar kabul edilmesi mümkün değildir. Ancak, açık öğretim (açık lise ve üniversite) kurumlarına devam edenler ile askeri okullara devam edenlerin tahsilde olan çocuklar olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

SORU 48: Çocuklar sosyal güvenlik yönünden ücretli olmayan eşe tabi olması durumunda ücretli olan diğer eş çocuklar için asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir. Ancak, sosyal güvenlik yönünden ücretli olmayan eşe tabi

16 Gelir İdaresi Başkanlığının 27.12.2007 tarihli ve 114820 sayılı özelgesi.

olan çocuklar için diğer ücretli eşin asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanması mümkün bulunmaktadır.

SORU 49: Yasal bir evlilik bağına dayanmayan çocuklardan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanmak mümkün müdür?

Yasal bir evlilik bağına dayanmayan çocuklardan anne ve/veya baba ile oturanların veya bunlardan en az biri tarafından bakılan ve 18 yaşını doldurmamış veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukların asgari geçim indirimi hesabında dikkate alınmaları mümkün görünmektedir. Bu konuda gerek GVK'nın 32. maddesinde, gerekse konu hakkında yayımlanmış bulunan 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde sınırlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır.

SORU 50: Sistemin uygulanmasında ücretlinin medeni hali ve aile durumu neden önemlidir?

Konu hakkında GVK'nın 32. maddesinde “..*İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır.*” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, sistemden yararlanacak ücretlilerin asgari geçim indirimi tutarının tespitinde ücretlinin (mükellefin) ücret gelirini elde edildiği tarihteki medeni hali ve aile durumu esas alınacaktır. Yıl içinde mükellef lehine meydana gelecek değişiklikler de değişikliğin bildirildiği tarihten itibaren dikkate alınacaktır. Ücretlilerin süresinde işverenine bildirdiği medeni durum değişikliği ve çocuk sayısındaki değişiklikler için işverenin yapacağı bir şey yoktur.

SORU 51: Ücret geliri olmayan biri ile evlenen bir ücretli işverene ne zaman bildirimde bulunacaktır?

Asgari geçim indirimi uygulamasında ücretlinin medeni durumunda veya çocuklara ilişkin meydana gelen değişikliklerin 1 ay içinde iş-

verene bildirilmesi gerekmektedir. Elde ettiği ücret geliri üzerinden bekar olarak asgari geçim indiriminden yararlanan ve örneğin 15 Şubat 2013 tarihinde ücret geliri olmayan biri ile evlenen bir ücretli, bu durumu 15 Mart 2013 tarihine kadar işverenine bildirecektir. Ücretli tarafından işverene bildirimde bulunulmadığı sürece, asgari geçim indirimi oranının tespitinde eşin dikkate alınması mümkün değildir.

SORU 52: Ücretlinin sağlık yönünden bakmakla yükümlü bulunduğu anne ve babası veya aynı evde ikamet ettiği diğer aile üyeleri için asgari geçim indirimi uygulanacak mı?

Kanuni düzenlemede ücretlinin kendisi, eşi ve çocukları dışında bir kişinin asgari geçim indiriminden yararlanacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Bu nedenle, ücretlinin anne veya babasına sağlık güvencesi yönünden bakmakla yükümlü bulunması farklı bir konu olup, bu durumun asgari geçim indirimi sistemiyle bir ilişkisi yoktur.

SORU 53: Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşin mahiyeti nedir?

Konu hakkında 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğin 6. maddesinin üçüncü fıkrasında, “Sadece ücret geliri elde eden eş, “çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş” kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.” açıklaması yapılmıştır.

Bu açıklamaya göre, ücret geliri elde eden eş kavramından, gerçek usulde vergilendirilen ücret geliri elde eden eşin anlaşılması gerekmektedir. Yani, GVK'nın 2. maddesinde yer alan ücret dışındaki al-

tı gelir unsurundan birini veya birden fazlasını elde eden bir eş içinde, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için uygulanan %10 oranı dikkate alınacaktır. Aynı şekilde, GVK'nın 64. maddesine göre diğer ücret geliri elde eden bir eşin de "çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş" kapsamında değerlendirilecektir.

Asgari geçim indiriminden yararlanan bir ücretlinin eşinin, sistemden yararlanıp yararlanamayacağını tespit etmek için gerçek usulde vergilendirilen ücret geliri elde edip etmediğine bakmak yeterli olacaktır. Şayet eşin ücret geliri varsa, kendisi işvereni vasıtasıyla sistemden yararlanması gerekir.

SORU 54: Sadece emekli maaşı alanların ücret geliri dışında diğer gelir unsurlarını da elde etmesi sistemden yararlanmasına engel midir?

Her ne kadar 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yer alan, "...münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir." ifadesi yer almakla beraber, emekli aylığı elde edenlerin ücret geliri dışında diğer gelir unsurlarını elde etmeleri durumunda da asgari geçim indiriminden yararlanmalarına engel bir durum yoktur.

Örnek: Ücretli Bay (A) özel sektörde çalışmakta olup, eşi Bayan (B) ise bir kamu kurumundan emekli olmuş ve emekli aylığı almaktadır. Bu durumda, ücretli Bay (A)'nın emekli aylığı geliri olan eşi, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek ve asgari geçim indirimi oranının tespitinde %10 olarak dikkate alınacaktır.

Örnek: Ücretli Bayan (A)'nın eşi bir kamu kurumundan emekli olmuş ve halen serbest muhasebeci mali müşavir olarak kendi ofisinde faaliyette bulunmaktadır. Bu durumda Bayan (A) eşini bildirimine

dahil edecek ve eşinden dolayı %10'luk orandan yararlanabilecektir.

Buna göre, sadece ücret geliri elde eden ücretli eş için asgari geçim indirimi hesaplanmayacaktır. Örneğin bir şirkette ücretli olarak çalışan ücretlinin, aynı zamanda eşi de başka bir yerde ücretli olarak çalışıyorsa her iki eş için de asgari geçim indirimi hesaplanırken eş için %10'luk oran dikkate alınmayacaktır. Eşlerden her ikisi de ücretli oldukları için ayrı ayrı sistemden kendileri yararlanabilecektir.

SORU 55: Serbest meslek faaliyetinde bulunan eş için asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Konuyla ilgili olarak, 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "6. Medeni Durum ve Eşin Gelirinin Olmadığı Tespiti" başlıklı bölümünde, sadece ücret geliri elde eden eş "çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş" kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bu durumda, gerçek usulde ücret geliri elde eden ve asgari geçim indiriminden yararlanan bir hizmet erbabının, ücret geliri elde etmeyen ve serbest meslek faaliyetinde bulunan eşinin, asgari geçim indirimi uygulamasında "çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş" olarak değerlendirilmesi ve asgari geçim indirimi tutarının hesabında dikkate alınması gerekmektedir.

SORU 56: Ücretlinin ticari faaliyetinden dolayı gelir vergisi mükellefi olan eşi için asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Asgari geçim indirimi uygulamasında, sadece ücret geliri elde eden eş, "çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş" kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.

Asgari geçim indiriminden yararlanan ücretlinin eşinin tüccar, serbest avukat, doktor veya bir anonim şirket ortağı olması gibi durumlar asgari geçim indirimi oranının tespitinde dikkate alınmasına engel değildir.

SORU 57: Emekli olduktan sonra ücretli olarak çalışan eş nedeniyle asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün müdür?

Bir önceki bölümde de belirttiğimiz üzere asgari geçim indirimi hesaplanırken emekli olan eş de “çalışmayan” eş olarak kabul edilecek ve bu eş nedeniyle asgari geçim indiriminden yararlanılacaktır. Ancak, ülkemizde emekli olduktan sonra çalışan önemli sayıda ücretli bulunmaktadır. Bu durumda emekli olup da tekrar çalışanlar aktif ücretli diğer bir ifade ile çalışan konumunda olduklarından bu eşler nedeniyle asgari geçim indiriminden yararlanılmayacaktır. Emekli olan eşin daha sonra ücretli işe girmesi ve gerçek usulde ücret geliri elde etmesi halinde, zaten sistemden kendi adına yararlanacaktır.

SORU 58: Boşanan eşlerin çocuklarının olması durumunda asgari geçim indirimi uygulaması nasıl olacak?

Konu ile ilgili olarak asgari geçim indirimine ilişkin Kanuni düzenlemenin yer aldığı GVK'nın 32. maddesinde, “..*İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirin e uygulanır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır.*” hükmü yer almaktadır. Bilindiği üzere, boşanan eşlerde mahkemeler genellikle velayeti anneye, nafaka ödemeyi de babaya yüklemektedir. Boşanan eşlerin her ikisinin de ücretli olması durumunda, asgari geçim indirimi uygulamasında annenin aleyhine bir durum ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, çocuğa bakan anne, sosyal gü-

venlik yönünden de kendisine tabi olan çocuğu için asgari geçim indirimi uygulamasında çocuğunu dikkate alamamaktadır. Çünkü diğer ücretli eş baba nafaka ödemekte ve nafaka ödeyen eşin, çocuktan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanacağı Kanun hükmüdür.

SORU 59: Boşanan eşlerde nafakası emekli olan baba tarafından karşılanan çocuklar için velayeti kendisinde olan ücretli anne sistemden yararlanabilir mi?

Mahkeme kararı ile boşanmış eşlerden velayeti anne üzerinde bulunan ve nafakası emekli olan baba tarafından karşılanan çocuklar nedeniyle asgari geçim indiriminden annenin faydalanması da mümkün bulunmamaktadır. Bu konuda Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen bir özalgede, “...Buna göre, boşanmış eşlerden mahkeme kararına göre nafaka vermekle yükümlü bulunan çocukları beyan ederek asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanacaktır. Nafaka veren eşin emekli olması veya ücret geliri elde etmemesi halinde diğer eş çocukları beyan edemeyecek ve asgari geçim indiriminden faydalanamayacaktır.” açıklaması yapılmıştır.¹⁷ Ancak, boşanan eşlerde mahkeme kararına göre nafakaya hükmedilen bir durumun olmaması durumunda, çocuğun velayetini alan eşin, sosyal güvenlik yönünden de kendisine bağlı olan çocuktan dolayı sistemden kendisi yararlanabilecektir.

Kanunun yasakladığı durumlara baktığımızda, esas olan aynı çocuk üzerinden sistemden mükerrer olarak ücretli olan anne ve babanın aynı anda yararlanmasını engellemektir. Oysa boşanan eşte nafakayı veren eşin çalışmaması durumunda çalışan diğer eşin bu çocuktan dolayı sistemden yararlanması gerekirdi. Zira velayeti genellikle

17 Gelir İdaresi Başkanlığının 07.02.2008 tarih ve 12662 sayılı özalgesi.

le anneye verildiğini düşündüğümüzde, nafaka ödeyen babanın emekli olup başka bir yerde ücretli olarak çalışmaması durumunda bu çocukta dolayı sistemden annenin yararlanamaması doğru bir yaklaşım değildir. Ancak, yine de bu durumda olan eşlerin Gelir İdaresinin yukarıda yer alan görüşü doğrultusunda hareket etmeleri gerekmektedir.

SORU 60: Ücretli tarafından bakılan 30 yaşındaki bekar ve çalışmayan kız/erkek çocuğu için asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan 18 yaşını doldurmamış veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocuklar asgari geçim indirimi kapsamındadır. Dolayısıyla, normalinde 18 yaşa kadar, öğrenim gören çocuklar için ise 25 yaşına kadar sistemden yararlanmak mümkün bulunmakta olup; bu yaştan sonra çocuklar için hiçbir şekilde sistemden yararlanmak mümkün değildir.

SORU 61: Boşanan eşlerde mahkeme kararına göre nafakaya hükmedilen bir durumun olmaması halinde çocuklar için sistemden hangi eş yararlanacaktır?

Boşanan eşlerde mahkeme kararına göre nafakaya hükmedilen bir durumun olmaması durumunda, çocuğun velayetini mahkeme kararı ile alan eşin, sosyal güvenlik yönünden de kendisine bağlı olan çocukta dolayı sistemden kendisi yararlanabilecektir.

SORU 62: Sosyal güvenlik yönünden emekli olan veya vefat eden eşe tabi olan çocuklar için ücretli olan diğer eş sistemden yararlanabilir mi?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğin 6'ncı Bölümünde, "...Eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca

sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.” açıklaması yapılmıştır. Dolayısıyla, eşlerden her ikisinin de ücretli olması durumunda çocuklar sosyal güvenlik yönünden kime tabi ise o eş çocukları bildirimine dahil edecek ve sistemden yararlanacaktır. Ancak, bazı durumlarda çocuklar sosyal güvenlik yönünden emekli olan veya vefat eden eşe bağlı olabilmektedirler. Bu durumda, ücretlinin çocuklar nedeniyle asgari geçim indiriminden yararlanıp yararlanmayacağı hususunda tereddüt yaşanabilmektedir. Konuyla ilgili olarak Gelir İdaresi Başkanlığınca verilen bir görüşte¹⁸, emekli veyahut vefat etmiş eşin sağlık güvencesi kapsamında yer alan çocuklar üzerinden asgari geçim indirimi uygulamasında, çalışmakta olan diğer eşin yararlanabileceği belirtilmiştir.

SORU 63: Boşanma davası devam ederken eş ve çocuklardan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün müdür?

Konu hakkında 265 Seri Nolu Genel Tebliğde ücretlilerin, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında Tebliğ ekinde yer alan “Aile Durumu Bildirimi” ile işverenlerine bildirimde bulunacakları; durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene 1 ay içerisinde bildirecekleri; asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişikliklerin, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibarıyla uygulanacağı ve eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde ise çocukların yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edileceği açıklanmıştır.

Buna göre, ücretlinin eşi ile yasal evlilik bağı devam ettiği sürece, çalışmayan eş ve mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafın-

18 Gelir İdaresi Başkanlığının 11.12.2007 tarihli ve 109695 sayılı özelgesi.

dan bakılan 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocuklar için asgari geçim indiriminden faydalanılması mümkün bulunmaktadır. Uygulamada boşanma davalarının aylar veya yıllarca sürdüğü düşünüldüğünde, boşanma işlemi de mahkeme kararı ile son bulacağından aksi bir uygulamada zaten Kanun hükmüne de aykırı olurdu.

SORU 64: Eşin, eski eşinden olma çocuğu ile aynı evde ikamet etmesi ve çocuklardan dolayı nafaka alınmaması durumunda uygulama nasıl olacaktır?

Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınacaktır. Dolayısıyla, eşlerden birinin eski eşinden olan çocuğu için nafaka yardımı almaması şartı ve aynı evde ikamet etmeye mahkemece karar verilmesi koşuluyla, bir eşin eski eşinden olma çocuklarıyla birlikte aynı ikametgahta oturduğunu kabul etmek gerekmektedir. Ancak, söz konusu çocuklara asgari geçim indirimi uygulanabilmesi için çocuklara babaları tarafından nafaka verilmediğinin ve baba ücretli ise kendi üzerinden çocuktan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanmadığının ispat edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, aynı çocuk üzerinden hem yeni ücretli eşlerden biri, hem de eski eş asgari geçim indiriminden yararlanabilir.

SORU 65: 18 Yaşını doldurmuş ve tahsil yapmayan çocuğun durumu nedir?

18 yaşını doldurmuş çocuklardan öğrenimi sona erenlerin, öğrenimin sona erdiği ayı takip eden aydan itibaren anne veya babasının asgari geçim indirimi hesabında dikkate alınmayacaktır. Örneğin, ücretlinin 15.05.1995 doğumlu olan bir çocuğu için asgari geçim indiriminden yararlanırken; 18 yaşını 15.05.2013 tarihinde dolduracak

olan bu çocuğunun tahsil görmemesi durumunda, en son Mayıs/2013 ayında bu çocuğu için sistemden yararlanacak ve Haziran/2013 ayından sonra asgari geçim indiriminden faydalanması mümkün olmayacaktır.

Ücretli olan anne veya baba, 18 yaşını doldurmuş ancak tahsilde olmayan ve kendileri tarafından bakılan çocukları için asgari geçim indiriminden yararlanamayacaktır. Aynı durum, 25 yaşını doldurmuş ve tahsili devam eden veya tamamlanan çocuklar içinde geçerlidir. Aynı şekilde ücretlinin bakmakla yükümlü bulunduğu 18 yaşını doldurmuş ve eğitim imkanı olmayan özürlü çocukları için de bu sistemden yararlanmaları mümkün değildir.

SORU 66: Asgari geçim indiriminden çocukları nedeniyle yararlanmakta iken ay içinde ücretlinin vefat etmesi durumunda ücretli olan diğer eşin yapması gereken nedir?

Örneğin, 20 Mart 2013 tarihinde vefat eden ve 2 çocuğu nedeniyle sistemden yararlanan ücretlinin, ücretli olan diğer eşi, eşinin vefat tarihinden itibaren 1 ay içinde işverenine bildirimde bulunacak ve artık çocuklar nedeniyle kendi ücret geliri üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanacaktır. Çocuklar için Mart/2013 ayına ait asgari geçim indiriminden vefat eden eşi üzerinden yararlandığı ve kıst aylarda tam ay gibi değerlendirildiği için, Nisan/2013 ayından itibaren çocuklarından dolayı kendi işvereni üzerinden sistemden yararlanacaktır.

SORU 67: İşveren değişikliğinde yeni işverene ibraz edilecek bir belge var mıdır?

Yıl içinde işyeri veya işvereni değişen ücretliler, yeni işyerlerinde veya işverenleri nezdinde çalışmaya başladıkları aydan itibaren asgari geçim indiriminden yararlanmaya devam edeceklerdir. Ancak,

aynı ay içerisinde işveren değiştiren ücretlilerin, söz konusu ay içinde gerek eski işvereni ve gerekse yeni işvereni vasıtasıyla asgari geçim indirimi uygulamasından faydalanması mümkün değildir. Bu nedenle, aynı ay içerisinde çalıştığı işverenden ayrılarak başka bir işveren nezdinde çalışmaya başlayan ücretlinin, eski veya yeni işvereninden yalnızca biri vasıtasıyla asgari geçim indiriminden faydalanması gerekir. Çalışanlar açısından işveren değişikliğinde eski işvereninden aldığı kümülatif gelir vergisi matrahını veya almış olduğu asgari geçim indirimi tutarlarını yeni işverenine ibraz etmesinin bir anlamı yoktur. Onun içindir ki, bu konuda ne ücretlilerin ne de işverenlerin bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

SORU 68: Ücretlinin yıl içinde medeni durumunda bir değişiklik olmadığı sürece Ocak-Aralık ayında alınacak asgari geçim indirimi tutarı aynı mıdır?

Asgari geçim indirimi uygulamasında takvim yılı başında geçerli olan asgari ücret tutarı üzerinden bir hesaplama yapıldığı için, ücretlinin Ocak-Aralık ayları arasında eşin ve çocukların durumunda bir değişiklik olmadığı sürece alacakları tutarlar aynıdır.

SORU 69: Emekli olduktan sonra elde ettiği ücret gelirinden sosyal güvenlik destek primi kesilen kişi asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Asgari geçim indirimi uygulamasının kapsamına, gerçek usulde ücret geliri elde eden ücretliler girmekte olup, ücret gelirlerinin gerçek usulde vergilendirilmesi ise ya tevkif suretiyle ya da yıllık beyanname ile yapılmaktadır. Sistemin uygulanmasında esas olan ücret gelirlerinin gerçek usulde vergilendirilmiş olmasıdır. 265 Seri No.lu GV Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre, GVK'nın 61. maddesi kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenler, örneğin

sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanlar da genel hükümlere göre asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır.

Buna göre; asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanabileceğinden, kişilerin emekli olduktan sonra tekrar işe girmeleri durumunda, almış oldukları ücret gelirleri yine gerçek usulde gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmakta, sadece Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kesilen sigorta priminin adı değişerek, sosyal güvenlik destekleme primi adını almaktadır. Dolayısıyla, emekli personelin tekrar işe girip, kendilerine hizmetleri karşılığı ücret ödenmesi halinde, asgari geçim indiriminden faydalanmaları mümkün bulunmaktadır.

SORU 70: Ay içinde kıst dönem çalışan bir hizmet erbabı asgari geçim indiriminden nasıl yararlanır?

Çalışanlar yıl içinde işyeri veya işveren değiştirmeleri durumunda, yeni işyerlerinde veya işverenleri nezdinde çalışmaya başladıkları aydan itibaren asgari geçim indiriminden yararlanmaya devam edeceklerdir. İlgili ay içerisinde çalışıp ücretini almayan çalışanların asgari geçim indiriminden yararlanacakları tutarlar ücret ödemesini yapacak işveren tarafından ücretliye ödenecektir.

Bu konuda ücretlilerin lehine olan bir düzenleme yapılmış ve ay içinde yeni işe başlama, işten ayrılma veya işveren değişikliği gibi durumlarda; ücretlinin kıst dönem, yani bir aydan daha az bir süre çalışması halinde de tam ay çalışmış gibi asgari geçim indirimi oranının tam olarak uygulanması sağlanmıştır. Dolayısıyla, asgari geçim indirimi aylık olarak hesaplanmakla birlikte ücret gelirinin kıst dönemde elde edilmesi halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınacaktır. Ancak, kıst

dönem için ödenecek asgari geçim indirimi tutarı, kıst dönem için elde edilen ücret tutarı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarını aşmayacaktır.

SORU 71: Aynı ay içinde işveren değiştiren ücretlinin her iki işveren bünyesinde asgari geçim indiriminden yararlanması doğru mudur?

Sistemin uygulanmasında, ücretlinin eski işverenden asgari geçim indirimini alıp almadığına ilişkin bir yazıyı alıp yeni işverene götürmesi gibi bir mecburiyet bulunmamaktadır. Bu nedenle, ücretlinin aynı ay içinde işveren değişikliği yaparak yeni bir işveren bünyesinde çalışmaya başlaması durumunda, hem eski işverenin hem de yeni işverenin ücretliye asgari geçim indirimini ödemesi uygulamada yaşanabilmektedir. Ücretliye aylık ödenmesi gereken tutarın mükerrer olarak ödenmesi durumunda, fazladan alınan tutarın ücretliden geri alınması gerekir. Burada ücretlinin eski işvereninden ayrılırken, asgari geçim indirimi tutarını alması durumunda, yeni işverene de bu durumu söylemesi gerekir. Yeni işverenin de tereddüt ettiği durumlarda, ücretlinin eski işverene yazı ile bu durumu sormasında bir sakınca yoktur.

Aksi takdirde, aynı ay içerisinde işveren değiştiren ücretlilerin, söz konusu ay içinde gerek eski işvereni ve gerekse yeni işvereni vasıtasıyla asgari geçim indirimi uygulamasından faydalanması mükerrerliğe yol açacaktır. Bu nedenle, aynı ay içerisinde çalıştığı işverenden ayrılarak başka bir işveren nezdinde çalışmaya başlayan ücretlinin, eski veya yeni işvereninden yalnızca biri vasıtasıyla asgari geçim indiriminden faydalanması gerekmekte olup, aynı ay içerisinde hem eski hem de yeni işvereni vasıtasıyla asgari geçim indiriminden faydalanması mümkün değildir.

SORU 72: Bir aydan daha az süreli çalışılması durumunda asgari geçim indirimi oranı nasıl hesaplanır?

Asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanabileceğinden, kısmi zamanlı çalışanlara hizmetleri karşılığı ücret ödenmesi halinde, asgari geçim indiriminden faydalanmaları mümkün bulunmaktadır. Asgari geçim indirimi aylık olarak hesaplanmakla birlikte gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınacaktır. Dolayısıyla bir aydan daha az sürelerde çalışılması durumunda da asgari geçim indirimi oranları olan ücretli için %50, eşi için %10, çocuklar için %7,5 ve %5 olan oranlar tam olarak dikkate alınacaktır.

SORU 73: İşveren değiştiren ücretli eski işverenden aldığı tutarları toplam olarak yeni işverene bildirmesi gerekir mi?

Asgari geçim indirimi uygulaması çalışanların tamamını kapsayacak şekilde ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sany kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarı üzerinden kendisi, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi ile çocukları için tespit edilen oranlar nispetinde uygulandığı için, çalışanlar açısından işveren değişikliğinde eski işvereninden aldığı kümülatif toplamı yeni işverenine ibraz gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır.

SORU 74: Doğum iznine ayrılan ücretli asgari geçim indiriminden nasıl yararlanacak?

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 6111 sayılı Kanunla değişik 104. maddesine göre; kadın memura; doğumdan önce 8, doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 hafta süreyle analık izni veri-

lır. oğul gebelik durumunda, doğum öncesi sekiz haftalık analık izni süresine iki hafta eklenir. Ancak beklenen doğum tarihinden sekiz hafta öncesine kadar sağlık durumunun çalışmaya uygun olduğunu tabip raporuyla belgeleyen kadın memur, isteği hlinde doğumdan önceki üç haftaya kadar kurumunda çalışabilir. Bu durumda, doğum öncesinde bu rapora dayanarak fiilen çalıştığı sreler doğum sonrası analık izni süresine eklenir. Doğumun erken gerçekleşmesi sebebiyle, doğum öncesi analık izninin kullanılmayan bölümü de doğum sonrası analık izni süresine ilave edilir.

Diğer taraftan, 4857 sayılı İş Kanununun “Analık Halinde alışma ve Süt İzni” başlıklı 74. maddesine göre; kadın işçilerin doğumdan önce 8 ve doğumdan sonra 8 hafta olmak üzere toplam 16 haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır. oğul gebelik halinde doğumdan önce çalıştırılmayacak 8 haftalık süreye 2 hafta süre daha eklenmektedir. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilir. Bu durumda, kadın işçinin çalıştığı sreler doğum sonrası srelere eklenmektedir.

Her iki Kanun hükmünde de belirtildiği üzere doğum izni aylıklı olarak doğum yapan çalışana verilmektedir. Dolayısıyla, asgari geçim indirimi uygulamasının temel hükmü olan ücretin gerçek usulde vergilendirilmesi prensibine aykırı bir durum yoktur. Doğum iznine ayrılan kadın çalışana aylık maaşı ödenmekte ve ödenen aylık ücret üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Bu nedenle, hesaplanan asgari geçim indirimi tutarının hesaplanan gelir vergisi tutarından mahsup edilerek, ücretliye yansıtılması gerekir.

SORU 75: Doğum nedeniyle aylıksız/ücretsiz izine ayrılan memur veya işçi sistemden yararlanabilir mi?

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 6111 sayılı Kanunla değişik 108. maddesine göre; doğum yapan memurlara istekleri halinde 105. maddenin son fıkrası uyarınca verilen iznin bitiminden itibaren, sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi şartıyla, istekleri üzerine 18 aya kadar aylıksız izin verilebilir. Benzer şekilde, 4857 sayılı İş Kanununun “Analık Halinde Çalışma ve Süt İzni” başlıklı 74. maddesine göre, isteği halinde kadın işçiye, 16 haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde 18 haftalık süreden sonra 6 aya kadar ücretsiz izin verilmektedir.

Konu hakkında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen bir özalgede¹⁹; kişinin Devlet Memurları Kanununun 108. maddesi ile İş Kanununun 74. maddesi hükmü gereğince doğum iznini müteakip aylıksız izne ayrılması halinde aylıksız izin süresince ücret gelirden, dolayısıyla da gelir vergisi kesintisinden söz edilemeyeceğinden asgari geçim indiriminden yararlanmasının mümkün olmadığı açıklanmıştır.

Görüldüğü üzere, her iki Kanunda yer alan düzenlemede doğum yapan memur veya işçiye aylıksız izin verilebilmektedir. Aylıksız izinde ücretlinin herhangi bir şekilde işvereninden aylık maaş alması söz konusu değildir. Dolayısıyla, aylık maaş ödemesi olmadığı için, ödenmeyen ücret üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılması da söz konusu değildir. Sonuç olarak, aylıksız izine ayrılan hizmet erbabının asgari geçim indirimden yararlanması mümkün değildir.

19 Gelir İdaresi Başkanlığının 04.03.2008 tarih ve 21140 sayılı özalgesi.

SORU 76: Her ikisi de ücretli olan eşlerden birinin ücretsiz izne ayrılması durumunda sistem nasıl uygulanacaktır?

Asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanmaya başladıktan sonra çeşitli sebeplerle (doğum, askerlik, yurtdışı görev ve diğer sebeplerle) ücretsiz izne (aylıksız izin) ayrılan bir ücretlinin, ücretsiz izne ayrıldıktan sonra artık ücret geliri elde etmesi söz konusu olmadığından, asgari geçim indirimi uygulanması mümkün değildir. Ancak, ücretsiz izne ayrılan çalışanın ücret geliri elde eden bir eşinin olması durumunda, bu eşin ücretsiz izinde olan eşini işverene bildirmesi durumunda, asgari geçim indirimi tutarının hesabında %10 oranında eşinin dikkate alınması gerekir.

Aynı şekilde, çocukların sosyal güvenlik yönünden kendisine tabi olması nedeniyle asgari geçim indiriminden kendisi yararlanan eşin ücretsiz izine ayrılması durumunda, diğer ücretli eş, ücretsiz izin süresi boyunca çocukları beyan edip, sistemden yararlanabilecektir. Bu durumda, ücretsiz izine ayrılan personelin, izninin bitmesi ve işyerinde çalışmaya başlaması durumunda, diğer eşin yeniden işvereni haberdar ederek, eşinden dolayı asgari geçim indiriminden yararlanmayı bırakması gerekmektedir. Zira, artık kendisi ücret geliri elde ettiğinden sistemden kendisi yararlanacaktır.

Örnek: Kamuda çalışan Bay (A) ve Bayan (B)'nin 8 yaşında olan bir çocukları için eşlerden birisi asgari geçim indiriminden yararlanırken, 1 Ekim 2012 tarihinde bir çocukları daha olmuştur. Çocuklar sosyal güvenlik yönünden babaya tabi bulunmaktadır. Bayan (B) doğum sonrasında, 657 sayılı Kanununun 104. maddesinde yer alan doğum sonrasında kullanması gereken doğum iznini kullanmıştır. Ücretli, 15 Nisan 2013 tarihine kadar doğum izni, rapor ve yıllık izinlerini kullanmış ve bu süre zarfında ücret geliri elde ettiği için

asgari geçim indiriminden kendisi yaralanmıştır. 15 Nisan 2013 tarihinden itibaren de 5 ay aylıksız (ücretsiz) izine ayrılmıştır.

Bay (A), 1 Ekim 2012 tarihinden itibaren asgari geçim indirimi uygulamasından kendisi ve 2 çocuğu üzerinden yararlanmakta iken; eşi Bayan (B), 15 Nisan 2013-15 Eylül 2013 tarihleri arasında ücretsiz izinde olması nedeniyle, 5 ay boyunca ücret geliri elde etmeyecek ve asgari geçim indirimi uygulamasından kendi adına yararlanamayacaktır. Bu durumda, ücretli olarak çalışan eşi Bay (A), işverenine çalışmayan ve bir geliri olmayan eşini Aile Durumu Bildirimi ile bildirecek ve (Eşinden dolayı %10 oranı dikkate alınacak) asgari geçim indirimi uygulamasında 5 ay boyunca dikkate alacaktır. Ancak, 15 Eylül 2013 tarihinde işe başlayacak olan Bayan (B), bu tarihten sonra kendisi ücret geliri elde edeceğinden sistemden kendisi yararlanmaya başlayacak ve eşi Bay (A) ise işverenine bildirimde bulunup, eşinin kendi üzerinden sistemden yararlanmasına son verecektir.

SORU 77: Doğum, askerlik, yurtdışı görev ve diğer sebepler dolayısıyla ücretsiz izine ayrılan ücretlilerde asgari geçim indirimi uygulaması nasıl olacaktır?

Asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanmaya başladıktan sonra çeşitli sebeplerle ücretsiz izne ayrılan bir ücretlinin, ücretsiz izne ayrıldıktan sonra artık ücret geliri elde etmesi söz konusu olmadığından, asgari geçim indirimi uygulanması mümkün değildir. Ancak, ücretsiz izne ayrılan çalışanın ücret geliri elde eden bir eşinin olması durumunda, bu eşin ücretsiz izinde olan eşini işverenine bildirmesi durumunda, asgari geçim indirimi tutarının hesabında %10 oranında eşinin dikkate alınmasına engel bir durum yoktur. Ücretlinin bu durumu işverenine süresinde bildirmesi gerekmektedir. Ancak, ücretsiz izine ayrılan personelin, izninin bitmesi ve işyerinde

çalışmaya başlaması durumunda, artık kendisi ücret geliri elde ettiğinden sistemden kendisi yararlanmaya başlayacaktır. Bu durumda da diğer eşin yeniden işverenini haberdar ederek, eşinden doları asgari geçim indiriminden yararlanmayı bırakması gerekmektedir.

SORU 78: Türkiye’de faaliyette bulunan dar mükelleflere ait ir-tibat bürosunda çalışan ve döviz olarak elde ettiği ücret geliri gelir vergisinden istisna olan bir eş çalışan bir eş midir?

GVK’nın 23/14. maddesinde yer alan istisna kapsamında ücret geliri elde eden eş, ücretinden gelir vergisi kesintisi yapılmadığından kendi ücreti üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanamamaktadır. Bu durumda diğer ücretli eş vereceği bildirimde eşini çalışmayan eş olarak dikkate alamaz. Eşin aldığı ücret vergiden istisna da olsa elde ettiği gelir ücret mahiyetindedir. Dolayısıyla bu eşin çalışan eş kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Yurtiçinden veya yurtdışından ücret geliri elde eden ve elde ettiği ücret gelirinden vergi tevkifatı yapılmayan ücretlinin, yıl içinde aylık maaşı üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanması mümkün değildir. Şayet ücret geliri istisna kapsamında ise sistemden yararlanamayacaktır. Ancak, istisna kapsamında olmayan tevkifatsız ücret gelirini yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda, asgari geçim indiriminden yıllık beyanname üzerinden yararlanacaktır.

SORU 79: Asgari geçim indirimi uygulamasında çocuk sayısında bir sınırlama var mıdır?

Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı, her ücretli için asgarî ücret üzerinden hesaplanan yıllık vergi tutarını aşmayacak ve yılı içerisinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişiklikler, asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınmayacaktır. Ücretlinin faydalanacağı azami indirim tutarı, elde ettiği ücret geliri üzerinden he-

saplanan gelir vergisi ile sınırlı olduğundan, mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde ücretliye herhangi bir iade yapılmayacaktır.

Asgari geçim indirimi uygulamasında indirilecek maksimum miktar asgari ücret alan biri için, asgari ücret üzerinden hesaplanan vergi tutarı kadardır. 2013 yılında bu rakam aylık olarak 124,76 TL'dir. Dolayısıyla, bir ücretlinin 8 veya 10 çocuğu da olsa yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarı asgari ücretten kesilen gelir vergisi tutarı olan 124,76 TL'yi geçemez. Bir başka deyişle, bir ücretlinin eş ve çocukları için dikkate alabileceği asgari geçim indirimi oranı %85'i asla geçemeyecektir. Bu orana da bir ücretli eşi ücretli olarak çalışmadığı ve 4 ve üzeri çocuğu olduğunda veya eşi ücretli olup da 6 ve üzeri çocuğu bu sistemden yararlandığı durumlarda ulaşılabilir.

2013 Yılında, asgari ücretin brüt tutarı olan 978,60 TL üzerinden gelir vergisi hesaplanırken %15 oranında sigorta primi ve işsizlik sigorta fonu kesintisi yapılmakta ve kalan %85'lik matrah üzerinden 124,76 TL gelir vergisi hesaplanmaktadır. Bu vergi tutarına denk gelen asgari geçim indirimi tutarına ise asgari geçim indirimi oranının %85 olarak uygulanması durumunda ulaşılmaktadır. Sonuç olarak ücretlinin eş ve çocuk durumuna göre hesaplanan asgari geçim indirimi oranı %85'i geçse dahi hesaplamada dikkate alınabilecek en yüksek oran bu olduğundan, fazlası dikkate alınmayacaktır.

Örneğin, eşi ücretli olarak çalışmayan ve 5 çocuğu olan bir ücretlinin asgari geçim indirimi oranı %90 olmaktadır. Bu oran üzerinden hesaplama yapıldığında aylık asgari geçim indirimi tutarı $(978,60 \times 12 = 11.743,2 \times 0,90 = 10.568,8 \times 0,15 = 1.585,3 / 12 =)$ 132,10 TL olmaktadır. Bu tutar ise asgari ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı olan 124,76 TL'yi geçmektedir. Bu da Kanunen mümkün olmadığından, hesaplamada bir ücretlinin dikkate alınabilecek

en fazla çocuk sayısı; eşi ücretli çalışan için 6 çocuk, eşi çalışmayan için ise 4 çocuk olacaktır. Her iki durumda da %85 oranına ulaşmakta olup, bu oranın üzerindeki oranlardan yapılan hesaplamalar dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla, bir ücretliye uygulanacak maksimum asgari geçim indirim oranı %85, 2013 yılında maksimum ödenecek asgari geçim indirim tutarı ise asgari ücretten kesilen gelir vergisi tutarı olan 124,76 TL kadar olacaktır.

SORU 80: Sistemden ücretli anne veya babası yoluyla yararlanan çocukların çalışmaya başlaması ve ücret elde etmeleri durumunda ne yapılması gerekir?

Genel Tebliğde “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, ifade etmektedir. 18 yaşından küçük çocuğun veya 25 yaşından küçük tahsilde olan çocuğun ücretli olarak çalışmaya başlaması ve ücret geliri elde etmesi durumunda; artık anne veya babanın çalışan bu çocuklar için asgari geçim indiriminden yararlanması mümkün değildir. Diğer deyişle anne ve baba ücret geliri elde eden ve sistemden kendi adına yararlanan çocukları için asgari geçim indiriminden yararlanamaz.

SORU 81: Bir şirketi olan veya şirkette ortak olan bir kişi aynı zamanda ücret geliri de elde etmesi durumunda asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Ücretli olarak çalışıp gerçek usulde ücret geliri elde eden bir kişinin, bir şirketinin olması veya bir şirkete ortak olması ya da ücret elde ettiği şirkette ortak olması asgari geçim indiriminden yararlanmasına engel değildir. Önemli olan, gerçek usulde ücret gelirinin elde edilmiş olmasıdır.

SORU 82: Bayan ücretli, ücret geliri elde etmeyen eşinden ve sosyal güvenlik yönünden kendisine bağlı olan çocuktan dolayı asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

Bu durumda bayan ücretlinin hem eş hem de çocuk için asgari geçim indiriminden yararlanılması mümkün bulunmaktadır. Ücretli olarak çalışan eş ile ücret geliri olmayan eşin bay veya bayan olmasının sistemin uygulamasında bir önemi yoktur.

SORU 83: 5084 sayılı Teşvik Kanunu kapsamında bulunan illerde ücret geliri elde edenler sistemden yararlanabilir mi?

29.01.2004 tarihli ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3. maddesi kapsamında gelir vergisi stopajı teşviki uygulanan ücretlilerde asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilirler. Teşvik uygulanırken öncelikle asgari geçim indirimi dikkate alınır. Asgari geçim indirimi tutarı, yapılan düzenleme uyarınca ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden öncelikle mahsup edilecektir. Asgari geçim indirimi mahsubu yapıldıktan sonra kalan gelir vergisi tutarı işveren tarafından terkin edilecek tutar olacaktır. Bu konuda daha sonra GVK'nın 32. maddesinde yapılan değişiklikle, ücretin vergilendirilmesinde önce asgari geçim indirimi uygulamasının yapılacağı ve daha sonra ücrete ilişkin teşvik ve indirimlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

SORU 84: Haksız yere asgari geçim indiriminden yararlanan ücretliden bu tutar nasıl geri alınacaktır?

Asgari geçim indirimi hesaplanırken eşin çalışıp çalışmadığı, herhangi bir gelirin olup olmadığı ve çocukların durumuna ilişkin olarak (aksi tespit edilmediği sürece) ücretlinin beyanı yeterli olmaktadır. Ücretlinin bu konularda yanıltıcı beyanda bulunmak suretiyle,

haksız olarak asgari geçim indiriminden yararlanması dolayısıyla da daha az vergi ödemesi halinde, haksız olarak yararlanan tutarlar 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun gereği ücretliden cezalı olarak tahsil edilecektir.

Asgari geçim indiriminden haksız yere yararlanması, Vergi Usul Kanununa göre vergi ziyayı cezasını gerektirmektedir. Ücretli haksız yararlandığı asgari geçim indirimi ile birlikte vergi ziyayı cezasını da ödemek zorunda kalacaktır. Ayrıca, haksız yararlanan asgari geçim indirimi vergi ceza ihbarnamesinin kesinleşmesine kadar gecikme faizi uygulanacaktır. Ücretlinin muhtasar beyanname vermek zorunda olan veya olmayan bir işveren nezdinde çalışıyor olması izlenecek yöntem dışında karşılaşılabilecek ceza açısından herhangi bir fark bulunmamaktadır.

SORU 85: Genel bütçeli kuruluşlarda ücretlinin haksız aldığı asgari geçim indirimi tutarı için vergi/ceza ihbarnamesi kimin adına düzenlenir?

Genel bütçeye dahil dairelerde çalışan ücretlilerce, gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suretiyle asgari geçim indirimi tutarının fazla hesaplanmasına neden olunması halinde, vergi/ceza ihbarnamesinin ücretliler adına düzenlenerek tahsil işleminin buna göre yapılması gerekecektir. Haksız yararlanan asgari geçim indirimi nedeniyle eksik ödenen vergi tutarları, ilgili saymanlıklarca saymanlığın bağlı bulunduğu vergi dairelerine intikal ettirilerek ücretlilerden ihbarname kuralına göre cezalı olarak tahsil edilecektir. Bu vergi cezasından işverenlerin tahakkuk memurları da müteselsilen sorumludur.

SORU 86: Muhtasar Beyanname veren işverenin yanında çalışan ücretlinin haksız aldığı asgari geçim indirimi tutarı için vergi/ceza ihbarnamesi kimin adına düzenlenir?

Muhtasar beyanname veren bir işveren bünyesinde çalışan ücretliye ilişkin cezai işlemler ise işverenin bağlı olduğu vergi dairesince gerçekleştirilecektir. Ancak, vergi/ceza ihbarnamesinin muhatabı işveren olacaktır. Öte yandan, haksız yararlanılan tutarlar ücretlinin yanlış beyanından kaynaklanmışsa genel hükümler çerçevesinde işveren ödediği bu tutarları ücretliye yansıtabilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞVERENLER TARAFINDAN ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ TUTARININ HESAPLANMASI VE ÖDENMESİNE İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 87: İşverenler asgari geçim indirimi uygulamasında çalışanın beyanını her halükarda esas almak durumunda mıdır?

Asgari geçim indirimi tutarı ücretlilerin medeni durumları, çocuk sayıları ve eşinin gelirin olup olmadığı göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir. Asgari geçim indiriminin doğru tespit edilmesi, herhangi bir müeyyide ile karşılaşılması bakımından işçi ve işverenler açısından önem taşımaktadır. Bu uygulamada eşin çalışmadığı ve herhangi bir gelirin olmadığına ilişkin olarak (aksi tespit edilmediği sürece) ücretlinin beyanı yeterli olacaktır. Ayrıca, çocuk sayıları ile çocukların yaş ve öğrenim durumları konusunda da ücretlilerin beyanı esas alınacaktır. Dolayısıyla sistemin doğru işlemesi için ilk olarak ücretlilerin doğru beyanlarda bulunması gerekmektedir.

Asgari geçim indiriminde ücretlinin yararlanması için başka herhangi bir araştırmanın yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu çerçevede bildirim dışında ücretlilerden herhangi bir belge talep edilmeyecektir. Ancak, işverenler sorumluluklarını göz önünde bulundurarak şüpheli durumlarda ücretliden bazı belgeleri de talep edebilir veya kurum ve kuruluşlardan her zaman bilgi alabilirler.

SORU 88: Uygulanan asgari geçim indirimi oranları nedir?

GVK'nın 32. maddesinde yer alan hükme göre, asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek

kişiler yararlanabilecektir. Kanun metninde indirim tutarının hesaplanmasında uygulanacak olan oranlarda belirtilmiştir. 265 Seri No.lu Genel Tebliğde ise uygulamaya ilişkin olarak gerekli açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalara göre; asgari geçim indirimi, ücretin elde edildiği takvim yılı başında belirlenen 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarına;

- *Mükellefin kendisi için % 50'si*
- *Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u*
- *Çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere ilk iki çocuk için % 7,5'i*
- *Diğer çocuklar için % 5'i*

olmak üzere ücretlinin şahsi ve medeni durumu dikkate alınarak hesaplanan indirim oranlarının uygulanması sonucu bulunacak tutarın, Gelir Vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranla çarpılması sonucu bulunacak indirim tutarının 1/12'sinin aylık olarak hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi suretiyle bulunacaktır. Yani, mahsup edilecek asgarî geçim indirimi tutarı, asgari ücretin yıllık brüt tutarına yukarıdaki oranların uygulanması sonucunda bulunan tutara, gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oran olan %15 oranının çarpılması suretiyle bulunmaktadır. Bulunan bu tutar da hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmektedir.

Örnek: Eşi kamu kurumundan emekli olan ve 4 çocuğu bulunan ücretli Bay (A)'nın çocukları sosyal güvenlik yönünden kendisine tabi bulunmaktadır. Asgari geçim indiriminin uygulanmasında, asgari geçim indirimi oranı şöyle hesaplanacaktır;

Ücretlinin kendisi için	%50
Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için	%10
Çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere ilk 2 çocuk için (%7,5X2=) %15	%15
Diğer 2 çocuk için ise (%5X2=)	%10
Toplam asgari geçim indirimi oranı	%85

SORU 89: Asgari geçim indirimi tutarı nasıl hesaplanır?

Asgari geçim indirimi tutarı, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarına belirtilen oranların uygulanması ile bulunan tutarın, gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine karşılık gelen oranla çarpımı sonucu bulunur.

$$A.G.İ. \text{ Yıllık Tutarı} = (\text{Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı} \times A.G.İ. \text{ Oranı}) \times \%15$$

Asgari geçim indirimi yıllık tutarı, ücretlinin asgari geçim indiriminden bir yıl boyunca faydalanacağı net menfaattir. Aylık yapılan ücret ödemelerinde ise asgari geçim indirimi, hesaplanan yıllık tutarın 12'ye bölünmesi suretiyle uygulanacak ve bir ay içerisinde yararlanılabilecek asgari geçim indirimi tutarı, yıllık olarak hesaplanan tutarın 1/12'sini geçemeyecektir. Bu durumda, asgari ücretin aylık tutarı ise;

$$A.G.İ. \text{ Aylık Tutarı} = A.G.İ. \text{ Yıllık Tutarı} / 12$$

formülü ile bulunacaktır. Aylık olarak tespit edilen bu tutarlar ise işverenler tarafından Asgari Geçim İndirimi Bordrosunda her bir ücretli için aylar itibariyle gösterilecektir.

Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı, her ücretli için asgarî ücret üzerinden hesaplanan yıllık vergi tutarını aşamayacak ve yılı içerisinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişiklikler, asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınmayacaktır. Ücretlinin faydalanacağı azami indirim tutarı, elde ettiği ücret geliri üzerinden hesaplanan gelir vergisi ile sınırlı olduğundan, mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde ücretliye herhangi bir iade yapılmayacaktır.

Bilindiği üzere, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından 16 yaşından büyükler için asgari ücret 2013 yılının birinci altı aylık döneminde aylık brüt 978,60 TL, ikinci altı aylık dönemi için ise aylık brüt 1.021,50 TL olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla, 2013 yılına ilişkin asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında, yukarıdaki formülde yer alan asgari ücretin yıllık brüt tutarı olarak, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarı olarak $(978,60 \times 12 =)$ 11.743,2 TL'nin dikkate alınması gerekir. Hesaplamalarda bu tutar 12 ay boyunca kullanılacak olup, 2013 yılının ikinci yarısında asgari ücretin farklı uygulanması bu hesaplamaları etkilemeyecektir.

SORU 90: 2013 yılında asgari geçim indiriminin hesaplanmasında dikkate alınacak asgari ücret tutarı nedir?

Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında, ücretin elde edildiği takvim yılı başında belirlenen 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarı esas alınmaktadır. 2013 takvim yılı boyunca asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında

dikkate alınacak asgari ücretin aylık brüt tutarı ile yıllık brüt tutarı şöyledir.

2013 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarı (01.01.2013-30.06.2013)	2013 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarı (01.01.2013-30.06.2013)
978,60 TL	(978,60X12=) 11.743,2 TL

Hesaplamalarda bu tutar 12 ay boyunca kullanılacak olup, 2013 yılının ikinci yarısında asgari ücretin farklı uygulanması bu hesaplamaları etkilemeyecektir.

SORU 91: 16 yaşından küçük işçilerde sistem nasıl uygulanacaktır?

Asgari geçim indirimi tutarı, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarına üzerinden hesaplanmaktadır. Dolayısıyla, 16 yaşından küçüklere ödenecek asgari geçim indirimi tutarı tespit edilirken, 16 yaşından büyük işçilere ödenen asgari ücretin brüt tutarı esas alınarak hesaplama yapılacaktır.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVERENE MALİYETİ²⁰				
01.01.2013-30.06.2013				
16 Yaşını Doldurmuş İşçiler İçin Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL/AY)		16 Yaşını Doldurmamış İşçiler İçin Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL/AY)		
ASGARİ ÜCRET	978,60		ASGARİ ÜCRET	839,10
SSK PRİMİ %14	137,00		SSK PRİMİ %14	117,47
İŞSİZLİK SİG. FONU %1	9,79		İŞSİZLİK SİG. FONU %1	8,39
GELİR VERGİSİ %15	51,37	(*)	GELİR VERGİSİ %15	33,59
ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	73,40		ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	73,40
DAMGA VERGİSİ %07,59	7,43		DAMGA VERGİSİ %07,59	6,37
KESİNTİLER TOPLAMI	205,59		KESİNTİLER TOPLAMI	165,82
NET ASGARİ ÜCRET	773,01	(**)	NET ASGARİ ÜCRET	673,28
<p>(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.</p> <p>(**) Net ele geçen asgari ücrete 73,40 TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.</p>				

SORU 92: 2013 yılında asgari geçim indirimi uygulaması asgari ücretlinin aylık net ücretini ne kadar artıracaktır?

Bazı ücretlilerin farklı medeni durumları, eşin çalışma durumu ve çocuk sayılarına göre 2013 yılında aylık olarak alacakları asgari geçim indirimi tutarları ile bu tutarların asgari ücretin neti olan 699,61 TL'ye eklenmesi sonucunda ele geçecek yeni net tutarlar aşağıdaki şekilde olacaktır.

20 [http://www.csgeb.gov.tr/Asgari Ücret](http://www.csgeb.gov.tr/Asgari_Ücret)

Ücretlinin Medeni Durumu ve Çocuk Sayısı	Aylık Asgari Geçim İndirimi Tutarı (TL)	Asgari Ücretlinin Net Eline Geçen Tutar (TL)
Bekâr	73,39	(699,61+73,39=) 773
Evli eşi çalışmayan	88,07	(699,61+88,07=) 787,68
Evli eşi çalışmayan 1 çocuklu	99,08	(699,61+99,08=) 798,69
Evli eşi çalışmayan 2 çocuklu	110,09	(699,61+110,09=) 809,7
Evli eşi çalışmayan 3 çocuklu	117,43	(699,61+117,43=) 817,04
Evli eşi çalışmayan 4 çocuklu	124,76	(699,61+124,76=) 824,37
Evli eşi çalışan	73,39	(699,61+73,39=) 773
Evli eşi çalışan 1 çocuklu	84,40	(699,61+84,40=) 784,01
Evli eşi çalışan 2 çocuklu	95,41	(699,61+95,41=) 795,02
Evli eşi çalışan 3 çocuklu	102,75	(699,61+102,75=) 802,36
Evli eşi çalışan 4 çocuklu	110,09	(699,61+110,09=) 809,7
Evli eşi çalışan 5 çocuklu	117,43	(699,61+117,43=) 817,04
Evli eşi çalışan 6 çocuklu	124,76	(699,61+124,76=) 824,37

SORU 93: Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında üst sınır nedir?

Genel Tebliğde yapılan açıklamaya göre, asgari geçim indiriminin yıllık tutarı, her ücretli için takvim yılı başında geçerli olan asgarî ücret üzerinden hesaplanan yıllık vergi tutarını aşamayacak ve yılı içerisinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişiklikler, asgari ge-

çim indirimi uygulamasında dikkate alınmayacaktır. Asgari geçim indirimi tutarının, ücretlinin aylık hesaplanan vergisinden fazla olması halinde, fazlası dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla, ücretlinin yararlanacağı aylık asgari geçim indirimi tutarı, aylık asgari ücret tutarı üzerinden hesaplanan aylık vergi tutarını aşamayacaktır.

Örneğin, 2013 yılı takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin brüt tutarı olan 978,60 TL üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı 124,76 TL olduğundan, asgari geçim indirimi tutarı hiçbir şekilde 124,76 TL'yi aşamayacaktır.

Bir diğer sınırlama ise, mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı kişinin ücretinden kesilen gelir vergisinden fazla olamayacaktır. Genel Tebliğde yapılan açıklamaya göre, asgari geçim indirimi tutarının, ücretlinin aylık hesaplanan vergisinden fazla olması halinde, fazlası dikkate alınmayacaktır. Ücretlinin faydalanacağı azami indirim tutarı, elde ettiği ücret geliri üzerinden hesaplanan gelir vergisi ile sınırlı olduğundan, mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde ücretliye herhangi bir iade yapılmayacaktır.

Sonuç olarak, 2013 yılı için bir ücretlinin en fazla yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarı aylık 124,76 TL olmakla beraber, ilgilinin aylık ücret tutarından kesilen gelir vergisi tutarının 124,76 TL'nin altında bir tutar olması halinde, kişi ücretinden kesilen gelir vergisi tutarı kadar asgari geçim indiriminden yararlanacaktır. Örneğin, 25 Mart 2013 tarihinde yeni işe giren ve 6 günlük ücretinden 40 TL gelir vergisi kesilen bekar bir ücretlinin yararlanacağı aylık asgari geçim indirimi tutarı normalde 73,39 TL olmasına rağmen (kıst dönemlerde tam ay sayılmaktadır), ödenecek tutar 3 günlük ücretinden kesilen aylık gelir vergisi tutarı olan 40 TL kadar olacaktır.

SORU 94: Asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında uygulanacak en üst oran olan %85 oranına hangi durumlarda ulaşılmaktadır?

Asgari geçim indirimi oranının bulunmasında ücretlinin dikkate alabileceği en fazla çocuk sayısı; eşi ücretli çalışan için 6 çocuk, eşi çalışmayan için ise 4 çocuk olacaktır. Her iki durumda da %85 oranına ulaşılmakta olup, bu oranın üzerindeki oranlardan yapılan hesaplamalar dikkate alınmayacaktır. Çünkü, örneğin 2013 yılı takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin brüt tutarı olan 978,60 TL üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı 124,76 TL olduğundan, asgari geçim indirimi tutarı hiçbir şekilde 124,76 TL'yi aşamayacaktır. Asgari ücret tutarına %85 asgari geçim indirimi oranını uyguladığımızda $(978,60 \times \%85 =)$ 831,81 TL'ye ulaşılmakta ve bu tutara %15 oranını uyguladığımızda ise $(831,81 \times \%15 =)$ 124,77 TL asgari geçim indirimi tutarı çıkmaktadır ki bu tutarda asgari ücretten kesilen gelir vergisine eşit olmaktadır.

SORU 95: 2013 Yılında ücretlilerin alacağı yıllık ve aylık asgari geçim indirimi tutarları nedir?

2013 yılında gerçek usulde ücret geliri elde eden ücretlilerin medeni durumları, eşin ücretli olarak çalışıp çalışmama durumu ve çocuk sayısına göre yararlanacakları yıllık ve aylık asgari geçim indirimi tutarlarının hesaplanması aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Ücretlinin Medeni Durumu, Eşin Çalışma Durumu ve Çocuk Sayısı	Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (978,60X12=) (TL)	AGİ Oranı	AGİ Esas Tutar (TL)	Vergi Tarifesi	Yıllık AGİ Tutarı (TL)	Aylık AGİ Tutarı (TL)
Bekar ücretli	11.743	%50	5.871,5	%15	880,72	73,39
Bekar ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Boşanmış ve 1 çocuk nafakası veren	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Boşanmış ve 2 çocuk nafakası veren	11.743	%65 (50+15)	7.632,95	%15	1.144,94	95,41
Bekar ve 1 çocuk evlat edinmiş	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli ve eşi ücretli çalışan	11.743	%50	5.871,5	%15	880,72	73,39
Evli, eşi ücretli ve 1 çocuk	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli ve 2 çocuk	11.743	%65 (50+15)	7.632,95	%15	1.144,94	95,41
Evli, eşi ücretli ve 3 çocuk	11.743	%70 (50+15+5)	8.220,1	%15	1.233,01	102,75
Evli, eşi ücretli ve 4 çocuk	11.743	%75 (50+15+10)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli, eşi ücretli ve 5 çocuk	11.743	%80 (50+15+15)	9.394,4	%15	1.409,16	117,43
Evli, eşi ücretli ve 6 çocuk	11.743	%85 (50+15+20)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli ve 7 çocuk	11.743	%85 (%90)* (50+15+25)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli ve 1 çocuk nafakası veren	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli ve 1 evlat edinilmiş çocuk	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40

Evli, eşi ücretli, 2 öz ve 2 üvey çocuk	11.743	%75 (50+15+10)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli ve eşi ücretli çalışmayan	11.743	%60 (50+10)	7.045,8	%15	1.056,87	88,07
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 1 çocuk sahibi	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 2 çocuk	11.743	%75 (50+10+15)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 3 çocuk	11.743	%80 (50+10+15+5)	9.394,4	%15	1.409,16	117,43
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 4 çocuk	11.743	%85 (50+10+15+10)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 5 çocuk	11.743	%85 (%90) * (50+10+15+15)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 6 çocuk	11.743	%85 (%90) * (50+10+15+15)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 1 evlat edinilmiş çocuk	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan, 1 öz, 1 üvey, 2 nafakası verilen çocuk	11.743	%85 (50+10+15+10)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76

* Asgari geçim indirimi tutarının, ücretlinin aylık hesaplanan gelir vergisinden fazla olması halinde, fazlası dikkate alınmayacaktır. Ayrıca, ücretlilerin medeni durumu, eşin ücretli çalışması ve çocuk sayısı nasıl olursa olsun, alacağı asgari geçim indirimi tutarı hiçbir şekilde asgari ücret üzerinden 2013 yılında kesilen gelir vergisi olan 124,76 TL'yi geçemez. Bu durumda, ücretlinin dikkate alabileceği maksimum asgari geçim indirimi oranı %85 olmaktadır.

Konu hakkında Vergi İdaresinin internet sayfasında yer alan yıllık ve aylık asgari geçim indirimi tutarlarını gösteren tablo ise şöyledir;

ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİNİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TABLO²¹				
(Asgari ücret, 2013 yılı için aylık 978,60 TL, yıllık 11.743 TL olarak dikkate alınmıştır.)				
Ücretlinin Medeni Durumu (1)	Oran (%) (2)	Matrah (Yıllık Brüt Asgari Ücret X AGİ Oranı) (3)	İndirim Tutarı [(3) X %15] (4)	Aylık Tutar [(4)/12] (5)
BEKAR	50,00	5.871,50	880,73	73,39
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN	60,00	7.045,80	1.056,87	88,07
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 1 ÇOCUKLU	67,50	7.926,53	1.188,98	99,08
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 2 ÇOCUKLU	75,00	8.807,25	1.321,09	110,09
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 3 ÇOCUKLU	80,00	9.394,40	1.409,16	117,43
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 4 ÇOCUKLU*	85,00	9.981,55	1.497,23	124,76
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN	50,00	5.871,50	880,73	73,39
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 1 ÇOCUKLU	57,50	6.752,23	1.012,83	84,40
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 2 ÇOCUKLU	65,00	7.632,95	1.144,94	95,41
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 3 ÇOCUKLU	70,00	8.220,10	1.233,02	102,75
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 4 ÇOCUKLU	75,00	8.807,25	1.321,09	110,09
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 5 ÇOCUKLU	80,00	9.394,40	1.409,16	117,43
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 6 ÇOCUKLU*	85,00	9.981,55	1.497,23	124,76
*Asgari ücretin 2013 yılı ilk 6 aylık dönemi için hesaplanan Gelir Vergisi tutarı 124,76 TL olduğundan, Asgari Geçim İndirimi tutarı 2013 yılında 124,76 TL'yi aşamayacaktır.				

21 [www.gib.gov.tr/Sıkça Sorulan Sorular/Asgari Geçim İndirimi](http://www.gib.gov.tr/Sıkça_Sorulan_Sorular/Asgari_Geçim_İndirimi)

SORU 96: Ücret ödemesini aylık dönemler dışında ödeyen işveren asgari geçim indirimini nasıl ödeyecektir?

Asgari geçim indirimi yıllık tutarı, ücretlinin asgari geçim indiriminden bir yıl boyunca faydalanacağı net menfaattir. Aylık yapılan ücret ödemelerinde ise asgari geçim indirimi, hesaplanan yıllık tutarın 12'ye bölünmesi suretiyle uygulanacak ve bir ay içerisinde yararlanılabilecek asgari geçim indirimi tutarı, yıllık olarak hesaplanan tutarın 1/12'sini geçemeyecektir. Ücret ödemelerinin aylık dönemler halinde değil de 3'er veya 4'er aylık dönemler halinde ödenmesi halinde ise asgari geçim indiriminden yıllık yararlandığı için yıllık tutarın bu dönemlere bölünmesi gerekmektedir. Böylece ilgili dönemde yararlanılacak asgari geçim indirimi tutarına ulaşılacak ve indirimden bu tutar kadar yararlanılacaktır. Buna göre,

- Aylık ücret alan bir çalışanın bir ayda yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarı; A.G.İ. Yıllık Tutarı/12,
- 3 ayda bir maaş alanlarda ise A.G.İ. Yıllık Tutarı/4 şeklinde hesaplanacaktır.

SORU 97: Bekar bir ücretlinin aylık alacağı asgari geçim indirimi tutarı nasıl hesaplanır?

2013 yılından geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için belirlenmiş brüt asgari ücret 978,60 TL, yıllık brüt asgari ücret ise $978,60 \times 12 = 11.743$ TL'dir.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%50
-Ücretlinin kendisi için %50	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %50=)	5.871,50 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (5.871,50 X %15=)	880,73 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (880,73/12)	73,39 TL

2013 Yılında ücretliye ödenen ücret gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden aylık olarak 73,39 TL mahsup edilerek ödenmiş olacaktır.

SORU 98: Yıl içinde ücretlinin aylık maaşında veya asgari ücret tutarında meydana gelen artış asgari geçim indirimi tutarını artırır mı?

Asgari geçim indirimine esas tutar, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brüt tutarına göre hesaplanmaktadır. Takip eden yılın başında ise, o yılın sonuna kadar uygulanacak olan yeni asgari geçim indirim tutarları belirlenecek ve o yılın sonuna kadar uygulanacaktır. Hesaplanan yıllık asgari geçim indirimi tutarının aylık tutarı bulunmakta ve asgari geçim indirimi oranını etkileyecek olan kişinin aile durumunda bir değişiklik olmadığı sürece yılsonuna kadar değişmemektedir. Dolayısıyla, yıl içinde kişinin ücret seviyesinde veya asgari ücret tutarında yapılacak bir artış, ücretlinin yararlanacağı asgari geçim indiriminde bir artış getirmeyecektir.

SORU 99: Ücretli ay içerisinde raporlu ya da ücretsiz izinli olursa asgari geçim indirimi uygulanır mı?

Ücretlinin ücretsiz izinli olduğu ayda ücret geliri yoksa ücret ödemesinden bahsedilemez ve gelir vergisi kesintisi de yapılmadığından sistemin uygulanması mümkün değildir. Ancak, kıst dönemde olsa ay içinde çalışılması durumunda kesilen gelir vergisi tutarını aşmamak kaydıyla sistemden yararlanmak mümkündür. Ücretlinin raporlu olması durumunda da ilgili aylarda ücret geliri varsa sistemden yararlanabilir. Ücret ödemesi yoksa sistemin uygulanması da mümkün değildir.

SORU 100: İşverenler Asgari Geçim İndirimine Ait Bordroyu ne zaman düzenleyecektir?

İşverenler, ücretliler için hesaplanan asgari geçim indirimi tutarlarını Genel Tebliğ ekinde yer alan “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro”yu düzenlemek suretiyle, aylar itibariyle ücretlilere ödenecek olan tutarları bu bordroda göstereceklerdir. İşverenler, her yıl için ayrı bordro düzenleyeceklerdir. Söz konusu bordronun düzenlenmesinde muhtasar beyanname veren işverenler ile genel bütçeli kuruluşlar aşağıdaki hususlara dikkat edeceklerdir.

- İşverenler, kendilerinde mevcut medeni durum ve çocuk sayısı ile ilgili bilgiler doğrultusunda, her yıl Ocak ayı itibariyle örneği Tebliğe ekli “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro”yu düzenleyeceklerdir.
- Her bir ücretlinin yararlanacağı asgari geçim indirimi ayrı ayrı hesaplanarak bordroda ilgili aya ait sütunda gösterilecektir.
- Yıl içerisinde meydana gelen değişiklikler için ayrı bir bordro düzenlenebileceği gibi değişiklikler aynı bordro üzerinde de gösterilebilecektir.

- Bordro işveren nezdinde muhafaza edilecek olup, istendiği takdirde yetkililere ibraz edilecektir.

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğine göre işverenler, ücretlilerin yararlanacağı asgari geçim indirim tutarları için Tebliğ ekinde yer alan aşağıdaki “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro” yu düzenleyeceklerdir.

ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİNE AİT BORDRO

EK: 2

Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı :YTL (*)				YILI																			
Sıra No	1	2	3	4	Yararlanılan Asgari Geçimi İndirimi Tutarı (****)																			
					OCAK	SUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK								
1																								
2																								
3																								
4																								
5																								
6																								
7																								
8																								
10																								
11																								
12																								
TOPLAM																								
Not :	Bu bordro, işverenlerce yukarıdaki muhteviyatına uygun olarak çoğaltılıp kullanılabilir. Her yıl için ayrı bordro düzenlenecektir.																							
*	Ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarını yazılacaktır.																							
**	Asgari ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u, ilk iki çocuk için % 7,5, diğer çocuklar için % 5'dir.																							
***	Ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarının asgari geçim indirimi oranı ile çarpılması sonucu elde edilen tutar bu sütuna yazılacaktır.																							
****	Bu sütuna, (3) no.lu sütunda yer alan asgari geçim indirimine esas tutarın, Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan tarifenin ilk dilimine ait oranın uygulanması ile elde edilen tutarın 12' ye bölünmesiyle bulunan tutar yazılacaktır.																							
*****	Bu sütuna, (4) no.lu sütundaki tutarlar yazılacaktır. Mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı, yıl içinde aylar itibarıyla bu sütunlarda izlenecektir.																							

SORU 101: Asgari geçim indirimini tutarı ücret bordrosunda gösterilecek midir?

İşverenler, her yılın Ocak ayında asgari geçim indirimine ait bordroyu düzenleyeceklerdir. Bordroda her aya ilişkin ücretliler için hesaplanan asgari geçim indirimini tutarları gösterilecektir. Mevcut bilgilere göre hesaplanan yıllık asgari geçim indirimini tutarının her aya isabet eden kısmı, ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

213 sayılı Veri Usul Kanununun 238. maddesinde işverenlerin her ay ödedikleri ücret için ücret bordrosu tutmaya mecbur oldukları hükme bağlanmış ve bu bordroda bulunması gereken bilgiler sayılmıştır. Ücretliye yansıtılacak tutar ücret ödemesinin yapıldığı dönemde ücret bordrosunda açılan “Asgari Geçim İndirimi” satırında gösterilecek ve işveren tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyannamede tevkif suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edilerek kalan tevkifat tutarı ödenecektir. Mahsup edilecek asgari geçim indirimini, ücretlinin o aydaki ücretinden kesilen gelir vergisinden fazla olamayacaktır. Aşması halinde ise aşan kısım için herhangi bir iade uygulaması yapılmayacaktır.

SORU 102: Asgari Geçim İndirimine Ait Bordronun elektronik ortamda düzenlenmesi mümkün müdür?

Günümüzdeki teknolojik gelişmelere bağlı olarak vergi uygulamalarına ilişkin birçok işlem elektronik ortamda yapıp bu şekilde muhafaza edilebilmektedir. Özellikle çok sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde bu işlemlerin takibini elektronik ortamda yapmak işverenler açısından kolaylık sağlamaktadır. Bu çerçevede asgari geçim indirimine ait bordronun Tebliğ ekinde yer alan formata uygun olarak elektronik ortamda düzenlenmesi halinde bu bordronun usulüne uy-

gun olarak düzenlendiğini kabul etmek gerekmektedir. Yüzlerce işçi çalıştırılan bir işyerinde yıl içerisinde her bir işçi ile meydana gelecek değişiklik sonrası yeni bir bordro düzenlenmesi önemli güçlükler yaratacaktır. Bu nedenle, elektronik ortamda düzenlenen bordronun ilgili sütununda değişiklik yapmak yeterli olacaktır.

SORU 103: Asgari Geçim İndirimine Ait Bordronun muhafazası gerekli midir?

Mükelleflerin vergilendirmeye ilişkin ödevlerinin düzenlendiği Vergi Usul Kanununun 253. maddesinde, bu Kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olanların, tuttıkları defterlerle üçüncü kısımda yazılı vesikaları, ilgili buldukları yılı takibeden takvim yılından başlayarak 5 yıl süre ile muhafaza etmeye mecbur oldukları; 256. maddesinde ise ilgili maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler ile mükerrer 257. madde ile getirilen zorunluluklara tabi olanların, muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda oldukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikro film, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etmek zorunda oldukları belirtilmiştir. Vergi Usul Kanununun 253. maddesinde Kanunun üçüncü kısmında yer alan defter ve belgelerin saklanması gerektiği belirtilmesine rağmen asgari geçim indiriminin hesaplanmasına esas olan belgeler üçüncü kısımda sayılmamıştır.

Yukarıda yer alan yasal hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, asgari geçim indiriminden yararlanmak üzere ibraz edilen belgelerin muhafaza yükümlülüğüne ilişkin mevzuatta boşluk olduğu görülmektedir. Ancak, asgari geçim indiriminin hesaplanmasına esas

alınan belgelere istinaden tespit edilen tutarlar ücret gelirinden tevkif edilen vergiden mahsup edilmekte ve bu tutar ücret bordrosunda gösterilmek suretiyle ücret bordrosunu da etkilemektedir. Ücret bordrosu da Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmesi mecburi bir vesika olup, 5 yıl süre ile muhafazası gerektiğinden, ücret bordrosunun düzenlenmesine dayanak olan “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro” nun da 5 yıl süreyle saklanması gerekmektedir. Öte yandan, Bordro “Aile Durumu Bildirimi”ne istinaden oluşturulduğu için işverenlerin ispat külfetinden kurtulması için söz konusu bildirimlerini de muhafaza etmeleri kendi lehlerine olacaktır.

SORU 104: Muhtasar Beyanname veren işverenler tarafından yapılacak işlemler nelerdir?

İşverenler, her yılın Ocak ayında düzenleyecekleri Asgari Geçim İndirimine Ait Bordroda, her aya ilişkin ücretliler için hesaplayacakları asgari geçim indirimi tutarını göstereceklerdir. Mevcut bilgilere göre hesaplanan yıllık asgari geçim indirimi tutarının her aya isabet eden kısmı, ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Ücretliye yansıtılacak tutar ücret ödemesinin yapıldığı dönemde ücret bordrosunda açılan “Asgari Geçim İndirimi” satırında gösterilecek ve işverenler tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyanname tevkif suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edilerek kalan tevkifat tutarı ödenecektir. Mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı, ücretlinin o aydaki ücretinden kesilen gelir vergisinden fazla olamayacaktır. Aşması halinde ise aşan kısım için herhangi bir iade uygulaması yapılmayacaktır. Muhtasar beyanname üzerinde asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilebilmesi için, söz konusu tutarın mutlak suretle ücretlilere ödenmiş olması gerekmektedir.

Ücretlilere ödenmeyen tutarların mahsup edilmesi halinde bu tutar işverenlerce muhtasar beyanname üzerinden eksik beyan edilmiş ve ödenmemiş gelir vergisi tevkifatı olarak addolunacaktır. Dolayısıyla, aylık muhtasar beyanname veren işverenler örneğin Ocak/2013 dönemine ait olarak ücretlilere ödemiş oldukları asgari geçim indirimi tutarını 23 Şubat 2013 tarihinde verecekleri Muhtasar Beyanname-de tevkif suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edeceklerdir.

Üç aylık dönemler halinde muhtasar beyanname veren işverenler de her yılın Ocak ayından itibaren asgari geçim indirimi tutarını her ay ücret ödemesi sırasında ücretliye peşin olarak ödeyeceklerdir. Bu kapsamda, Ocak-Şubat-Mart dönemine ilişkin asgari geçim indirimi tutarı, Nisan ayında verilecek muhtasar beyanname-de mahsup konusu yapılacaktır. Örneğin Ocak, Şubat ve Mart/2013 aylarında ücretliye aylık olarak ödenecek olan asgari geçim indirimi tutarı 23 Nisan 2013 tarihine kadar verilecek olan üç aylık Muhtasar Beyanname-de mahsup edilecektir.

SORU 105: Muhtasar Beyanname-de asgari geçim indirimi tutarı hangi vergilerden mahsup edilecektir?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğin 8.1. maddesinin ikinci fıkrasında, “*Ücretliye yansıtılacak tutar ücret ödemesinin yapıldığı dönemde ücret bordrosunda açılan “Asgari Geçim İndirimi” satırında gösterilecek ve işveren tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyanname-de tevkif suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edilerek kalan tevkifat tutarı ödenecektir.*” açıklamasına yer verilmiştir. Dolayısıyla, aylık veya üç aylık Muhtasar Beyanname veren işverenler her bir ücretli için ilgili aylarda ücretlilere ödemiş oldukları asgari geçim indirimi tutarları toplamını ilgili ayda verecekleri muhtasar beyanname-de sadece ücretler üzerinden tevkif su-

retiyile kesilen vergiler toplamından değil; diğer tevkifatlar da dahil olmak üzere (kira ödemeleri ve serbest meslek ödemeleri gibi) beyannamede yer alan tevkif yoluyla kesilen vergiler toplamından mahsup edeceklendir.

SORU 106: Muhtasar beyanname vermek zorunda olmayan işverenlerce yapılacak işlemler nedir?

Genel bütçeye dahil olan daireler, yaptıkları gelir vergisi tevkifatı için Gelir Vergisi Kanununun 100. maddesine göre muhtasar beyanname vermemektedir. İşverenler, Ocak ayında düzenleyecekleri Asgari Geçim İndirimine Ait Bordroda, her aya ilişkin ücretliler için hesaplayacakları asgari geçim indirimi tutarını göstereceklerdir. Bu daireler, hak kazanılan asgari geçim indirimi tutarını, çalışanlarına ilk olarak 15 Ocak tarihinde ödeyecekleri ücretler üzerinden tevkif edecekleri gelir vergisinden mahsup edecekler, böylece de ücretlilere, mahsup edilen vergi tutarı kadar ödeme yapılmış olacaktır. İşverenler takvim yılının diğer aylarında da aynı işlemleri yapacaklardır.

SORU 107: İşverenler asgari geçim indirimi tutarını hesaplar-ken, ücretlinin hangi tarihteki durumunu esas alacaktır?

Asgari geçim indirimi tutarının tespitinde ücretlinin “gelirin elde edildiği tarihteki” medeni hali ve aile durumu esas alınacaktır. Konu hakkında GVK'nın 32. maddesinde “..İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır.” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, sistemden yararlanacak ücretlilerin asgari geçim indirimi tutarının tespitinde ücretlinin ücret gelirini elde edildiği tarihteki medeni hali ve aile durumu esas alınacaktır. Yıl içinde mükellef lehine meydana gelecek değişiklikler de değişikliğin bildirildiği tarihten itibaren dikkate alınacaktır. Görüldüğü üzere, mükellefin ücret gelirini elde ettiği tarih, asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında önem arz etmekte-

dir. Buna göre, asgari geçim indirimi tutarının tespitinde, ücretlinin o tarihteki mevcut bilgileri doğrultusunda hareket edilmesi gerekir. Ücretlilerin süresinde işverenine bildirmediği medeni durum değişikliği ve çocuk sayısındaki değişiklikler için işverenin yapacağı bir şey yoktur. Bu nedenle, herhangi bir değişiklik anında ücretlilerin Aile Durumu Bildirimini doldurup bir aylık süre içinde işverenlerine bildirimde bulunmaları gerekir.

Örnek: 15 Şubat 2013 tarihinde elde ettiği ücret geliri üzerinden bekar olarak asgari geçim indiriminden yararlanan Devlet memuru Bay (A), 25 Şubat 2013 tarihinde ücret geliri olmayan biri ile evlenmiş ve bu durumu 1 Nisan 2013 tarihinde işverenine bildirmiştir. Bu durumda, Kanun metninde yer alan indirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır ilkesi gereğince, Mart 2013 ayında ücretlinin eşinden dolayı yararlanacağı ilave %10 asgari geçim indirimi oranından yararlanamayacak ve ancak 15 Nisan 2013 tarihinde alacağı aylık ücret geliri üzerinden yararlanmaya başlayacaktır.

SORU 108: Ücretlinin evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb. durumları işverene geç bildirmesi durumunda yapılacak işlem nedir?

Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında “Aile Durumu Bildirimi” ile işverenlerine bildirimde bulunacaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene 1 ay içerisinde bildireceklerdir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişiklikler, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibarıyla uygulanacak olup, eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.

Asgari geçim indirimi tutarını artıracak bir değişiklik geç bildirildiğinde, ücretlinin zararı olacak; ancak asgari geçim indirimi tutarını azaltan bir durumun geç bildirilmesi durumunda da ücretli vergi ziyanına sebebiyet verdiği için yine kendisi zararlı çıkacaktır. Dolayısıyla, aşağıda yer alan değişiklikler işverene süresinde bildirilmesi büyük önem taşımaktadır.

- *Eşin gerçek usulde ücret geliri elde etmeye başlaması,*
- *Gerçek usulde ücret geliri elde eden eşin emekli olması,*
- *Doğum ve ölüm durumu,*
- *Evlenme ve boşanma hali,*
- *Çalışan eşin ücretsiz izine ayrılması,*
- *25 yaşını tamamlamış çocuğun üniversite öğrenimine devam etmesi,*
- *18 yaşını tamamlayan çocukların üniversiteye devam etmemesi,*
- *Boşanan eşin mahkeme kararına göre çocuklarına nafaka ödemeye başlaması,*
- *Evlat edinme durumu,*
- *Ana ve babasını kaybetmiş toruna bakma durumu gibi.*

SORU 109: İşverenler net ücret üzerinden sözleşme imzalattıkları hizmet erbabına asgari geçim indirimini nasıl ödeyeceklerdir?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde, net ücret üzerinden anlaşmak suretiyle çalışanların da asgari geçim indiriminden yara-

lanacakları, hesaplanan vergiden mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarlarının net ücretleri ile birlikte ücretliye ödeneceği belirtilmiştir. Konuyu bir örnekle açıklarsak, Ocak/2013 ayında işvereni ile 858 TL net ücret üzerinden sözleşme imzalayan ve eşi ücretli olarak çalışıp, çocuğu olmayan bir ücretlinin, asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%50
-Ücretlinin kendisi için %50	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %50=)	5.871,50 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (5.871,50 X %15=)	880,73 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (880,73/12)	73,39 TL

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan (880,73/12=) 73,39 TL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir.

2013 Yılı Ocak ayı net ücreti	858 TL
2013 Yılı Ocak ayı brüt ücreti	1.200 TL
2013 Yılı Ocak ayı tevkifat matrahı	1.020 TL
2013 Yılı Ocak ayı ücretinden hesaplanan gelir vergisi	153 TL
2013 Yılı Ocak ayı mahsup edilecek A.G.İ. tutarı	73,39 TL
2013 Yılı Ocak ayı ödenecek gelir vergisi (153-73,39=)	79,61 TL
Ücretlinin eline geçen tutar (858+73,39=)	931,39 TL

Buna göre, ücretliye Nisan ayında mahsup edilen asgari geçim indirim tutarı kadar yani 73,39 TL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 858 TL değil, 931,39 TL olacaktır.

SORU 110: Aynı dönemde birden fazla işveren üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanan ücretlinin durumu nedir?

Konu hakkında yayımlanan 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde, aynı zamanda birden fazla işverenden ücret alınması halinde, asgari geçim indirimi uygulaması, en yüksek ücretin elde edildiği işveren tarafından gerçekleştirileceği ve ücretliler medeni durumu ve çocuk sayısı hakkında bildirimlerini, en yüksek ücret geliri elde ettikleri işverene vererek uygulamanın ilgili işverence yerine getirilmesini sağlayacakları açıklanmıştır. En yüksek ücretin hangi işverenden alınacağına belli olmaması halinde, indirimden yararlanacağı işvereni ücretli kendisi belirleyecektir.

Genel Tebliğde, ücretlinin aynı anda birden fazla işverenden dolayı asgari geçim indiriminden faydalandığının tespiti halinde, oluşan vergi zıyanının, ücretliden cezalı olarak tahsil edileceği belirtilmiştir. Böyle bir durumda işverenlerin bir sorumluluğu yoktur. Ücretli asgari geçim indiriminden yararlanacağı işvereni kendisi belirleyecek ve diğer işverenlerden asgari geçim indiriminden yararlanmak için talepte bulunmayacaktır. Aksi takdirde, bir hizmet erbabının aynı anda birden fazla işverenden aynı dönemlerde asgari geçim indiriminden faydalandığının tespit edilmesi halinde, oluşan vergi zıyanının ücretliden cezalı olarak tahsil edilmesi gerekmektedir.

SORU 111: Teşvik amaçlı indirim ve istisnalardan yararlanan işveren asgari geçim indirimini nasıl uygulayacaktır?

16.06.2009 tarih ve 5904 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Ka-

nunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 2. maddesiyle, Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesinin dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere, “*Ücretlerin vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra, varsa teşvik amaçlı diğer indirim ve istisnalar dikkate alınır.*” fıkrası eklenmiştir. Söz konusu düzenleme 01.01.2009 tarihinden geçerli olmak üzere Kanunun Resmi Gazete’de yayımlandığı tarih olan 03.07.2009 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Konu hakkında yayımlanan 272 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre; gelir vergisi stopajı teşviki öngörülen yerlerde ücretli olarak çalışan işçilerin ücret gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, öncelikle 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanan asgari geçim indirimi mahsubu yapılacak olup, bu mahsup uygulandıktan sonraki tutar, ilgili kanunlarda yer alan teşvik amaçlı indirim ve istisna uygulamasında dikkate alınacaktır.

Yapılan düzenlemeyle, asgari geçim indirimi uygulamasının başladığı tarihten bu yana işverenler tarafından uygulamada büyük sıkıntı yaratan çeşitli kanuni düzenlemelerde ücret ödemelerine getirilen teşvik amaçlı gelir vergisi stopaj indirimleri ve istisnaların uygulanmasında hesaplanan gelir vergisinden öncelikle asgari geçim indirimi tutarının mı mahsup edileceği; yoksa öncelikle teşvike ilişkin indirim ve istisnaların uygulanıp, kalan gelir vergisinden asgari geçim indiriminin mi mahsup edilmesi gerektiği konusu tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmuş oldu. Buna göre, ücrete ilişkin teşvik amaçlı bir indirim ve istisna getirildiğinde işverenler öncelikle ücretlinin hakkı olan asgari geçim indirimini uygulayacak, kalan gelir vergisi tutarından ise işverene ait olan indirim veya istisnayı mahsup edecektir.

SORU 112: 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?

5746 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin olarak 5838 sayılı Kanunun 8. maddesi ile GVK'ya eklenen geçici 75. madde uyarınca, 1 Seri No.lu 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Genel Tebliğin ilgili bölümlerinde 01.03.2009-31.12.2013 tarihleri arasında geçerli olmak üzere 2 Seri Nolu 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun Genel Tebliği ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, Ar-Ge ve destek personelinin Ar-Ge ve yenilik faaliyeti kapsamında fazla mesai dahil çalıştığı süreye ilişkin ücret üzerinden hesaplanan vergi tutarına öncelikle 265 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde asgari geçim indirimi uygulanacak olup, asgari geçim indirimi mahsubu yapıldıktan sonra kalan gelir vergisi tutarının doktoralı olanlar için yüzde doksanı, diğerleri için yüzde sekseni her bir işçi bazında tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkine konu edilecektir.

5746 sayılı Kanunun uygulamasında asgari geçim indirimine ilişkin olarak özel bir düzenleme yapılmış olmakla beraber, 5904 sayılı Kanunla GVK'nın 32. maddesinde yapılan düzenlemeyle artık özel düzenlemelere de ihtiyaç kalmamıştır. Dolayısıyla, 5746 sayılı Kanun kapsamında ücretlinin hesaplanan gelir vergisinden öncelikle asgari geçim indirimi tutarı mahsup edilecek, daha sonra da terkin edilecek gelir vergisi bulunacaktır.

Örnek: (X) A. Ş.'ye ait Ar-Ge merkezinde 70 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli ve 6 tam zaman eşdeğer destek personeli çalışmakta olup, Ar-Ge personelinin 9'u doktoralıdır. Doktoralı ve bekar per-

sonel Bay (A)'ya, Ar-Ge faaliyeti kapsamındaki çalışmasına ilişkin olarak 2.000 TL brüt ücret ödenmektedir. (X) A.Ş.'nin bu kapsamda yapacağı ücret ödemelerinden Ar-Ge kapsamında çalıştırılan doktoralı ve bekar personel Bay (A)'ya ait istisna uygulaması aşağıdaki gibi olacaktır.

a	Brüt Ücret Tutarı	2.000 TL
b	Vergiye Tabi Ücret Matrahı [a -(a X % 15=)]*	1.700 TL
c	Ücretler Üzerinden Hesaplanan Gelir Vergisi Tutarı (b X %15=)	255 TL
d	Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı	49,95 TL
e	Asgari Geçim İndiriminin Mahsubundan Sonra Kalan Tutar (c-d=)	205,05 TL
f	Terkin Edilecek Tutar (e X %90=)	184,55 TL
g	Vergi Dairesine Ödenecek Tutar (e- f=)	20,50 TL

* (SSK Primi İşçi Payı %14 + İşsizlik Sigortası Primi İşçi Payı %1= %15)

Örnekteki Ar-Ge merkezinde çalışan Bay (A)'nın ücret gelirinden kesilen gelir vergisi tutarından asgari geçim indirimi mahsup edildikten sonra kalan vergi tutarının %90'ı olan 184,55 TL'si terkinde konu olacak, terkin sonrası kalan 20,50 TL tutarındaki gelir vergisi ise vergi dairesine ödenecektir.

SORU 113: 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?

14.07.2004 tarih ve 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu ile bazı kültür yatırımı ve girişimleri için çeşitli teş-

vikler getirilmiş olup; getirilen teşvik unsurları taşınmaz mal tahsisi, gelir vergisi stopajı indirimi, sigorta primi işveren paylarında indirim, su bedeli indirimi ve enerji desteği indirimidir. Gelir vergisi stopajı indiriminden, kültür yatırımı ve kültür girişimi belgesi almış kurumlar vergisi mükellefleri yararlanacaklardır. İndirimin uygulanmasında tam veya dar mükellefiyet esasında vergilendirilmenin bir önemi bulunmamakta olup, kamu kurum ve kuruluşlarına ait iktisadi işletmeler kurumlar vergisi mükellefi olması koşuluyla bu indirimden yararlanacaktır.

5225 sayılı Kanunla getirilen beş teşvikten biri olan “Gelir Vergisi Stopajı İndirimi” hakkında Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan “1 Seri No.lu 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre, gelir vergisi stopaj indiriminden yararlanan işverenlerce istihdam edilen ücretlilerle ilgili asgari geçim indirimi, Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesi ile asgari geçim indirimine ilişkin olarak yayımlanan 265 Seri No.lu GV Genel Tebliğinde belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanacaktır. İşçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisi esas alınarak, önce terkin edilecek azami tutarlar belirlenecektir (%50 veya %25 oranı uygulanarak). Hesaplanan gelir vergisinden; önce asgari geçim indirimi mahsup edilecek, daha sonra da terkin edilebilecek gelir vergisi stopaj indirim tutarı mahsup edilecektir. Mahsup sonucu kalan gelir vergisi tutarı ise vergi dairesine ödenecektir.

SORU 114: 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında çalışan personel sistemden nasıl yararlanır?

25.11.2008 tarih ve 5810 sayılı Kanunla, 06.06.1985 tarih ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa eklenen ücret istisnası, 1 Ocak 2009 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş olup, Avrupa

Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar uygulanacaktır. Konu hakkında Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 1 Seri No.lu 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Genel Tebliğinde gerekli açıklamalar yapılmış bulunmaktadır. Serbest bölgelerdeki ücret istisnası, bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'inin yurt dışına ihraç edilmesi halinde, tecil edilen verginin terkin edilmesi şeklinde uygulanacaktır. Ücret istisnası uygulamasında, öncelikle asgari geçim indirimi mahsup edilerek kalan tutar tecile konu olacaktır. Bu nedenle, asgari geçim indirimi GVK'nın 32. maddesi ile 265 Seri No.lu GV Genel Tebliğinde belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanarak "Gelir Vergisi Tevkifat Tutarlarına İlişkin Bildirimde" yer alan asgari geçim indirimine ilişkin satırda gösterilecek ve muhtasar beyannamenin ilgili sütununa aktarılacaktır.

SORU 115: 5084 sayılı Kanuna göre gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan işverenlerde asgari geçim indirimi uygulaması nasıl uygulanacaktır?

Konu hakkında 04.06.2008 tarih ve 5766 sayılı Kanununun 8. maddesi ile GVK'ya eklenen geçici 73. madde hükmü, 01.01.2008 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Böylece, teşvik kapsamında işçi istihdam eden işverenlerin öncelikle, ücretlilerin asgari geçim indirimini ödemesi, arta kalan bir gelir vergisi tevkifatı kalır ise ondan sonra gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanmaları gerekmektedir. 5084 sayılı Kanun kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan işverenlerce istihdam edilen ücretlilerin asgari geçim indirimi karşısındaki durumu hakkında Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan 267 Seri No.lu GVGT'de yapılan açıklamalara göre, gelir vergisi stopaj teşvikinden yararlanan işverenler, istihdam ettikleri ücretlilerle ilgili asgari geçim indirimi 265 Seri No.lu GVGT'de belirtilen usul ve esaslara göre hesaplan-

caktır. Asgari geçim indirimi tutarı, yapılan düzenleme uyarınca ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden öncelikle mahsup edilecektir. Asgari geçim indirimi mahsubu yapıldıktan sonra kalan gelir vergisi tutarı işveren tarafından terkin (mahsup) edilecek tutar olacaktır.

SORU 116: 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda yer alan ücret istisnasından yararlanan personel sistemden yararlanabilir mi?

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun “Destek ve Muafiyetler” başlıklı 8. maddesinde, Bölgede yer alan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE’ye dayalı üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları, faaliyete geçilmesinden itibaren 5 yıl süre ile gelir ve kurumlar vergisinden müstesna olduğu ve bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve AR-GE personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin, bölgenin kuruluş tarihinden itibaren 10 yıl süre ile her türlü vergiden istisna olduğu belirtilmiştir. Daha sonra, 5035 sayılı Kanunla 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa eklenen geçici 2. madde ile yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesna edilmiş, Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve AR-GE personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri de 31.12.2013 tarihine kadar her türlü vergiden müstesna edilmiştir.

4691 sayılı Kanuna göre elde ettikleri ücret gelirleri gelir vergisinden istisna olan ücretlilerin, tam istisna nedeniyle ücret gelirlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmadığından, gerçek usulde elde edi-

len ücret gelirlerine uygulanan asgari geçim indirimi sisteminden yararlanmaları mümkün değildir.

SORU 117: 4490 Sayılı Uluslararası Gemi Sicili Kanununda yer alan ücret istisnasından yararlanan personel sistemden yararlanabilecek mi?

16.12.1999 tarih ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 12. maddesinin beşinci fıkrasında, “Türk Uluslararası Gemi Sicilinde kayıtlı gemilerde çalışan personele ödenen ücretler gelir vergisi ve fonlardan müstesnadır” denilmektedir. Bu hükme göre, münhasıran 4490 sayılı Kanunla oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerde çalışan gemi adamlarına ödenen ücretler gelir vergisi ve fondan müstesna olacaktır. Gemi işletmeciliği yapan firmanın gemide çalışan personeli dışındaki personeline ödenen ücretler bu istisnadan yararlanamayacaktır. 4490 sayılı Kanuna göre elde ettikleri ücret gelirleri gelir vergisinden istisna olan ücretlilerin, tam istisna nedeniyle ücret gelirlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmadığından, gerçek usulde elde edilen ücret gelirlerine uygulanan asgari geçim indirimi sisteminden yararlanmaları mümkün değildir.

SORU 118: İşveren ücretsiz izine ayrılan ücretliye asgari geçim indirimi ödeyecek midir?

Hizmet erbabının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 108. maddesi ile 4857 sayılı İş Kanununun 74. maddesi hükmü gereğince doğum iznini müteakip ücretsiz izne ayrılması halinde ücretsiz izin süresince ücret gelirinden dolayısıyla gelir vergisi kesintisi yapılmayacağından, asgari geçim indiriminden yararlanılmasına imkan bulunmamaktadır. Ancak, eşi ücretsiz izne ayrılan ücretli, eşini üç-

retsiz izin süresi boyunca asgari geçim indirimi kapsamında beyan edebilecektir. Çocuklarını sosyal güvenlik yönünden kendisine tabi olması nedeniyle asgari geçim indirimi kapsamında beyan etmekte olan eş; ücretsiz izine ayrılırsa bu durumda diğer ücretli eş, ücretsiz izin süresi boyunca çocuklarını beyan edebilecektir. Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında “Aile Durumu Bildirimi” ile işverenlerine bildirimde buluncaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde bu değişiklikleri işverene 1 ay içerisinde bildireceklerdir.

SORU 119: Ek ders ücretine asgari geçim indirimi uygulanacak mı?

128 Seri No.lu ve 160 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde; işveren tarafından veya aynı işverenin bünyesinde bulunan farklı tahakkuk birimleri tarafından çalışanlara yapılan ve ücret veya ücret olarak kabul edilen ödemelerin, tek işveren tarafından ödendiğinin kabul edilerek verginin bu ücretler toplamı üzerinden hesaplanması gerektiği açıklanmıştır. Bu nedenle, ilgili işveren tarafından hizmet erbabına aylık maaş ve ek ders ücreti olarak yapılan ödemeler tek işveren bünyesinde yapıldığından, aynı yıl içinde yapılan bu ödemelerin toplanarak vergilendirilmesi gerekmektedir. Ek ders ücretleri de aynı maaş ödemelerinde olduğu gibi gelir vergisi tevkifatına tabi bir ödemedir. Dolayısıyla, çalışana ödenen aylık maaş ve ek ders ücreti ödemesinden sakatlık indirimi veya diğer unsurların mahsubundan sonra kalan gelir vergisi matrahı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından, ilgili aya ait sadece tek bir asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilmesi gerekmektedir. Yani, ek ders ücretleri de asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınacak bir ücret ödemesidir.

SORU 120: Hastane döner sermayelerinden yapılan ödemelere asgari geçim indirimi uygulanacak mıdır?

İşveren tarafından veya aynı işverenin bünyesinde bulunan farklı tahakkuk birimleri tarafından çalışanlara yapılan ve ücret veya ücret olarak kabul edilen ödemelerin, tek işveren tarafından ödendiğinin kabul edilerek verginin bu ücretlerin toplamı üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Hastaneler bünyesinde bulunan döner sermayeler tarafından ödenen döner sermaye ödemeleri istisna kapsamında bulunmadığı için gelir vergisi kesintisine tabi tutulmaktadır.

Bu kapsamda, hastaneler tarafından yapılan maaş ödemeleri ile döner sermaye ödemeleri, aynı işverenler bünyesinde yer alan tahakkuk birimlerinin koordineli olarak çalışması sonucu, tek bir işverenden alınan ücret olarak kabul edileceğinden, maaş ödemesine örneğin sakatlık indirimi uygulanması nedeniyle matrah oluşmaması veya asgari geçim indirimi tutarından daha az vergi hesaplanması halinde, asgari geçim indiriminin, aynı dönem içinde yapılan döner sermaye ödemeleri üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da mahsup edilmesi mümkün bulunmaktadır.

SORU 121: Asgari geçim indirimi tutarı ücretliye aylık yerine üç aylık, altı aylık veya yıllık olarak ödenebilir mi?

Asgari geçim indirimi uygulamasına ilişkin mevcut düzenlemelere göre, yıllık olarak hesaplanan asgari geçim indirimi tutarı aylık olarak ücretliye ödenmek zorundadır. Maaş ödemelerini aylık olarak yapan bir işverenin, aylık ödenmesi gereken asgari geçim indirimi tutarını keyfi olarak 3, 6, 9 veya 12 aylık dönemler halinde ödemesi mümkün değildir. Ancak, uygulamada aylık ödenmesi gereken asgari geçim indirimi tutarı işverenler tarafından zaman zaman Genel Tebliğde yapılan açıklamaların aksine, ücretliye sonraki aylarda ödenebilmektedir.

İşverenler tarafından çeşitli nedenlerle aylık olarak ödenen ücret ödemesiyle birlikte hizmet erbabına yansıtılması gereken asgari geçim indirimi tutarının ilgili aydan sonraki aylarda ödenmesi durumunda; ücretliler ve işverenler açısından iki sorun ortaya çıkmaktadır. Birincisi, ücretli zamanında alamadığı, örneğin Ocak/2013 ayına ilişkin asgari geçim indirimi tutarını Ocak ayında değil de Nisan/2013 ayında alması durumunda, hakkını nasıl arayacak ve işvereni kime şikayet edecektir. Bu durumda hizmet erbabının ne yapacağı konusunda Genel Tebliğde bir düzenleme yoktur. Esasen bu konu vergi idaresini fazla da ilgilendirmemektedir. Vergi idaresini ilgilendiren husus, ilgili ayda ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi tutarının işverenler tarafından ilgili dönemde mahsup edilip edilmediğidir. Çünkü, ilgili dönemde hizmet erbabına ödenmediği halde muhtasar beyannamede yapılan bir mahsup, haksız yere yapılan bir mahsup niteliği taşıyacak ve tevkif suretiyle kesilen verginin bu tutar kadar olan kısmı, muhtasar beyannameyle eksik beyan edilmiş vergi tevkifatı olarak kabul edilerek, bu vergiler için işverenler hakkında cezalı tarhiyat yapılacaktır.

Çalışanlar nasıl ki, aylık ücret tutarını veya ücret kapsamında yer alan diğer haklarını alamadıkları zaman işverenlerinden bu alacaklarını 4857 İş Kanunu hükümlerine göre talep ediyorsalar, süresinde alamadıkları asgari geçim indirimi tutarı içinde aynı yolu izlemeleri gerekmektedir. 4857 sayılı İş Kanununa göre ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Çalışanlar açısından en önemli unsur olan ücret aynı zamanda işverenin de işçinin hizmet borcu karşısında yer alan ve iş sözleşmesinden doğan başlıca borcunu oluşturmaktadır. Asgari geçim indirimi de ücretin bir parçasıdır. İş Kanunu da, işçinin ücretinin ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ceza öngörmüştür. İşçinin ücretini ödemeyen veya eksik ödeyen işverene bu

durumdaki her işçi ve her ay için para cezası uygulanacaktır. Diğer ifadeyle asgari geçim indirimini işçiye ödemeyen işverene de bu ceza uygulanacaktır.²²

Asgari geçim indirimini alamayan ücretlinin Gelir Vergisi Kanunu ve İş Kanunu yönünden ilgili idareye bu durumu bildirmesi gerekmektedir. Bu durumda ücretlinin, işverenini muhtasar beyanname yönünden bağlı olduğu vergi dairesi müdürlüğüne veya diğer vergi idaresi birimlerine (Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık-Gelir Müdürlükleri) dilekçe vermek suretiyle bildirmesi gerekir. Muhtasar beyanname vermeyen genel bütçeli kuruluşlarda çalışan ücretlilerin ise, sistemin uygulanmasına ilişkin bir sorun yaşadıklarında maaş tahakkuk birimlerine başvurmaları gerekir. Ayrıca, asgari geçim indirimi tutarını haksız yere süresinde alamayan bir ücretlinin işvereni İş Kanunu yönünden de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ve/veya işverenin bağlı olduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerine dilekçe vermek suretiyle şikayet etmesi gerekir.

İkinci sorun ise işverenlerin süresinde çalışanına ödemediği asgari geçim indirimi tutarını muhtasar beyanname mahsup edip etmediğidir. Şayet ilgili dönemde ödemediği tutarı mahsup etmiş ise, bu tutar işverenlerce muhtasar beyanname üzerinden eksik beyan edilmiş ve ödenmemiş gelir vergisi tevkifatı olarak addolunacak ve işveren hakkında cezalı tarhiyat yapılacaktır. Ancak, işveren ücretliye ödemediği bu tutarı ilgili dönemde mahsup etmeyerek, daha sonra bu tutarı ücretliye ödemesi durumunda, muhtasar beyanname mahsup etme imkanının olup olmadığı konusu çok açık değildir. Konu hakkında 265 seri no.lu Genel Tebliğde bir açıklama yer alma-

22 [http://www.alomaliye.com/2008/Cumhur_Sinan_Özdemir, Asgari Geçim İndirimi Ödenmeyen İşçi Ne Yapmalı?](http://www.alomaliye.com/2008/Cumhur_Sinan_Özdemir,_Asgari_Geçim_İndirimi_Ödenmeyen_İşçi_Ne_Yapmalı?)

maktadır. Tebliğde, ücretlilere ödenmeyen asgari geçim indiriminin mahsup edilmesi halinde bu tutarın, işverence muhtasar beyanname üzerinden eksik beyan edilmiş ve ödenmemiş gelir vergisi tevkifatı olarak kabul edileceği ve işveren hakkında cezalı tarhiyat yapılacağı belirtilmekle birlikte; ödenmeyen veya sonraki aylarda ödenen asgari geçim indirimi tutarıyla ilgili olarak ne yapılacağına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır.

Genel Tebliğde yer alan, “asgari geçim indiriminin ödenmediği sürece muhtasar beyanname üzerinde mahsup edilemeyeceğine” ilişkin ifadenin, mefhum-u muhalifinden (tersinden yorum yönteminde) hareketle, asgari geçim indiriminin sonradan ödendiği dönemde mahsup yapılabileceğini ifade ettiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan Tebliğde yer alan, “Ücretliye yansıtılacak tutarın işveren tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyannameye tevki suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edilerek kalan tevkifat tutarı ödenecektir.” ifadesinden hareketle, işverenlerin ücretlilere sonradan ödemiş oldukları asgari geçim indirimi tutarları toplamını, ödemenin yapıldığı ayla ilgili olarak verecekleri muhtasar beyannameye, diğer tevkifatlar da dahil olmak üzere beyannameye yer alan tevkif yoluyla kesilen vergiler toplamından mahsup edebileceklerini de söylemek mümkün bulunmaktadır. Ancak, uygulama birliğinin sağlanması, hem işverenlerin cezalı duruma düşmemeleri hem de ücretlilerin mağduriyetinin önlenmesi açısından Maliye Bakanlığının konuyu bir Tebliğ ile açıklığa kavuşturmasında yarar vardır.²³

23 Metin TAŞ-Sezgin ÖZCAN, Asgari Geçim İndiriminde Mahsup Ne Zaman Yapılır?, Akşam Gazetesi, 05.10.2010

SORU 122: İşveren değiştiren ücretliye eski işveren tarafından ödenmeyen asgari geçim indirimi tutarını yeni işveren ödeyebilir mi?

İşveren değiştiren bir ücretliye eski işverenin ödemediği asgari geçim indirimi tutarını yeni işverenin ödeme yükümlülüğü yoktur. Ücretlinin eski işvereninden alamadığı tutarı yasal yollardan talep etmesi gerekir. Her işveren, sadece ücretlinin kendi bünyesinde çalıştığı dönemlerdeki asgari geçim indirimi tutarını ödemekle yükümlü bulunmaktadır.

SORU 123: Sakatlık İndiriminden yararlanan ücretli asgari geçim indirimi uygulamasından nasıl yararlanacak?

Gelir Vergisi Kanununun verginin hesaplanması başlıklı 104. maddesinde yıllık gelir vergisinin vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31. maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103. maddedeki nispetlerin uygulanması suretiyle hesaplanacağı belirtilmektedir. GVK'nın 31. maddesinde yer alan sakatlık indirimi tutarları her yıl için belirlenmekte olup, 2013 yılı için de 284 Seri No.lu Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği²⁴ ile belirlenmiştir. Buna göre, 2013 yılında gerçek usulde elde edilen ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde indirim konusu yapılacak aylık sakatlık indirimi tutarları şöyle olmuştur;

24 31.12.2012 tarih ve 28514 (4.Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Derece Sakatlar İçin (Çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş olanlar)	800 TL
2. Derece Sakatlar İçin (Çalışma gücünün asgari %60'ını kaybetmiş olanlar)	400 TL
3. Derece Sakatlar İçin (Çalışma gücünün asgari %40'ını kaybetmiş olanlar)	190 TL

Sakatlık indiriminden yararlanan bir ücretlinin gelir vergisi matrahı hesaplanırken sakatlık indirimi mahsup edilecek, sakatlık indiriminin mahsubundan sonra kalan gelir vergisi matrahı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'sinin mahsup edilmesi gerekmektedir.

SORU 124: Birinci derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?

Örneğin, Ocak/2013 ayında eşi ücretli olarak çalışan ve çocuğu olmayan bir asgari ücretlinin, 1. derecede sakatlık indiriminden faydalandığını düşünelim. Yıllık ve Ocak/2013 ayı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%50
-Ücretlinin kendisi için %50	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %50=)	5.871,50 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (5.871,50 X %15=)	880,73 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (880,73/12)	73,39 TL

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan (880,73/12) 73,39 TL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından aşağıdaki şekilde mahsup edilecektir.

2013 Yılı Ocak ayı brüt ücret (Asgari Ücret)	978,60 TL
2013 Yılı Ocak ayı tevkifat matrahı ²⁵	831,81 TL
- 1. Derece sakatlık indirimi tutarı	800,00 TL
- Sakatlık indirimi düşüldükten sonra kalan tevkifat matrahı	31,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı gelir vergisi matrahı	31,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı ücretinden hesaplanan gelir vergisi	4,77 TL
2013 Yılı Ocak ayı mahsup edilecek A.G.İ. tutarı	73,39 TL
2013 Yılı Ocak ayı ödenecek gelir vergisi	Yok
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılacak A.G.İ. tutarı	4,77 TL
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılamayan AGİ tutarı	68,62 TL

2013 yılı Ocak ayında 1. dereceden sakatlık indiriminden yararlanan asgari ücretlinin 31,81 TL vergi matrahı oluşmamakta ve 4,77 TL gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Örnekteki ücretli sakatlık indiriminden dolayı ücretinden kesilen gelir vergisi kadar yararlanacak ve 68,62 TL tutarındaki asgari geçim indiriminden yararlanamayacaktır. Bu tutarın diğer aylarda de dikkate alınması veya ücretliye iadesi de mümkün değildir.

25 Gayrisafi ücret tutarından GVK'nın 63. maddesine göre %14 sigorta primi ve %1 işsizlik sigorta primi kesintisi düşüldükten sonra ücretin safi tutarı belirlenmektedir. Varsa, anılan maddede yer alan diğer indirimlerinde yapılması mümkündür.

SORU 125: İkinci derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?

Örneğin, Ocak/2013 ayında eşi ücretli olarak çalışan ve 2 ve 8 yaşlarında iki çocuğu olan bir asgari ücretlinin, 2. derecede sakatlık indiriminden faydalandığını düşünelim. Ücretlinin Ocak/2013 ayı asgari geçim indirimi uygulaması şöyle olacaktır. Öncelikle ücretlinin yıllık ve Ocak/2013 ayı asgari geçim indirimi tutarını hesaplayalım.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%65
- Ücretlinin kendisi için %50	
- Ücretlinin çocukları için %15	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %65=)	7.633 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (7.633 X %15=)	1.144,96 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (1.144,96/12)	95,41 TL

Hesaplanan yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si olan (1.144,96/12=) 95,41 TL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir. Bu ücretlinin Ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirecektir.

2013 Yılı Ocak ayı brüt ücreti	978,60 TL
2013 Yılı Ocak ayı tevkifat matrahı	831,81 TL
- 2. Derece sakatlık indirimi tutarı	400,00 TL
- Sakatlık indirimi düşüldükten sonra kalan tevkifat matrahı	431,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı gelir vergisi matrahı	431,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı ücretinden hesaplanan gelir vergisi	64,77 TL
2013 Yılı Ocak ayı mahsup edilecek A.G.İ. tutarı	95,41 TL
2013 Yılı Ocak ayı ödenecek gelir vergisi	Yok
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılacak A.G.İ. tutarı	64,77 TL
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılamayan AGİ tutarı	30,64 TL

Asgari geçim indirimi uygulamasında, mahsup edilecek tutar, hesaplanan gelir vergisi tutarını aşamayacağından yalnızca 64,77 TL'lik kısmı ücretliye ödenecek ve $(95,41-64,77=)$ 30,64 TL tutarındaki asgari geçim indiriminden yararlanamayacaktır. İşveren Ocak/2013 ayında mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı (64,77 TL) kadar ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır.

SORU 126: Üçüncü derecede sakatlık indiriminden yararlanan bir asgari ücretlinin 2013 yılında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı nedir?

Örneğin, Ocak/2013 ayında eşi ücretli olarak çalışmayan ve 2, 10, 16 yaşlarında üç çocuğu olan bir asgari ücretlinin, 3. derecede sakatlık indiriminden faydalandığını düşünelim. Yıllık ve Ocak/2013 ayı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%80
- Ücretlinin kendisi için % 50	
- Ücretlinin eşi için % 10	
- Ücretlinin çocukları için % 20	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %80=)	9.394,4 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (9.394,4 X %15=)	1.409,16 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (1.409,16/12)	117,43 TL

Hesaplanan yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si olan (1.409,16/12=) 117,43 TL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir. Bu ücretlinin Ocak ayı için asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirecektir.

2013 Yılı Ocak ayı brüt ücreti (Asgari ücret)	978,60 TL
2013 Yılı Ocak ayı tevkifat matrahı	831,81 TL
- 3. Derece sakatlık indirimi tutarı	190,00 TL
- Sakatlık indirimi düşüldükten sonra kalan tevkifat matrahı	641,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı gelir vergisi matrahı	641,81 TL
2013 Yılı Ocak ayı ücretinden hesaplanan gelir vergisi	96,27 TL
2013 Yılı Ocak ayı mahsup edilecek A.G.İ. tutarı	117,43 TL
2013 Yılı Ocak ayı ödenecek gelir vergisi	Yok
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılacak A.G.İ. tutarı	96,27 TL
2013 Yılı Ocak ayında yararlanılamayan A.G.İ tutarı	21,16 TL

Asgari geçim indirimi uygulamasında mahsup edilecek tutar, hesaplanan gelir vergisi tutarını aşamayacağından yalnızca 96,27 TL'lik kısmı ücretliye ödenecek ve (117,43-96,27=) 21,16 TL asgari geçim indirimi farkından yararlanamayacaktır. Ücretlinin ilgili ayda yararlanmadığı bu tutarı sonraki aylarda da talep etmesi mümkün değildir. Sonuç olarak işveren, Ocak/2013 ayında mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı (96,27 TL) kadar ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır.

SORU 127: Sakatlık indiriminden yararlanan ücretliden gelir vergisi kesilmediği durumda, ek ders ve fazla mesai ücretine asgari geçim indirimi uygulanabilir mi?

Sakatlık indiriminden yararlanan ve tevkifat matrahı sakatlık indirimi tutarının altında kalan bir ücret seviyesinde ücretlinin tevkifat matrahı olmayacağından, gelir vergisi de hesaplanmayacaktır. Hesaplanan gelir vergisi söz konusu olmadığı bir durumda ücretlinin asgari geçim indiriminden yararlanması da mümkün değildir. Ancak, normal aylık maaşın dışında, her ay alınan fazla mesailer, ek ders ücreti veya diğer zam ve tazminatların olması durumunda, bu ödemelerde ücret geliri sayılmakta olup; ilave ödemelerden gelir vergisi kesintisi yapılması durumunda asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanılması mümkün olacaktır.

Örneğin, tıp fakültelerinde maaş ödemeleri ile döner sermaye ödemeleri, aynı işverenler bünyesinde yer alan tahakkuk birimlerinin koordineli olarak çalışması sonucu, tek bir işverenden alınan ücret olarak kabul edilmektedir. Bu durumda, maaş ödemesine uygulanan sakatlık indirimi nedeniyle matrah oluşmaması veya asgari geçim indirimi tutarından daha az vergi hesaplanması halinde, asgari geçim indiriminin, aynı dönem içinde yapılan döner sermaye öde-

meleri üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından mahsup edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Bu konuyu bir örnekle açıklarsak, bekar bir asgari ücretlinin Şubat/2013 ayında yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarı aşağıda yer almaktadır.

2013 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (978,60X12=)	11.743 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%50
-Ücretlinin kendisi için %50	
Asgari geçim indirimine esas tutar (11.743 X %50=)	5.871,50 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (5.871,50 X %15=)	880,73 TL
Asgari geçim indirim aylık tutarı (880,73/12)	73,39 TL

Normal şartlarda, aylık ücret dışında bir ödeme olmasa Şubat 2013 ayında 1. derece sakatlık indiriminden yararlanan asgari ücretlinin 31,81 TL vergi matrahı oluşmamakta ve 4,77 TL gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Kişinin ücretinden 4,77 TL gelir vergisi kesildiği için aylık olarak hesaplanan 73,39 TL tutarındaki asgari geçim indiriminin (73,39-4,77=) 68,62 TL'sinden yararlanamayacaktır. Ancak, aylık ücret dışında kişiye gelir vergisine tabi olan bir ek ders ücreti, fazla mesai vb. gibi bir ödeme yapılması durumunda asgari geçim indiriminden yararlanma imkanı doğmaktadır. Bu kişiye Şubat 2013 ayında 200 TL vergiye tabi fazla mesai ücreti ödendiğini varsayalım.

Aylık brüt ücreti (978,60+200=)	1.178,6 TL
Aylık tevkifat matrahı ²⁶ (Gelir vergisi matrahı, brüt ücret tutarından GVK'nın 63. maddesinde yer alan indirimlerden sadece %14 sigorta primi işçi payı ve %1 işsizlik sigortası primi işçi payı düşülerek bulunmaktadır.)	1.001,81 TL
1. Derece sakatlık indirimi	800 TL
Sakatlık indirimi düşüldükten sonra kalan tevkifat matrahı	201,81 TL
Hesaplanan gelir vergisi	30,27 TL
Mahsup edilebilecek asgari geçim indirimi tutarı	73,39 TL
Ödenecek gelir vergisi	Yok
2013 Yılı Şubat ayında yararlanılacak A.G.İ. tutarı	30,27 TL
2013 Yılı Şubat ayında yararlanılamayacak A.G.İ. tutarı	43,12 TL

Örnekte, mahsup edilecek tutar, kesilen gelir vergisi tutarını aşamayacağından, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 30,27 TL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Ödevli, mesai ücreti ödenmeden önce sadece 4,77 TL asgari geçim indiriminden yararlanırken, 200 TL mesai ödemesinden kesilen gelir vergisi kadar ilave olarak asgari geçim indiriminden yararlanmış ve toplamda 30,27 TL asgari geçim indiriminden ilgili ayda yararlanmıştı. Ancak, ödevliye Şubat/2013 ayında vergiye tabi olan bir ücret ödemesi (asıl ücret ve mesai ücreti dışında) yapılması halinde hala mahsup imkanı olan 43,12 TL asgari geçim indirimi tutarı bulunmaktadır.

26 Gelir vergisi matrahı, brüt ücret tutarından GVK'nın 63. maddesinde yer alan indirimlerden sadece %14 oranında sigorta primi işçi payı ve %1 oranında işsizlik sigortası primi işçi payı düşülmek suretiyle bulunmaktadır.

SORU 128: Anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ödenen huzur ücreti ile limitet şirket ortaklarına ödenen aylık maaş ödemelerine asgari geçim indirimi uygulanacak mıdır?

Bu tür ödemeler, GVK'ya göre gerçek usulde elde edilen ücret kapsamında olup, gelir vergisi kesintisine tabi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kişilere yapılan bu tür ödemeler de asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanacaktır.

SORU 129: Ücretlinin Aile Durumu Bildirimini vermemesi veya verdiği bildirimde eşi ve çocuklarını bildirmemesi durumunda, daha sonra bir hak iddia edebilir mi?

Bu konuda Genel Tebliğde net bir açıklama yapılmış ve ücretlinin sistemden yararlanabilmesi için kendisi, eşi ve çocuklarına ilişkin bilgilerin yer aldığı söz konusu bildirimini doldurup işverene vermesi gerektiği belirtilmiştir. Bildirimde bulunmayan ücretli ihtiyari olarak sistemden yararlanmama hakkını kullanmış kabul edilecektir.

Öte yandan, ücretlinin işverenine vermiş olduğu Aile Durumu Bildiriminde eşi ve çocuklarına ilişkin bilgi vermemesi durumunda, daha sonra bir hak iddia etmesi de mümkün değildir. Bu durumda ücretli sadece kendisi dikkate alınarak asgari geçim indirimi oranı hesaplanır, eş ve çocuklar dikkate alınmaz. Ücretlinin daha sonra ilave bildirimde bulunması halinde geçmişe yönelik bir işlem yapılamaz. İşveren, bildirim yapıldığı aydan itibaren ücretlinin eş ve çocuklarını asgari geçim indirimi oranının hesaplanmasında dikkate alacaktır.

SORU 130: Birden fazla işverenden aynı anda ücret geliri elde eden ücretli bütün işverenlerden aynı anda asgari geçim indirimini tutarını alabilir mi?

Asgari geçim indirimi tutarı takvim yılı başında geçerli olan brüt asgari ücret dikkate alınarak yıllık bazda hesaplanmakta ve bir ücretlinin bir yıl boyunca alacağı tutar belirlenmektedir. Bu tutardan daha fazla bir meblağın ücretliye ödenmesi mümkün değildir. Birden fazla işverenden ücret alınması halinde ise sadece bir işveren nezdinde sistemden yararlanılması gerekir. Uygulamada örneğin bir şirkette yöneticilik yapan bir kişinin çeşitli şirketlerde de yönetim kurulu üyeliği olması durumunda, esas işvereni aylık aldığı işveren kabul edilmekte ve sistemden bu işveren kanalıyla yararlanmaktadır. Huzur ücreti aldığı işverenler nezdinde ise sistemden tekrar yararlanılması mümkün değildir.

SORU 131: Aynı ay içinde birden fazla işveren değiştiren bir ücretliye asgari geçim indirimini hangi işveren ödeyecektir?

Ay içinde işveren değiştirilmesi durumunda, örneğin ayın 10'unda ayrılıp, 20'sinde yeni bir işverenin yanında çalışmaya başlaması durumunda sistemden nasıl yararlanacağı konusu açık değildir. Burada yapılması gereken ücretlinin o aydaki toplam ücret gelirinden kesilen gelir vergisini geçmemek üzere, sistemin uygulanmasıdır. Esas olan ücretlinin aynı ayda iki işveren nezdinde de asgari geçim indiriminden mükerrer olarak yararlanmamasıdır. Bu nedenle, eski işverenin ücret ödemesini son kez yaparken ücretlinin asgari geçim indirimini de uygulaması gerekir. Ama sistemi 5 günlük ücret ödeyen işverenin uygulaması durumunda, ücretliye asgari geçim indirimi eksik olarak ödenecektir.

Her ne kadar kıst dönem için tam oranlar uygulanmakta ise de esas olan ücretliden kesilen gelir vergisi tutarının üst limit olarak uygulanmasıdır. Dolayısıyla, ay içinde işveren değiştiren ücretlilerin madur olmaması için ay içinde en çok çalıştığı işveren nezdinde sistemin uygulanması en doğru yöntemdir. Ancak, birbirine bağlantılı işverenler bünyesinde ücretlinin işyeri değiştirmesi durumunda gün sayısına göre sistemi koordineli uygulamak mümkün olabilir. Ama ay içinde değiştirilen işverenlerin birbiri ile bağlantısı yoksa, ücretli açısından en avantajlısı, ay içinde en çok ücret aldığı işverenin sistemi uygulamasıdır.

Öte yandan, ay içinde işveren değişikliği durumunda hem eski işverenin hem de yeni işverenin sistemi uygulaması ve ücretliye aylık ödenmesi gereken tutarı mükerrer olarak ödemesi durumunda, fazladan alınan tutarın ücretliden geri alınması gerekir. Burada ücretlinin eski işvereninden ayrılırken, asgari geçim indirimi tutarını alması durumunda, yeni işverenine de bu durumu söylemesi gerekir. Yeni işverenin de tereddüt ettiği durumlarda, ücretlinin eski işverenine yazı ile sormasında hiçbir mahsur yoktur.

SORU 132: Yıl içinde işten ayrılan bir ücretli kalan asgari geçim indirimi tutarını işverenden isteyebilir mi?

Asgari geçim indirimi tutarı yıllık olarak hesaplanmakla beraber, aylık olarak ücretlinin maaşından hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmek suretiyle ücretliye yansıtılmaktadır. Dolayısıyla ücret alınmayan aylarda bu sistemden yararlanmak mümkün değildir. İşten ayrılan bir ücretlinin çalışmadığı gelecek ayların asgari geçim indirimi tutarını eski işvereninden topluca isteme hakkı yoktur. Ancak, yeniden işe girilmesi ve ücret geliri elde edilmesi durumunda, işe başlanılan aydan itibaren yeni işveren nezdinde sistemden yararlanılmaya devam edilecektir.

SORU 133: İşveren tarafından ödenmeyen asgari geçim indirimi tutarı için ücretli ne yapmalıdır?

4857 sayılı İş Kanununa göre ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Çalışanlar açısından en önemli unsur olan ücret aynı zamanda işverenin de işçinin hizmet borcu karşısında yer alan ve iş sözleşmesinden doğan başlıca borcunu oluşturmaktadır. Asgari geçim indirimi de ücretin bir parçasıdır. İş Kanunu da, işçinin ücretinin ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ceza öngörmüştür. İşçinin ücretini ödemeyen veya eksik ödeyen işverene bu durumdaki her işçi ve her ay için para cezası uygulanacaktır. Diğer ifadeyle asgari geçim indirimini işçiye ödemeyen işverene de bu ceza uygulanacaktır.²⁷

Asgari geçim indirimini alamayan ücretlinin Gelir Vergisi Kanunu ve İş Kanunu yönünden işverenini şikayet etmesi gerekmektedir. Ücretlilerin, işverenini muhtasar beyanname yönünden bağlı olduğu vergi dairesi müdürlüğüne veya diğer vergi idaresi birimlerine (Vergi Dairesi Başkanlığı/Defterdarlık-Gelir Müdürlükleri) dilekçe vermeleri gerekmektedir. Muhtasar beyanname vermeyen genel bütçeli kuruluşlarda çalışan ücretlilerin ise, sistemin uygulanmasına ilişkin bir sorun yaşadıklarında maaş tahakkuk birimlerine başvurmaları gerekir.

Yasal düzenlemede asgari geçim indirimi ödevinin yerine getirilmesi veya eksik yerine getirilmesi vergi ziyayı olarak değerlendirilmiştir. Ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi işverenler tarafından haksız yere yapılan bir mahsup niteliği taşıyacak ve

27 [http://www.alomaliye.com/2008/Cumhur Sinan Özdemir, Asgari Geçim İndirimi Ödenmeyen İşçi Ne Yapmalı?](http://www.alomaliye.com/2008/Cumhur_Sinan_Özdemir,_Asgari_Geçim_İndirimi_Ödenmeyen_İşçi_Ne_Yapmalı?)

tevkif suretiyle kesilen verginin bu tutar kadar olan kısmı, muhtasar beyanname ile eksik beyan edilmiş vergi tevkifatı olarak kabul edilerek bu vergiler için de işverenler hakkında cezalı tarhiyat yapılacaktır.

Asgari geçim indirimi tutarını haksız yere alamayan bir ücretlinin işvereni İş Kanunu yönünden de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ve/veya işverenin bağlı olduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerine dilekçe vermek suretiyle şikayet etmesi gerekir.

SORU 134: Asgari geçim indirimi uygulamasında cezai müeyyide nasıl doğar?

Asgari geçim indirimi uygulamasında, ücretlilere ödenecek olan asgari geçim indirimi tutarları, ücretlilere ödenen aylıklardan kesilen gelir vergisinden mahsup edilmek suretiyle ücretliye yansıtıldığından, haksız yere asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilmesi durumunda ödenmesi gereken gelir vergisi tutarı azaltılmış olacaktır, bu durumda vergi ziyayı oluşabilmektedir. Bunlardan birincisi, ücretliler tarafından işverene verilen Aile Durumu Bildiriminin yanlış doldurulması sonucunda vergi ziyayı meydana gelecektir. Bir diğer nedende işverenler tarafından çalışana ilgili aylarda ödenmediği halde muhtasar beyannameye asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilmesidir. Ayrıca, birden fazla işverenden ücret alan ücretlinin her bir işvereninden aynı anda bildirimde bulunup, bu sistemden yararlanması durumunda da yersiz alınan asgari geçim indirimi tutarı nedeniyle vergi ziyayı oluşacaktır.

Sonuç olarak, asgari geçim indirimine ait tutarların gerek işveren tarafından ücretliye ödenmemesi gerekse de ücretlinin medeni durumuna ilişkin yanlış bilgi vermek suretiyle daha yüksek oranda ya-

rarlanması 213 sayılı Vergi Usul Kanunu açısından cezai işlemlerin yapılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, hem işveren hem de ücretli açısından cezai sorumluluk söz konusu olabilecektir. Bu durumla ilgili olarak Vergi Usul Kanununun 341. maddesinde vergi ziyayı aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

“Vergi ziyayı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de vergi ziyayı hükmündedir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması veyahut haksız iadenin geri alınması ceza uygulanmasına mani teşkil etmez.” Aynı Kanunun 344. maddesinde ise vergi ziyayı suçunun işlenmesi halinde ne tür bir ceza verileceği belirtilmiştir. Buna göre vergi ziyayı suçu işleyenlere, ziyayı uğrattıkları verginin bir katı tutarında vergi ziyayı cezası kesilmektedir.

SORU 135: Ücretlilerin karşılaşılabileceği cezai müeyyide nedir?

Asgari geçim indirimi hesaplanırken ücretlinin medeni durumu göz önünde bulundurulmaktadır. Bu uygulamada eşin çalışıp çalışmadığı, herhangi bir gelirin olup olmadığı ve çocukların durumuna ilişkin olarak (aksi tespit edilmediği sürece) ücretlinin beyanı yeterli olmaktadır. Ücretlinin bu konularda yanıltıcı beyanda bulunmak suretiyle, haksız olarak asgari geçim indiriminden yararlanması dolayı-

sıyla da daha az vergi ödemesi halinde, haksız olarak yararlanan tutarlar 213 sayılı Vergi Usul Kanunu gereğince ücretliden cezalı olarak tahsil edilecektir.

Asgari geçim indiriminden haksız yere yararlanması vergi ziyai cezasını gerektirecektir. Ücretli haksız yararlandığı asgari geçim indirimi ile birlikte vergi ziyai cezasını da ödemek zorunda kalacaktır. Haksız yararlanan asgari geçim indirimi tutarı için vergi/ceza ihbarnamesinin kesinleşmesine kadar gecikme faizi uygulanacaktır.

SORU 136: Muhtasar Beyanname vermek zorunda olmayan işverenin yanında çalışan ücretliden fazla aldığı tutar nasıl geri alınır?

Ücretlinin muhtasar beyanname vermek zorunda olan veya olmayan bir işveren nezdinde çalışıyor olması halinde izlenecek yöntem dışında karşılaşılabilecek ceza açısından herhangi bir fark bulunmamaktadır. Şöyle ki, muhtasar beyanname vermek zorunda olmayan bir kamu kurumunda çalışan memur maaşını saymanlık vasıtasıyla almakta olduğundan cezai işlemler saymanlıkça yerine getirilecek ve cezai işlemlerin muhatabı doğrudan ücretli olacaktır. Vergi ceza ihbarnamesi ücretli adına düzenlenerek haksız yere yararlanan asgari geçim indirimi tutarları kendisinden geri alınacaktır.

Genel bütçeye dahil dairelerde çalışan ücretlilerce, gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suretiyle asgari geçim indirimi tutarının fazla hesaplanmasına neden olunması halinde, vergi/ceza ihbarnamesinin ücretliler adına düzenlenerek tahsil işleminin buna göre yapılması gerekecektir. Haksız yararlanan asgari geçim indirimi nedeniyle eksik ödenen vergi tutarları, ilgili saymanlıklarca saymanlığın bağlı bulunduğu vergi dairelerine intikal ettirilerek ücretlilerden ihbarname kuralına göre cezalı olarak tahsil edilecektir. Bu vergi cezasından

işverenlerin tahakkuk memurları da müteselsilen sorumlu olacaklardır.

SORU 137: Muhtasar Beyanname vermek zorunda olan işverenin yanında çalışan ücretliden fazla aldığı tutar ne şekilde geri alınacaktır?

Muhtasar beyanname veren bir işveren nezdinde çalışan bir ücretliye ilişkin cezai işlemler ise işverenin bağlı olduğu vergi dairesince gerçekleştirilecektir. Ancak, vergi/ceza ihbarnamesinin muhatabı işveren olacaktır. Öte yandan, haksız yararlanılan tutarlar ücretlinin yanlış beyanından kaynaklanmışsa genel hükümler çerçevesinde işveren ödediği bu tutarları ücretliye yansıtabilecektir.

İşverenler, vergi sorumlusu sıfatıyla sadece kendilerine tabi olarak çalışan ücretlilerin ücretlerinden tevkif ettikleri gelir vergilerini kaynakta kesmek bakımından değil bunun doğru olarak beyan edilip ödenmesinden de sorumludurlar. Bu nedenle, tevkif suretiyle kesilen vergilerin eksik beyanı dolayısıyla yapılan ikmalen veya re'sen tarhiyatlarda vergi aslı ile buna ilişkin cezalardan sorumlu olacaklardır. Buna göre, muhtasar beyanname veren işverenlerin yanında çalışan ücretlilerin haksız yere asgari indiriminden yararlanmaları durumunda vergi/ceza ihbarnamesinin işveren adına tanzim edilerek işverene tebliğ edilmesi gerekmektedir. Daha sonra tahakkuk edecek vergi, vergi ziyayı cezası ve gecikme faizinin işverenden tahsil edilmesi gerekir.

SORU 138: İşverenler tarafından çalışana ödenmediği halde haksız yere mahsup edilen tutar için cezai müeyyide nedir?

İşverenler ücretliler tarafından kendilerine verilen bildirimlere göre hesapladıkları yıllık asgari geçim indirimi tutarlarının her aya isabet

eden kısmını, ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup etmekte ve mahsup edilen bu tutar ücretliye ödenmektedir.

İşverenler tarafından hizmet erbabının ücret gelirlerinden kesilen gelir vergisinden mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarının, o ayki ücretiyle birlikte ücretliye nakden ödenmesi gerekir. Aksi takdirde, ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi, işverenler tarafından haksız yere yapılan bir mahsup işlemi niteliği taşıyacak ve tevkif suretiyle kesilen verginin bu tutar kadar olan kısmı, muhtasar beyanname ile eksik beyan edilmiş olacaktır. Bu nedenle, yukarıda belirtilen şekilde ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi o ayda eksik beyan edilmiş vergi tevkifatı olarak kabul edilerek, bu vergiler için de işverenler hakkında cezalı tarhiyat yapılacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YILLIK BEYANNAME VEREN ÜCRETLİLERDE ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ UYGULAMASINA İLİŞKİN SORU VE CEVAPLAR

SORU 139: Yıllık Beyanname veren bütün ücretliler asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?

Ücretlerinden yıl içinde gelir vergisi tevkifatı yapılmayan ve bu nedenle ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretliler, asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilirler. Elde ettikleri ücret gelirleri yıl içinde tevkifata tabi tutulmadığı için yıllık beyanname veren dar mükelleflerinde bu sistemden yararlanmaları mümkün değildir.

Yıllık beyanname veren ücretlinin asgari geçim indiriminden yararlanması ihtiyari bir durum olup, asgari geçim indiriminden faydalanmak isteyen ücretlinin, “Aile Durumu Bildirimi”ni doldurarak yıllık beyannameye eklemesi gerekmektedir.

Örneğin 2012 yılında elde ettiği tevkifatsız ücret geliri nedeniyle yıllık beyanname üzerinden sistemden yararlanmak isteyen bir ücretli “Aile Durumu Bildirimi”ni doldurarak, yıllık gelir vergisi beyanmesine ekleyecek ve bu bildirimini yıllık gelir vergisi beyanname verme süresi içinde (1-25 Mart 2013) bağlı olduğu vergi dairesine verecektir.

SORU 140: Ücret gelirleri için Yıllık Beyanname verilmesi ne şekilde olmaktadır?

Gelir Vergisi Kanununa göre gerçek usulde elde edilen ücret gelirlerinin vergilendirilmesi iki şekilde yapılmaktadır. Birinci yöntemde

işverenler tarafından hizmet erbabına ödenen ücretler aynı Kanununun 94. maddesine göre nakden veya mahsuben ödemenin yapıldığı sırada tevkif suretiyle kesinti yapılmakta ve işverenler tarafından sorumlu sıfatıyla beyan edilmektedir. İkinci yöntemde ise tevkifata tabi olan birden fazla işverenden elde edilen ücret gelirleri anılan Kanununun 86. maddesinde belirtilen şartlar dahilinde, ücret gelirini elde edenler tarafından yıllık beyanname vermek suretiyle vergilendirme yapılmaktadır. Ayrıca, GVK'nın 95. maddesi gereğince ücretlerinden vergi tevkif usulü cari olmayan ücret geliri elde edenler de ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorundadırlar.

SORU 141: Tevkifata tabi olmayan ücret gelirlerini Yıllık Beyanname ile beyan edenler kimlerdir?

GVK'nın 95. maddesi gereğince ücretlerinden vergi tevkif usulü cari olmayan ücret geliri elde edenler de ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorundadırlar. GVK'nın 95. maddesinde tevkifata tabi olmayan ücretler belirtilmiş ve vergi tevkif usulünün cari olmayacağı bu durumlarda ücret gelirlerinin yıllık beyanname ile beyan edileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- Ücretlerini yabancı bir memleketteki işverenden doğrudan doğruya alan hizmet erbabı,
- Gelir Vergisi Kanununun 16. maddesinde yazılı (diplomat istisnası) istisnadan faydalanmayan yabancı elçilik ve konsolosluk memur ve hizmetlileri,
- Maliye Bakanlığınca yıllık beyanname ile bildirilmesinde zaruret görülen ödemeler,

için tevkifat yapılmayacağından ücret gelirini elde edenler tarafından yıllık beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Yukarıda

yer alan 95. maddenin (1) numaralı bendine göre ücretlerini yabancı bir memleketteki işverenden doğrudan doğruya alan hizmet erbabının ücret gelirlerini yıllık beyanname ile beyan etmesi gerekmektedir birlikte; GVK'nın 23. maddesinin (14) numaralı bendine göre, kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışın-da elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödenen ücretler gelir vergisinden istisna edildiğinden, bu kapsamdaki ücret gelirleri için yıllık beyanname verilmeyecektir.

SORU 142: Ücretlerinden tevkifat yapılmadığı için Yıllık Beyanname veren ücretli asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilir mi?

Ücretlerinden yıl içinde gelir vergisi tevkifatı yapılmayan (vergi tevkif usulü cari olmayan) ve bu nedenle ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretliler, asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanabilirler. Gelir Vergisi Beyannamelerini bağlı oldukları vergi dairesine verecekler ve asgari geçim indiriminden faydalanmak isteyen ücretli, "Aile Durumu Bildirimi"ni doldurarak yıllık beyannameye ekleyeceklerdir. Hesaplanan asgari geçim indirimi tutarı yıllık beyannameye hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmek suretiyle gerçekleştirilecektir. Ücret gelirisinin 12 ay süre ile elde edilmesi durumunda, hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı yıllık olarak hesaplanan tutar olacaktır. Ancak, yıllık beyanname ile beyan edilecek tevkifatsız ücret gelirisinin yıl içinde kıst dönem halinde elde edilmesi durumunda, kıst aylar tam sayılmak suretiyle, gelirin elde edildiği aylar dikkate alınarak asgari geçim indirimi tutarı hesaplanacaktır.

Örnek: Ankara'daki (A) Büyükelçiliğinde çalışan Türk uyruklu personel Bay (A), 2012 yılında 30.000 TL ücret geliri elde etmiştir.

Hizmet erbabının eşi çalışmamakta ve 3 yaşında, 12 yaşında ve 19 yaşında üniversite öğrenimi gören toplam üç çocuğu bulunmaktadır. Ödevli, bu gelirleri için Mart/2013 ayında verdiği yıllık beyanname- de mahsup edeceği asgari geçim indirimi tutarını aşağıdaki şekilde hesaplayacaktır. Çocuklar sosyal güvenlik yönünden ödevliye tabi bulunmaktadır.

2012 Yılında asgari ücretin yıllık brüt tutarı (886,50 X 12=)	10.638 TL
Ücretlinin asgari geçim indirimi oranı	%80
- Ücretlinin kendisi için % 50	
- Ücretlinin eşi için % 10	
- Ücretlinin çocukları için % 20	
Asgari geçim indirimine esas tutar (10.638X%80=)	8.510,4 TL
Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı (8.510,4 X %15=)	1.276,56 TL

Örnekte, 30.000 TL brüt ücret matrahının 25.500 TL gelir vergisi matrahı üzerinden GVK'nın 103. maddesinde yer alan 2012 yılı için geçerli olan vergi tarifesi esas alınarak 4.635 TL gelir vergisi hesaplanmıştır (30.000 TL ücret matrahından sadece %14 oranında SSK primi ve %1 oranında işsizlik sigorta primi kesintisi dikkate alınmış, diğer indirimler dikkate alınmadan gelir vergisi hesaplanmıştır). Yıllık beyanname de hesaplanan vergi toplamından asgari geçim indirimi tutarı olan 1.276,56 TL beyanname üzerinden ödenecek gelir vergisi tutarından aşağıdaki şekilde mahsup edilecektir.

Beyan edilen ücret tutarı	30.000 TL
SSK primi ve işsizlik sigorta kesintisi tutarı (30.000X %15)	4.500 TL
Kalan tutar (30.000-4.500=)	25.500 TL
Vergiye tabi gelir (Matrah)	25.500 TL
Hesaplanan gelir vergisi	4.635 TL
Mahsup edilecek asgari geçim indirim tutarı	1.276,56 TL
Ödenecek gelir vergisi (4.635-1.276,56=)	3.358,44 TL

Böylece, yıllık beyanname ile bildirilen ücret gelirine isabet eden vergiden, asgari geçim indirim tutarı mahsup edilerek, ödenecek gelir vergisi azaltılmak suretiyle indirim tutarı ücretliye yansıtılmaktadır.

Örnek: Merkezi Almanya’da bulunan bir firmanın Ankara’da bulunan irtibat bürosunda çalışan tam mükellef Bay (A), 2012 yılında tevkifata tabi tutulmamış 25.000 TL ücret geliri elde etmiştir. Hizmet erbabının eşi çalışmamakta olup, 5 ve 15 yaşlarında iki çocuğu bulunmaktadır. Çocuklar sosyal güvenlik yönünden babaya tabi bulunmaktadırlar.

Örnekte, ödevliye ödenen ücret döviz olarak ödenmediğinden GVK’nın 23/14. maddesinde yer alan ücret istisnasından yararlanması mümkün değildir. Bu nedenle, elde edilen ve tevkifata tabi tutulmamış ücret gelirinin tamamı 1-25 Mart 2013 tarihleri arasında yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Mükellef, beyanname ekinde vereceği Aile Durumu Bildiriminde asgari geçim indirimini şöyle hesaplayacaktır.

2012 Yılı Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (886,50 X 12=)	10.638 TL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı	% 75
-Mükellefin kendisi için % 50	
-Mükellefin eşi için % 10	
-Mükellefin çocukları için % 15	
Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (10.638 X % 75)	7.978,5 TL
Yıllık Asgari Geçim İndirimi Tutarı (7.978,5X % 15)	1.196,77 TL

Örnekte, yıllık beyannameye hesaplanan gelir vergisinden yıllık asgari geçim indirimi tutarı olan 1.196,77 TL mahsup edilecektir. Böylece, yıllık beyannameyle bildirilen ücret gelirine isabet eden gelir vergisinden, asgari geçim indirimi tutarı mahsup edilerek, ücretliye yansıtılmış olacaktır.

SORU 143: Tevkifata tabi olmayan ücret gelirlerinin diğer gelir unsurları ile birlikte beyan edilmesi halinde asgari geçim indiriminin mahsubu nasıl olacaktır?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre, tevkifata tabi olmayan ücretliler, beyannameye diğer gelir unsurlarını da dahil etmeleri halinde asgari geçim indirimi tutarı sadece beyan edilen ücret gelirlerine isabet eden vergiden mahsup edilecektir.

SORU 144: Yıllık Beyannameye mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarı mükellefe iade edilecek midir?

Yıllık beyannameye ücret gelirine isabet eden gelir vergisi tutarı, asgari geçim indirimi tutarından düşük olması durumunda, ücret geli-

rine isabet eden vergi kadar kısım mahsup edilecek, mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarının vergi dairesi tarafından mükellefe iade edilmesi mümkün değildir.

SORU 145: Yıllık Beynamede ücret gelirine isabet eden vergiden mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarı, diğer gelir unsurlarına isabet eden vergiden mahsup edilir mi?

Yıllık beynamede, ücret gelirine isabet eden gelir vergisinden mahsup edilemeyen asgari geçim indirimi tutarının, beyannameye dahil edilen diğer gelir unsurlarına (menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı vb.) isabet eden gelir vergisinden de mahsup edilmesi mümkün değildir.

SORU 146: Birden fazla işverenden tevkifata tabi tutulmuş ücret geliri elde eden ücretli Yıllık Beyanname vermesi halinde asgari geçim indiriminden yararlanabilir mi?

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre, birden fazla işverenden ücret alınması dolayısıyla birden sonraki işverenden elde edilen ücret gelirinin belli bir tutarı geçmesi nedeniyle yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda, asgari geçim indirimi uygulaması yıl içinde işverenler aracılığıyla gerçekleştirileceğinden, yıllık beyannamelerinde indirim uygulamasına ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmayacaklardır. Esasen, yıl içinde tevkifata tabi ücret geliri nedeniyle işvereni vasıtasıyla sistemden yararlanan bir ücretlinin, ikinci kez yıllık beyanname üzerinden sistemden yararlanması, uygulamanın lafzı ve ruhuna da aykırıdır.

SORU 147: Yıllık Beyannameye mahsup edilecek gelir vergisi tespit edilirken neye dikkat edilecektir?

Birden fazla işverenden tevkifata tabi tutulmuş ücret geliri elde eden ücretlinin yıllık beyanname vermesi halinde, yıl içinde kesilen gelir vergisini tespit ederken asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki tutarı dikkate alması gerekmektedir. Aksi takdirde yıl içinde kaynakta vergileme sırasında ücretliye ödenmiş olan asgari geçim indirimi tutarlarının, yıllık beyanname üzerinden yapılan vergileme sonucunda ücretlide kalması sağlanamaz.

Örnek: Bay (A), 2012 yılında 1. işverenden 30.000 TL, 2. işverenden ise 27.000 TL tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde etmiştir. Eşi ücretli olarak çalışan ödevlinin ve sosyal güvenlik yönünden kendisine tabi bulunan ve asgari geçim indiriminden yararlandığı iki çocuğu bulunmaktadır. Ücretli asgari geçim indirimi uygulamasından yıl içinde en çok ücret geliri elde ettiği işvereni aracılığı ile yararlanmıştır.

Ödevlinin eşi ücretli olduğundan asgari geçim indirimi uygulamasında sadece kendisi ve çocuklarını dikkate alacaktır. Eşi ise kendi ücret geliri üzerinden sistemden yararlanacaktır. Ücretlinin 2012 yılında aldığı asgari geçim indirimi tutarı şöyle olmuştur. 2012 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarı 886,50 TL'dir.

2012 Yılı Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (886,50 X 12)	10.638 TL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı	% 65
- Mükellefin kendisi için %50	
- Mükellefin çocukları için %15	
Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (10.638 X %65)	6.914,7 TL
Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (6.914,7 X %15)	1.037,2 TL

Ödevlinin yıllık beyanname verme durumuna bakarsak, 1. işveren olarak 30.000 TL ücret aldığı işvereni kabul edersek, birden sonraki işverenden alınan ücret olan 27.000 TL, 2012 yılı için beyanname verme sınırı olan 25.000 TL'yi aştığı için, 57.000 TL'lik ücret geliri- nin tamamını beyan edecektir. Ücretli 2012 yılında 1.037,2 TL asgari geçim indirimi tutarından 1. işvereni vasıtasıyla yararlanmış ve yıl içinde net ücreti hesaplanırken tevkif edilecek vergi tutarından mahsup edilmiştir.

Ödevli, aşağıda yer alan tabloda da görüldüğü üzere 2012 yılına ilişkin yıllık gelir vergisi beyanamesi verirken, beyanname üzerinden hesaplanan 10.642,50 TL'lik (İki ücret içinde SSK primi ve işsizlik sigorta primi ödendiği dikkate alınarak gelir vergisi hesaplanmıştır.) ödenecek gelir vergisinden, asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki vergi tevkifatı tutarları toplamı olan (4.635+4.090=) 8.725 TL beyanname üzerinden mahsup edilecektir.

Beyan edilen ücret tutarı (30.000 + 27.000)	57.000 TL
SSK prim kesinti tutarı (57.000X %15)	8.550 TL
Kalan	48.450 TL
Vergiye tabi gelir (Matrah)	48.450 TL
Hesaplanan gelir vergisi	10.831,50 TL
Mahsup edilecek gelir vergisi (4.635+4.090=) (Asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki tutar)	8.725 TL
Ödenecek gelir vergisi (10.831,50-8.725=)	2.106,50 TL

Yıl içinde 1. işverenden alınan 30.000 TL ücret geliri üzerinden tev-kif edilen gelir vergisi tutarı olan 4.635 TL'den yıl içinde ücretliye ödenen yıllık 1.037,2 TL tutarındaki asgari geçim indirimi tutarı mahsup edilmesine rağmen, yıllık beyannamede mahsup edilecek vergi olarak, mahsuptan önceki tutar olan 4.635 TL dikkate alınacak ve yıl içinde ücretliye ödenmiş olan 1.037,2 TL ücretlide kalmış olacaktır.

SORU 148: Yıllık Beyannamede mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı nasıl belirlenecektir?

Yıllık beyannamede mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı tespit edilirken, ücret gelirinin elde edildiği takvim yılındaki tutarlar dikkate alınacaktır. Yıllık beyannamenin verildiği tarihteki tutarlar değil, bir önceki yılın rakamları esas alınacaktır. Örneğin 2012 yılına ilişkin ücret gelirleri Mart/2013 ayında beyan edildiği için, yıllık beyannamede mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında, ücret gelirinin ilgili olduğu yılın bilgileri esas alınacaktır.

tır. 2012 takvim yılı boyunca asgari geçim indirimi tutarının hesaplanmasında dikkate alınacak asgari ücretin aylık brüt tutarı ile yıllık brüt tutarı şöyledir.

2012 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarı	2012 takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarı
886,50 TL	(886,50X12=) 10.638 TL

Hesaplamalarda bu tutar 12 ay boyunca kullanılacak olup, 2012 yılının ikinci yarısında asgari ücretin farklı uygulanması bu hesaplamayı etkilemeyecektir.

Örneğin, 2012 yılında elde edilen ücret geliri Mart/2013 ayında beyan edilirken, beyanname ekinde yer alan Aile Durumu Bildirimi doldurulurken, 2012 yılındaki medeni durum (eş ve çocuk vb.) ile 2012 yılı asgari ücret rakamlarına göre aşağıda yer alan tutarlar esas alınacaktır.

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİNİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN TABLO²⁸

(Asgari ücret; 2012 yılı için aylık 886,50 TL, yıllık 10.638,00 TL olarak dikkate alınmıştır.)

Ücretlinin Medeni Durumu (1)	Oran (%) (2)	Matrah (Yıllık Brüt Asgari Ücret X AGİ Oranı) (3)	İndirim Tutarı [[3) X %15] (4)	Aylık Tutar [[4)/12] (5)
BEKÂR	50,00	5.319,00	797,85	66,48
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN	60,00	6.382,80	957,42	79,78
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 1 ÇOCUKLU	67,50	7.180,65	1.077,09	89,75
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 2 ÇOCUKLU	75,00	7.978,50	1.196,77	99,73
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 3 ÇOCUKLU	80,00	8.510,40	1.276,56	106,38
EVLİ EŞİ ÇALIŞMAYAN 4 ÇOCUKLU*	85,00	9.042,30	1.356,34	113,03
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN	50,00	5.319,00	797,85	66,48
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 1 ÇOCUKLU	57,50	6.116,85	917,52	76,46
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 2 ÇOCUKLU	65,00	6.914,70	1.037,20	86,43
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 3 ÇOCUKLU	70,00	7.446,60	1.116,99	93,08
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 4 ÇOCUKLU	75,00	7.978,50	1.196,77	99,73
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 5 ÇOCUKLU	80,00	8.510,40	1.276,56	106,38
EVLİ EŞİ ÇALIŞAN 6 ÇOCUKLU*	85,00	9.042,30	1.356,34	113,03

* Asgari ücretin 2012 yılı ilk 6 aylık dönemi için hesaplanan Gelir Vergisi tutarı 113,03 TL olduğundan, Asgari Geçim İndirimi 2012 yılında 113,03 TL'yi aşamayacaktır.

SORU 149: Ücret gelirinin kıst dönem elde edilmesi halinde Yıllık Beynamede yıllık indirim tutarı mı mahsup edilecektir?

Asgari geçim indirimi uygulamasından aylık ücret gelirleri üzerinden yararlanan hizmet erbablarında ay içindeki kıst dönem çalışmaları tam ay sayılmakta ve tam ay üzerinden sistemden yararlanmaktadır. Yıllık Beyanname veren ücretlilerde ise 3, 6 veya 8 ay gibi kıst dönem ücret geliri elde edilmesi durumunda, yıllık beyanname hesaplanan gelir vergisinden yıllık olarak hesaplanan asgari geçim indirimi tutarı mı mahsup edilecek, yoksa yıl içinde kaç ay ücret geliri elde etmiş ise o aylara isabet eden asgari geçim indirimi tutarı mı mahsup edilecektir?

Yıllık Beyanname veren ücretli yıl içinde örneğin 5 ay ücret geliri elde etmiş ise bu aylara isabet eden asgari geçim indirimi tutarını mahsup etmesi gerekir. Ancak kıst dönem çalıştığı ayları tam ay gibi düşünerek hesaplama yapması gerekmektedir.

SORU 150: Yıllık Beyanname veren ücretlinin haksız yere asgari geçim indirimini mahsup etmesi halinde yapılacak işlemler nedir?

Yıllık beyanname üzerinden asgari geçim indiriminden yararlanmak isteyen ücretlilerin, beyannamelerine ekleyecekleri Aile Durumu Bildirimini yanlış doldurmaları sonucunda (çocuk ve eşin durumunun hatalı beyanı gibi) hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarını fazla hesaplanmasına sebebiyet verilmesi suretiyle, ödenecek gelir vergisinin azaltılması durumunda 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre vergi ziyayı doğmuş olacaktır. Bu durumda, yersiz olarak fazla miktarda asgari geçim indirimi tutarının gelir vergisinden mahsubuna sebebiyet veren mükellef adına, bağlı olduğu vergi dairesi tarafından ikmalen tarhiyat yapılarak, eksik hesaplanmış olan vergi, vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahakkuk ettirilerek ücretliden geri alınacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EKLER

EK-1: 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

Asgari Geçim İndirimi Uygulamasının usul ve esasları hakkında Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 04.12.2007 tarihli ve 26720 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin tam metni aşağıda yer almaktadır.

“1. Giriş

5615 sayılı Kanunla 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler sonucu vergi sistemimize giren gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde asgarî geçim indirimi uygulaması ile ilgili açıklama ve düzenlemeler bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

2. Yasal Düzenleme

5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun¹ 2 nci maddesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun mülga 32 nci maddesi 01/01/2008 tarihinden geçerli olmak üzere başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Asgari geçim indirimi

Madde 32- Ücretin gerçek usûlde vergilendirilmesinde asgarî geçim indirimi uygulanır.

Asgarî geçim indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında ge-

çerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için % 7,5 diğer çocuklar için % 5'idir. Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınır. Asgarî geçim indirimi, bu fıkraya göre belirlenen tutar ile 103 üncü maddedeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz.

İndirimin uygulamasında “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, “eş” tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.

İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medenî hali ve aile durumu esas alınır. İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirine uygulanır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır.

Bakanlar Kurulu, indirim konusu yapılacak toplam tutarın asgarî ücretin yıllık brüt tutarını aşmaması şartıyla ikinci fıkrada belirtilen asgarî geçim indirimi oranlarını artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye yetkilidir.

Asgarî geçim indiriminin uygulama dönemleri ve mahsup şekli ile

diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.”

3. Uygulamanın Esasları

Asgari geçim indirimi uygulamasından ücretleri gerçek usulde vergilendirilen gerçek kişiler yararlanabilecektir.

Asgari geçim indirimi, ücretin elde edildiği takvim yılı başında belirlenen 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarına;

- Mükellefin kendisi için % 50’si
- Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10’u
- Çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere ilk iki çocuk için % 7,5’i
- Diğer çocuklar için % 5’i

olmak üzere ücretlinin şahsi ve medeni durumu dikkate alınarak hesaplanan indirim oranlarının uygulanması sonucu bulunacak tutarın, Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan Gelir Vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranla çarpılması sonucu bulunacak indirim tutarının 1/12’sinin aylık olarak hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi suretiyle bulunacaktır.

Peşin olarak ödenen ücretler, asgari geçim indirimi uygulaması yönünden, nakden veya hesaben ödemenin yapıldığı dönemin geliri sayılacaktır. Örneğin, 01/01/2008 tarihinden önceki dönemde ücretlerin peşin olarak ödenmesi nedeniyle, bu tarihten sonraki döneme isabet eden ücret gelirleri, tahakkuk esasının geçerliliği nedeniyle, 01/01/2008 tarihinden önce elde edilmiş sayıldığından söz konusu ücretler için asgari geçim indirimi uygulanmayacaktır.

Asgari geçim indirimi tutarının, ücretlinin aylık hesaplanan vergisinden fazla olması halinde, fazlası dikkate alınmayacaktır.

Asgari geçim indiriminden, ücret gelirlerini yıllık beyanname ile bildirenler de yararlanabilecektir.

Gelir Vergisi Kanununun 61 inci maddesi kapsamında değerlendirilen ücret geliri elde edenler, örneğin sosyal güvenlik destekleme primi ödemek suretiyle çalışanlar ile kurumların yönetiminde görevli olanlar da genel hükümlere göre asgari geçim indiriminden yararlanacaklardır.

Aşağıda sayılan ücret geliri elde edenler asgari geçim indirimi uygulamasından yararlanamayacaklardır.

- Ücretleri diğer ücret kapsamında vergilendirilen hizmet erbabı,
- Dar mükellefiyet kapsamında ücret geliri elde edenler,
- Başka bir kanun hükmü (3218, 4490, 4691 sayılı kanunlar v.b.) uyarınca ücretlerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmayanlar,
- Ücret geliri elde etmeyen diğer gerçek kişiler.

4. Uygulamanın Yürürlüğe Giriş Tarihi

Asgari geçim indirimi uygulaması, 2008 yılından itibaren elde edilecek ücret gelirlerine uygulanmak üzere, 01/01/2008 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

5. Asgari Geçim İndirimi Tutarının Hesaplanması

Asgari geçim indirimi (A.G.İ.) tutarı, ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgarî ücretin yıllık brüt tutarına bu Teb-

liğin “3. Uygulamanın Esasları” başlıklı bölümünde yer alan oranların uygulanması ile bulunan tutarın, gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine karşılık gelen oranla çarpımı sonucu bulunur.

$$\text{A.G.İ. Yıllık Tutarı} = (\text{Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı} \times \text{A.G.İ. Oranı}) \times \%15^2$$

Asgari geçim indirimi yıllık tutarı, ücretlinin asgari geçim indiriminden bir yıl boyunca faydalanacağı net menfaattir. Aylık yapılan ücret ödemelerinde ise asgari geçim indirimi, hesaplanan yıllık tutarın 12’ye bölünmesi suretiyle uygulanacak ve bir ay içerisinde yararlanılabilecek asgari geçim indirimi tutarı, yıllık olarak hesaplanan tutarın 1/12’sini geçemeyecektir.

Asgari geçim indiriminin yıllık tutarı, her ücretli için asgarî ücret üzerinden hesaplanan yıllık vergi tutarını aşamayacak ve yılı içerisinde asgari ücret tutarında meydana gelen değişiklikler, asgari geçim indirimi uygulamasında dikkate alınmayacaktır.

Ücretlinin faydalanacağı azami indirim tutarı, elde ettiği ücret geliri üzerinden hesaplanan gelir vergisi ile sınırlı olduğundan, mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde ücretliye herhangi bir iade yapılmayacaktır.

Onsekiz yaşını doldurmuş çocuklardan öğrenimi sona erenler, öğrenimin sona erdiği ayı takip eden aydan itibaren anne veya babasının asgari geçim indirimi hesabında dikkate alınmayacaklardır.

Yıl içinde işyeri veya işvereni değişen ücretliler, yeni işyerlerinde veya işverenleri nezdinde çalışmaya başladıkları aydan itibaren asgari geçim indiriminden yararlanmaya devam edeceklerdir.

Örnek 1³:

Çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi ile dört çocuğu bulunan bir asgari ücretlinin 2008 yılının Ocak ayında yararlanabileceği asgari geçim indirimi tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır. (Ücretlinin 2008/Ocak Ayında Hesaplanan Gelir Vergisi 71,72 YTL'dir.)

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12 =$) : 6.750,00 YTL

Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 85

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin eşi için % 10

- Mükellefin çocukları için % 25

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 85 =$) : 5.737,50 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($5.737,50 \times \% 15 =$) : 860,62 YTL

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan ($860,62/12 =$) 71,72 YTL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir.

Bu ücretlinin Ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti : 562,50 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı : 478,13 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi : 71,72 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı : 71,72 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi : 0,00 YTL'dir.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 71,72 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 403,03 YTL iken 474,75 YTL olmaktadır.

Net ücret üzerinden anlaşmak suretiyle çalışanlar da asgari geçim indiriminden yaralanacak olup, hesaplanan vergiden mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarları net ücretleri ile birlikte ücretliye ödenecektir.

Örnek 2:

Üç çocuğu için nafaka vermekte olan bir baba 01/04/2008 tarihinden itibaren 695 YTL net ücret sözleşmesi ile özel sektörde çalışmaya başlamıştır. Bu durumda babanın, 2008/Nisan ayı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12=$) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 70

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin çocukları için % 20

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 70=$) : 4.725,00 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($4.725,00 \times \% 15=$) : 708,75 YTL'dir.

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan ($708,75 \text{ YTL}/12=$) 59,06 YTL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifat tutarından mahsup edilecektir.

Bu ücretlinin Nisan ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Nisan Ayı Net Ücreti : 695,00 YTL
- 2008 yılı Nisan Ayı Brüt Ücreti : 970,00 YTL
- 2008 yılı Nisan Ayı Tevkifat Matrahı : 824,49 YTL
- 2008 yılı Nisan Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi : 123,67 YTL
- 2008 yılı Nisan Ayı Mahsup Edilecek A.G.İ. Tutarı : 59,06 YTL
- 2008 yılı Nisan Ayı Ödenecek Gelir Vergisi (123,67-59,06=): 64,61 YTL'dir.

Buna göre, işveren Nisan ayından itibaren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 59,06 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 695,00 YTL iken 754,06 YTL olmaktadır.

Ancak, ücretli Nisan ayında işe başladığı için yıl içinde ücret geliri elde etmediği Ocak, Şubat ve Mart ayları için asgari geçim indirimi tutarından yararlanamayacaktır.

Örnek 3:

Eşi çalışan ve iki çocuğu olan bir asgari ücretlinin 2008 yılı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (562,50x12=) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 65

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin çocukları için % 15

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (6.750,00 x % 65=) : 4.387,50 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (4.387,50x% 15=) : 658,13 YTL'dir.

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan $(658,13/12=)$ 54,84 YTL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir.

Bu ücretlinin ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti	:	562,50 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı	:	478,13 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi	:	71,72 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı	:	54,84 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi $(71,72-54,84=)$:	16,88 YTL'dir.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 54,84 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 403,03 YTL iken 457,87 YTL olmaktadır.

Örnek 4:

Bekar olan ve ikinci derece (aylık 280 YTL⁴) sakatlık indiriminden faydalanmakta olan bir ücretlinin 2008 yılı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı $(562,50 \times 12=)$:	6.750,00 YTL
Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı	:	% 50
- Mükellefin kendisi için	% 50	
Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar $(6.750,00 \times \% 50=)$:	3.375,00 YTL
Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı $(3.375,00 \times \% 15=)$:	506,25 YTL'dir.

Bu ücretlinin ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti	:	562,50 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı	:	478,13 YTL
- İkinci Derece Sakatlık İndirimi	:	280,00 YTL
- Sakatlık İndirimi Düşüldükten Sonra Kalan Tevkifat Matrahı	:	198,13 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi	:	29,72 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilebilecek A.G.İ. Tutarı	:	42,19 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi	:	0,00 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayında yararlanılacak A.G.İ. Tutarı	:	29,72 YTL'dir

Bu ücretlinin gelir vergisi matrahı hesaplanırken sakatlık indirimi de mahsup edilecek, sakatlık indiriminin mahsubundan sonra kalan gelir vergisi matrahı üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarından da yıllık asgari geçim indirimi tutarının 1/12'si olan $(506,25/12=)$ 42,19 YTL mahsup edilecektir. Ancak mahsup edilecek tutar, kalan gelir vergisi tutarını aşamayacağından yalnızca 29,72 YTL'lik kısmı ücretliye ödenecek ve $(42,19-29,72=)$ 12,47 YTL asgari geçim indirimi farkı diğer dönemlerde de değerlendirilmeyecektir.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 29.72 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar sakatlık indirimi tutarı ile birlikte 445,03 YTL iken 474,75 YTL olmaktadır.

Örnek 5:

Eşi çalışan ve bir çocuğu bulunan bir asgari ücretlinin, 2008 Ocak ayında 15 günlük süre çalışması halinde, asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12=$) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 57,5

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin çocuğu için % 7,5

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 57,5=$) : 3.881,25 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($3.881,25 \times \% 15=$) : 582,19 YTL'dir.

Bu ücretlinin ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti : 281,25 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı : 239,06 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi : 35,86 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı : 48,52 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi : 0,00 YTL'dir.

Gelirin kısmî döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınacağından hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan ($582,19/12=$) 48,52 YTL'si Ocak ayına ait gelir vergisi tutarından (35,86 YTL) mahsup edilecektir.

Asgari geçim indirimi tutarı, hesaplanan gelir vergisi tutarından fazla olamayacağından bu ücretli, asgari geçim indiriminden 48,52 YTL yerine gelir vergisi tutarı olan 35,86 YTL kadar yararlanacak olup mahsup edilecek kısmın fazla olması nedeniyle iade yapılmayacaktır.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 35,86 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 201,52 YTL iken 237,38 YTL olmaktadır.

Örnek 6:

Eşi çalışmayan ve çocuğu bulunmayan 850 YTL brüt maaşla çalışmakta olan bir ücretlinin, 2008 yılı asgari geçim indirimi tutarı şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (562,50x12=) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 60

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin eşi için % 10

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (6.750,00 x % 60=) : 4.050,00 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (4.050 x % 15=) : 607,50 YTL'dir.

Bu ücretlinin ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşığıdaki şekilde geerleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti : 850,00 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı : 722,50 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi : 108,38 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı : 50,63 YTL
- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi (108,38-50,63=) : 57,75 YTL'dir.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 50,63 YTL ücretliye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 609,02 YTL iken 659,65 YTL olmaktadır.

6. Medeni Durum ve Eşin Gelirinin Olmadığının Tespiti

Ücretliler, medeni durumları ve çocuk sayıları ile eşinin iş ve gelir durumu hakkında Tebliğ ekinde yer alan “Aile Durumu Bildirimi” (EK:1) ile işverenlerine bildirimde bulunacaklardır. Durumlarında herhangi bir değişiklik olması halinde (evlenme, boşanma, ölüm, doğum vb.) bu değişiklikleri işverene bir ay içerisinde bildireceklerdir. Asgari geçim indirimi oranını etkileyen değişiklikler, söz konusu değişikliğin işverene bildirildiği tarih itibarıyla uygulanacak olup, eşlerin her ikisinin de ücretli olması halinde çocuklar yalnızca sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilecektir.

Bu uygulamada eşin çalışmadığı ve herhangi bir gelirinin olmadığına ilişkin olarak (aksi tespit edilmediği sürece) ücretlinin beyanı yeterli olacaktır.

Sadece ücret geliri elde eden eş, “çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş” kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındaki-

ler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.

Örnek 7:

Eşi çalışan ve bir çocuğu bulunan bir baba, aylık 48,52 YTL asgari geçim indiriminden yararlanmaktadır. 05/04/2008 tarihinde bir çocuğu dünyaya geldiğini işverenine bildiren bu ücretlinin 2008 yılı Nisan ayı ve takip eden aylara ilişkin asgari geçim indirimi şu şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12=$) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 65

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin çocukları için % 15

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 65=$) : 4.387,50 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($3.375,00 \times \% 15=$) : 658,13 YTL'dir.

Ocak ayı itibariyle hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan 48,52 YTL, ilk 3 ay (Ocak-Şubat ve Mart ayları) için aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilirken, doğum nedeniyle yeni indirim tutarı olan aylık ($658,13/12=$) 54,84 YTL, kalan 9 ay için aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifatı tutarından mahsup edilecektir.

Aynı şekilde annenin elde ettiği ücret gelirine ilişkin asgari geçim indirimi ise; (örneğimizdeki çocukların sosyal güvenlik yönünden babaya tabi olmaları ve babanın çalışması nedeniyle) aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12=$) : 6.750,00 YTL

Mükellefin Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 50

- Mükellefin kendisi için % 50

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 50=$) : 3.375,00 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($3.375,00 \times \% 15=$) : 506,25 YTL'dir.

Hesaplanan yıllık tutarın 1/12'si olan ($506,25/12=$) 42,19 YTL, aylık olarak hesaplanan gelir vergisi tevkifat tutarından mahsup edilecektir.

Bu durumda, annenin asgari ücretli olarak çalışması halinde ocak ayı için, asgari geçim indirimi mahsup işlemi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilecektir.

- 2008 yılı Ocak Ayı Brüt Ücreti : 562,50 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Tevkifat Matrahı : 478,13 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ücretinden Hesaplanan Gelir Vergisi : 71,72 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Mahsup Edilecek Asgari Geçim İndirimi Tutarı : 42,19 YTL

- 2008 yılı Ocak Ayı Ödenecek Gelir Vergisi ($71,72-42,19=$) : 29,53 YTL'dir.

Buna göre, işveren mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarı kadar yani 42,19 YTL Anneye daha fazla ödeme yapacaktır. Diğer bir ifadeyle ücretlinin net eline geçen tutar 403,03 YTL iken 445,22 YTL olmaktadır.

7. Asgari Geçim İndirimine Ait Bordronun Düzenlenmesi

Asgari geçim indirimi bordrosunun düzenlenmesine ilişkin ilkeler aşağıda gösterilmiştir.

- İşverenler, kendilerinde mevcut medeni durum ve çocuk sayısı ile ilgili bilgiler doğrultusunda, her yıl Ocak ayı itibariyle örneği Tebliğe ekli “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro” yu (EK:2) düzenleyeceklerdir.
- Her bir ücretlinin yararlanacağı asgari geçim indirimi ayrı ayrı hesaplanarak bordroda ilgili aya ait sütunda gösterilecektir.
- Yıl içerisinde meydana gelen değişiklikler için ayrı bir bordro düzenlenebileceği gibi değişiklikler aynı bordro üzerinde de gösterilebilecektir.
- Bordro işveren nezdinde muhafaza edilecek olup, istendiği takdirde yetkililere ibraz edilecektir.

8. İşverenlerce Yapılacak İşlemler

8.1. Muhtasar Beyanname Veren İşverenlerce Yapılacak İşlemler

İşverenler, her yılın Ocak ayında düzenleyecekleri asgari geçim indirimine ait bordroda, her aya ilişkin ücretliler için hesaplayacakları asgari geçim indirimi tutarını göstereceklerdir. Mevcut bilgilere göre hesaplanan yıllık asgari geçim indirimi tutarının her aya isabet eden kısmı, ücret üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Ücretliye yansıtılacak tutar ücret ödemesinin yapıldığı dönemde ücret bordrosunda açılan “Asgari Geçim İndirimi” satırında gösterilecek ve işveren tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyan-

namede tevkif suretiyle kesilen vergiler toplamından mahsup edilecek kalan tevkifat tutarı ödenecektir.

Mahsup edilecek asgari geçim indirimi, ücretlinin o aydaki ücretinden kesilen gelir vergisinden fazla olamayacaktır. Aşması halinde ise aşan kısım için herhangi bir iade uygulaması yapılmayacaktır.

Muhtasar beyanname üzerinde asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilebilmesi için, söz konusu tutarın mutlak suretle ücretlilere ödenmiş olması gerekmektedir. Ücretlilere ödenmeyen tutarların mahsup edilmesi halinde bu tutar işverenlerce muhtasar beyanname üzerinden eksik beyan edilmiş ve ödenmemiş gelir vergisi tevkifatı olarak addolunacaktır.

Üç aylık dönemler halinde muhtasar beyanname veren işverenler de her yılın Ocak ayından itibaren asgari geçim indirimi tutarını her ay ücret ödemesi sırasında ücretliye peşin olarak ödeyeceklerdir. Örneğin, Ocak-Şubat-Mart dönemine ilişkin asgari geçim indirimi tutarı, Nisan ayında verilecek muhtasar beyanname mahsup konusu yapılacaktır.

8.2. Muhtasar Beyanname Vermek Zorunda Olmayan İşverenlerce Yapılacak İşlemler

Genel bütçeye dahil olan daireler, yaptıkları gelir vergisi tevkifatı için Gelir Vergisi Kanununun 100 üncü maddesine göre muhtasar beyanname vermemektedir. İşverenler, her yılın Ocak ayında düzenleyecekleri asgari geçim indirimine ait bordroda, her aya ilişkin ücretliler için hesaplayacakları asgari geçim indirimi tutarını göstereceklerdir. Bu daireler, hak kazanılan asgari geçim indirimi tutarını, çalışanlarına ödeyecekleri ücretler üzerinden tevkif edecekleri vergiden mahsup edecekler, böylece de ücretlilere, mahsup edilen vergi tutarı kadar ödeme yapılmış olacaktır.

9. Yıllık Beyanname Veren Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması

9.1. Tevkifata Tabi Olmayan Ücret Geliri İçin Yıllık Beyanname Verilmesi

Gelir Vergisi Kanununun 95 inci maddesi gereği ücretlerinden vergi tevkif usulü cari olmayan ve bu nedenle ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretlilerde asgari geçim indirimi, yıllık beyannameye hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmek suretiyle gerçekleştirilecektir.

Asgari geçim indiriminden faydalanmak isteyen ücretli; Tebliğ ekinde yer alan “Aile Durumu Bildirimi”ni (EK: 1) doldurarak yıllık beyannameye ekleyecektir.

Öte yandan, tevkifata tabi olmayan ücretlerini yıllık beyanname ile beyan etmek zorunda olan ücretliler bu beyannameye diğer gelir unsurlarını da dahil etmeleri halinde asgari geçim indirimi, yıllık beyannameye beyan edilen ücret gelirlerine isabet eden vergiden mahsup edilecektir.

Örnek 8:

Yabancı bir ülke konsolosluğunda çalışan ve ücret istisnasından yararlanmayan Türk uyruklu bir hizmet erbabı 2008 yılında 30.000 YTL ücret geliri elde etmektedir. Bu mükellef aynı zamanda 20.000 YTL işyeri kira geliri elde etmiştir. Hizmet erbabının eşi çalışmamakta ve bir çocuğu bulunmaktadır.

Bu gelirleri için 2009 yılında vereceği yıllık beyannameye asgari geçim indirimi aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (562,50x12=) : 6.750,00 YTL

Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 67,5

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin eşi için % 10

- Mükellefin çocukları için % 7,5

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar (6.750,00 x % 67,5=) : 4.556,25 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı (4.556,25 x % 15=) : 683,44 YTL'dir.

Ücret geliri ve işyeri kira geliri nedeniyle verilen yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi tutarı 9.230,00 YTL'dir⁵. Yıllık beyannamede hesaplanan vergi toplamından ücret gelirin e isabet eden vergi tutarı olan 5.811,50 YTL'den asgari geçim indirimi tutarı olan 683,44 YTL beyanname üzerinden mahsup edilecektir. Böylece yıllık beyanname ile bildirilen ücret gelirin e isabet eden vergiden, asgari geçim indirimi tutarı mahsup edilerek indirim tutarı ücretliye yansıtılacaktır.

Diğer taraftan, ücret gelirin e isabet eden vergi tutarının, asgari geçim indirimi tutarından az olması halinde sadece ücret gelirin e isabet eden vergi kadar kısım mahsup edilecek olup, aşan kısım diğer gelirlere isabet eden vergiden mahsup edilmeyecektir.

9.2. Birden Fazla İşverenden Ücret Alınması Dolayısıyla Ücret Gelirinin Yıllık Beyanname İle Beyan Edilmesi

Asgari geçim indirimi uygulaması işverenler aracılığıyla gerçekleştirileceğinden tevkifata tabi ücretlerini yıllık beyanname ile beyan eden ücretliler yıllık beyannamelerinde indirim uygulamasına ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmayacaklardır.

Ücretlerinden vergi tevkifatı yapılan ve işverenler aracılığıyla yıl içinde asgari geçim indiriminden yararlanan mükelleflerin, tevkifata tabi ücret gelirlerini yıllık beyannameye dahil etmeleri halinde, beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, yıl içinde kendisine ödenen ücret üzerinden kesilen gelir vergisinin asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki tutarı mahsup edilecektir. Böylelikle kaynakta vergileme sırasında ücretliye ödenmiş olan asgari geçim indirimi tutarlarının, yıllık beyanname üzerinden yapılan vergileme sonucunda da ücretlide kalması sağlanmış olacaktır.

Örnek 9:

Eşi çalışan ve üç çocuğu olan bir ücretli; birinci işverenden 2008 yılında 24.000 YTL, ikinci işverenden ise 21.000 YTL ücret geliri elde etmiştir. Ücretlerin tamamı tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunmaktadır.

Birden sonraki işverenden alınan ücret (21.000 YTL), 2008 yılı için geçerli olduğu varsayılan 20.000 YTL'lik beyan sınırını aştığı için, 45.000 YTL'lik ücret gelirinin tamamı beyan edilecektir.

2008 yılında Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı ($562,50 \times 12 =$) : 6.750,00 YTL

Asgari Geçim İndirimi Oranı : % 70

- Mükellefin kendisi için % 50

- Mükellefin çocukları için % 20

Asgari Geçim İndirimine Esas Tutar ($6.750,00 \times \% 70 =$) : 4.725,00 YTL

Asgari Geçim İndiriminin Yıllık Tutarı ($4.725,00 \times \% 15 =$) : 708,75 YTL

Asgari geçim indirimi tutarı, ücretlinin yıl içinde net ücreti hesapla-

nırken tevkif edilecek vergi tutarından mahsup edilmek suretiyle mükellefe yansıtılmıştır.

Yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi nedeniyle beyanname üzerinden hesaplanan 8.622,50 YTL'lik⁶ ödenecek gelir vergisinden, asgari geçim indirimi mahsup edilmeden önceki vergi tevkifatı tutarları toplamı olan (3.803,00 + 3.195,03=) 6.998,00 YTL beyanname üzerinden mahsup edilecektir. Böylece mükellef, 1.624,50 YTL gelir vergisi ödeyecektir.

10. Asgari Geçim İndirimi Uygulamasına İlişkin Diğer Hususlar

10.1. Birden Fazla İşverenden Ücret Alan Ücretlilerde Asgari Geçim İndirimi Uygulaması

Aynı zamanda birden fazla işverenden ücret alınması halinde, asgari geçim indirimi uygulaması, en yüksek ücretin elde edildiği işveren tarafından gerçekleştirilecektir.

Ücretliler medeni durumu ve çocuk sayısı hakkında bildirimlerini, en yüksek ücret geliri elde ettikleri işverene vererek uygulamanın ilgili işverence yerine getirilmesini sağlayacaklardır. En yüksek ücretin hangi işverenden alınacağını belli olmaması halinde, indirimden yararlanacağı işvereni ücretli kendisi belirleyecektir. Ücretlinin aynı anda birden fazla işverenden dolayı asgari geçim indiriminden faydalandığının tespiti halinde; oluşan vergi ziyayı, ücretliden cezalı olarak tahsil edilecektir.

10.2. Ödenmesi Gereken Gelir Vergisinin Eksik Hesaplanması Halinde Uygulanacak Cezai Müeyyideler

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 341 inci maddesinde aşağıdaki hükme yer verilmiştir.

“Vergi ziyayı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile veya sair suretlerle verginin noksan tahakkuk ettirilmemesine veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet vermek de vergi ziyayı hükmündedir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi veya tamamlanması veyahut haksız iadenin geri alınması ceza uygulanmasına mani teşkil etmez.”

Buna göre, işverenler tarafından hizmet erbabının ücret gelirlerinden kesilen gelir vergisinden mahsup edilen asgari geçim indirimi tutarının, o ayki ücretiyle birlikte ücretliye nakden ödenmesi gerekir. Aksi takdirde, ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi, işverenler tarafından haksız yere yapılan bir mahsup işlemi niteliği taşıyacak ve tevkif suretiyle kesilen verginin bu tutar kadar olan kısmı, muhtasar beyanname ile eksik beyan edilmiş olacaktır.

Bu nedenle, yukarıda belirtilen şekilde ücretliye nakden ödenmeyen asgari geçim indirimi o ayda eksik beyan edilmiş vergi tevkifatı olarak kabul edilerek, bu vergiler için de işverenler hakkında cezalı tarhiyat yapılacaktır.

Tebliğ olunur.”

Ekler

1: Aile Durumu Bildirimi

2: Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro

- 1 04/04/2007 tarih ve 26483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- 2 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yazılı tarifenin birinci gelir dilimine karşılık gelen orandır.
- 3 Tebliğde yer alan örneklerde, 2008 takvim yılı için asgarî ücret tutarı, tebliğin yayımı tarihinde resmi olarak ilan edilmediğinden, 2007 yılı takvim yılı başında belirlenen asgari ücret tutarı olan 562,50-YTL dikkate alınmıştır. 2008 takvim yılı için, yılbaşında geçerli olacak yeni asgarî ücret tutarının dikkate alınacağı tabiidir.
Ücretin net tutarı tespit edilirken SSK primleri ile damga vergisi de dikkate alınmıştır.
- 4 2008 yılı için belirlenen sakatlık indirimi tutarları tebliğin yayımı tarihinde resmi olarak belirlenmemiş olduğundan, 2007 yılında uygulanan sakatlık indirimi tutarları dikkate alınmıştır.
- 5 (Ücret matrahı: 25.500 YTL + GMSİ Matrahı: 15.000 YTL=) 40.500 YTL gelir vergisi matrahı üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan vergi tarifesi esas alınarak 9.230,00 YTL gelir vergisi hesaplanmıştır.
- 6 İki ücret içinde SSK primi ödendiği dikkate alınarak gelir vergisi hesap edilmiştir.

EK-2: 272 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

16.06.2009 tarihli ve 5904 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla Asgari Geçim İndirimi Uygulamasına ilişkin 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 32. maddesinde yapılan değişiklikle ilgili olarak Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 12.08.2009 tarihli ve 27317 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 272 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin ilgili kısmı aşığıda yer almaktadır.

“... ”

3. Asgari Geçim İndirimi ile Teşvik Amaçlı Diğer İndirim ve İstisnaların Birlikte Uygulanması

3. 1. Yasal düzenleme ve uygulama

16/6/2009 tarihli ve 5904 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle Gelir Vergisi Kanununun 32 nci maddesine dördüncü fıkrasından sonra gelmek üzere; “Ücretlerin vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra, varsa teşvik amaçlı diğer indirim ve istisnalar dikkate alınır.” fıkrası eklenmiş olup bu hüküm 1/1/2009 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenleme uyarınca, gelir vergisi stopajı teşviki öngörülen yerlerde ücretli olarak çalışan işçilerin ücret gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, öncelikle 265 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde5 belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanan asgari geçim indirimi mahsubu yapılacak olup bu mahsup uygulandıktan sonraki tutar, ilgili kanunlarda yer alan teşvik amaçlı indirim ve istisna uygulamasında dikkate alınacaktır.

Tebliğ olunur.”

EK-3: Aile Durumu Bildirimi

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğ ekinde yer alan ve sistemden yararlanılan gerçek usulde ücret geliri elde eden hizmet erbabı tarafından doldularak işverene verilmesi gereken Bildirim aşağıda yer almaktadır.

AİLE DURUMU BİLDİRİMİ

EK: 1

Bildirimi Verenin	T.C./Vergi Kimlik No	Sosyal Güvenlik No/Sicil No/Kumun Sicil No	
Adı Soyadı	Adı Soyadı	Görevi	
Medeni Hali	Bekar ☐	Evlü ☐	Diğer ☐
EŞİN			
Adı Soyadı	İş Durumu		Gelirine/Gelirlerine İlişkin Açıklama
	Çalışıyor ☐	Çalışmıyor ☐	
		Geliri Olan ☐	
		Geliri Olmayan ☐	
MÜKELLEFLE OTURAN VEYA MÜKELLEF TARAFINDAN BAKILAN ÇOCUKLARIN DURUMU			
Adı Soyadı	Doğum Tarihi	Baba Adı	Öz, Üvey, Evlat Edinilmiş, Nafakası Sağlanan Çocuk, Ana Babasını Kaybetmiş Torun
T.C. Kimlik No	(Varsa ay ve günü de yazılacaktır)	Ana Adı	
		Çalışıyor ☐	Öğretme Devam Ediyorsa
			Kayıt Tarihi
			Okul Adı
			Sınıfı
			Açıklama
Alt Sattırdağı hususları da göz önüne alınarak suretiyle düzenlediğim asgari geçim indirimine ait bildirimdir.			
Düzenleyenin Adı Soyadı İmzası/Tarihi			

1. Bu bildirim, işverenlerce yukarıdaki muhteviyatına uygun olarak çoğaltılıp kullanılabilir.
2. Bildirim, ilk işe girişte verilir. Çalışanın asgari geçim indiriminden yararlanan eş veya çocuk durumunda bir değişiklik meydana gelmesi halinde bildirim yeniden verilir.
3. Nafakasını sağladıkları çocuklara ait asgari geçim indiriminden yararlanacak olan eş tarafından, mahkeme ilamının onaylı bir örneği bildirimde eklenir.
4. Çocuklar, sosyal güvenlik yönünden tabi oldukları eşin bildirimine dahil edilir.
5. İndirimin uygulamasında “çocuk” tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilebilir), evlat edimlenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dâhil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, “eş” tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.
6. Sadece ücret geliri elde eden eş, “çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş” kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bunlar dışındakiler ise çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş kapsamında değerlendirilecek olup, münhasıran emekli maaşı alanlar da çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eş olarak kabul edilecektir.

EK-4: Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro

265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğine göre işverenler, ücretlilerin yararlanacağı asgari geçim indirimi tutarları için Tebliğ ekinde yer alan “Asgari Geçim İndirimine Ait Bordro” yu düzenleyeceklerdir.

ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİNE AİT BORDRO

EK:2

Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı :TL (*)	YILI	
1	2	3	4
Sıra No	Ücretlinin Adı Soyadı	Asgari Geçim İndirim Oranı (%) (*)	Aylık Asgari Geçim İndirim Tutarı (3.Sıfırda, %1,5) 12 (*)
			Yararlanılan Asgari Geçim İndirimi Tutarı (***)
			ARALIK
			KASIM
			EKİM
			EYLÜL
			AĞUSTOS
			TEMMUZ
			HAZİRAN
			MAYIS
			NİSAN
			MART
			ŞUBAT
			OCAK
TOPLAM			
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
10			
11			
12			

- Not:** Bu bordro, işverenlerce yukarıdaki muhteviyatına uygun olarak çoğaltılıp kullanılabilir. Her yıl için ayrı bordro düzenlenecektir.
- * Ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarı yazılacaktır.
- ** Asgari ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için % 50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için % 10'u, ilk iki çocuk için % 7,5, diğer çocuklar için % 5'idir.
- *** Ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarının asgari geçim indirimi oranı ile çarpılması sonucu elde edilen tutar bu sütuna yazılacaktır.
- **** Bu sütuna, (3) no.lu sütunda yer alan asgari geçim indirimine esas tutarın, Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan tarifenin ilk dilimine ait oranın uygulanması ile elde edilen tutarın 12' ye bölünmesiyle bulunan tutar yazılacaktır.
- ***** Bu sütuna, (4) no.lu sütundaki tutarlar yazılacaktır. Mahsup edilecek asgari geçim indirimi tutarı, yıl içinde aylar itibariyle bu sütunlarda izlenecektir.

EK-5: 2013 Yılı Yıllık ve Aylık Asgari Geçim İndirimi Tutarları

2013 yılında gerçek usulde ücret geliri elde eden ücretlilerin medeni durumları, eşin ücretli olarak çalışıp çalışmama durumu ve çocuk sayısına göre yararlanacakları yıllık ve aylık asgari geçim indirimi tutarları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Ücretlinin Medeni Durumu, Eşin Çalışma Durumu ve Çocuk Sayısı	Asgari Ücretin Yıllık Brüt Tutarı (978,60X12=) (TL)	AGİ Oranı	AGİ Esas Tutar (TL)	Vergi Tarifesi	Yıllık AGİ Tutarı (TL)	Aylık AGİ Tutarı (TL)
Bekar ücretli	11.743	%50	5.871,5	%15	880,72	73,39
Bekar ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Boşanmış ve 1 çocuk nafakası veren	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Boşanmış ve 2 çocuk nafakası veren	11.743	%65 (50+15)	7.632,95	%15	1.144,94	95,41
Bekar ve 1 çocuk evlat edinmiş	11.743	%57,5 (50+7,7)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli ve eşi ücretli çalışan	11.743	%50	5.871,5	%15	880,72	73,39
Evli, eşi ücretli ve 1 çocuk	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli ve 2 çocuk	11.743	%65 (50+15)	7.632,95	%15	1.144,94	95,41
Evli, eşi ücretli ve 3 çocuk	11.743	%70 (50+15+5)	8.220,1	%15	1.233,01	102,75
Evli, eşi ücretli ve 4 çocuk	11.743	%75 (50+15+10)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli, eşi ücretli ve 5 çocuk	11.743	%80 (50+15+15)	9.394,4	%15	1.409,16	117,43
Evli, eşi ücretli ve 6 çocuk	11.743	%85 (50+15+20)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli ve 7 çocuk	11.743	%85 (%90)* (50+15+25)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli ve 1 çocuk nafakası veren	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40

Evli, eşi ücretli ve 1 evlat edinilmiş çocuk	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%57,5 (50+7,5)	6.752,2	%15	1.012,83	84,40
Evli, eşi ücretli, 2 öz ve 2 üvey çocuk	11.743	%75 (50+15+10)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli ve eşi ücretli çalışmayan	11.743	%60 (50+10)	7.045,8	%15	1.056,87	88,07
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 1 çocuk sahibi	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 2 çocuk	11.743	%75 (50+10+15)	8.807,25	%15	1.321,08	110,09
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 3 çocuk	11.743	%80 (50+10+15+5)	9.394,4	%15	1.409,16	117,43
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 4 çocuk	11.743	%85 (50+10+15+10)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 5 çocuk	11.743	%85 (%90) * (50+10+15+15)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 6 çocuk	11.743	%85 (%90) * (50+10+15+15)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve 1 evlat edinilmiş çocuk	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan ve ana-babasını kaybetmiş 1 torun	11.743	%67,5 (50+10+7,5)	7.926,52	%15	1.188,97	99,08
Evli, eşi ücretli çalışmayan, 1 öz, 1 üvey, 2 nafakası verilen çocuk	11.743	%85 (50+10+15+10)	9.981,55	%15	1.497,23	124,76

* Asgari geçim indirimi tutarının, ücretlinin aylık hesaplanan gelir vergisinden fazla olması halinde, fazlası dikkate alınmayacaktır. Ayrıca, ücretlilerin medeni durumu, eşin ücretli çalışması ve çocuk sayısı nasıl olursa olsun, alacağı asgari geçim indirimi tutarı hiçbir şekilde asgari ücret üzerinden 2013 yılında kesilen gelir vergisi olan 124,76 TL'yi geçemez. Bu durumda, ücretlinin dikkate alabileceği maksimum asgari geçim indirimi oranı %85 olmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 32, 61, 62, 63, 94, 95, 103. Maddeleri.
2. 265 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
3. 267 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
4. 272 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
5. 284 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
6. 69 No.lu Gelir Vergisi Sirküleri
7. Ücret Kazançlarının vergilendirilmesi Rehberi 2013 (www.gib.gov.tr/Form ve Yayınlar)
8. Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2012, Maliye Hesap Uzmanları Derneği
9. İmdat TÜRKEY, Asgari Geçim İndirimi Uygulaması, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ocak/2008
10. İmdat TÜRKEY, 2012 Yılı Asgari Geçim İndirimi Uygulaması, Vergi Sorunları Dergisi, 2012
11. İmdat TÜRKEY, Soru ve Cevaplarla Asgari Geçim İndirimi Uygulaması/I-II-III-IV-V-VI, Yaklaşım Dergisi, Mayıs-Temmuz-Ağustos-Eylül-Ekim-Kasım/2011
11. www.gib.gov.tr/Özelgeler
12. www.gib.gov.tr/Sıkça Sorulan Sorular/Asgari Geçim İndirimi Uygulaması
13. www.csgeb.gov.tr/Asgari Ücret/Şubat 2013